

วิถีชีวิตของชาวชุมชนชุมทอง กรุงเทพมหานคร

The Way of Life of Khumthong Community in Bangkok

โดย นางปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์

นางชนิษฐา วิเศษสาธิต

นางจินตนา กลัดอ่ำ

นางสาวขวัญใจ สนั่นวาณิชย์

นางสาวพัฒนา บุญอ่ำ

งานวิจัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ

ประจำปีงบประมาณ 2535

คำนำ

ปัจจุบันสภาพชนบทของชุมชนชุมทอง กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่รอยต่อเชื่อมชนบทของ 3 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพฯ สมุทรปราการ และฉะเชิงเทรา กำลังจะเปลี่ยนแปลงสภาพของการเป็นชนบทรวมเป็นเมือง ชุมชนอยู่ไม่ห่างไกลจากใจกลางเมือง เป็นแหล่งที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้มีผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของชาวชุมชนมาก และผลจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและอิทธิพลของโครงการก่อสร้างสนามบินพาณิชย์ แห่งที่ 2 ของกรุงเทพฯ หรือสนามบินหนองงูเห่า และโครงการเมืองใหม่ของการเคหะแห่งชาติที่บริเวณหลวงแพ่ง-ชุมทอง ได้ส่งผลให้การดำเนินชีวิตในชุมชนเปลี่ยนแปลง มีโรงงานอุตสาหกรรมสถานประกอบการต่างๆ ได้เข้ามาตั้งในชุมชน ที่ดินราคาแพงขึ้น การขายและการสูญเสียที่ดินทำกิน การประกอบอาชีพเกษตรลดน้อยลง ผู้คนในชุมชนหันไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น วิถีชีวิตที่เคยเป็นลักษณะของเกษตรกรรมจึงเปลี่ยนแปลงไปด้วย การวิจัยเรื่องวิถีชีวิตของชาวชุมชนชุมทอง กรุงเทพมหานครจึงเป็นเรื่องที่จะสะท้อนให้เห็นถึงวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน และผลของการเปลี่ยนแปลงและปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งความต้องการที่จะพัฒนาชุมชนให้มีลักษณะที่ดีขึ้นในด้านต่างๆ เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมชุมชนต่อไป

คณะผู้จัดทำขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และชาวชุมชนชุมทองผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเก็บและให้ข้อมูลครั้งนี้เป็นอย่างมาก หวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจตามสมควร

คณะผู้จัดทำ

ตุลาคม 2536

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องวิถีชีวิตของชาวชุมชนชุมทอง กรุงเทพมหานคร โดยความช่วยเหลือด้านเงินทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้มุ่งศึกษาถึงวิถีชีวิตของชาวชุมชนชุมทองใน 9 ด้าน คือ ด้านอาชีพ เศรษฐกิจและการงาน ด้านการพักผ่อนสันทนาการ และงานอดิเรก ด้านสังคม ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิต ด้านครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู บทบาทของครอบครัว และสัมพันธภาพภายในครอบครัว ด้านกิจกรรมชุมชน การรวมกลุ่มและการเคลื่อนย้ายประชากร ด้านการศึกษาด้านสาธารณสุข สภาพอนามัยและบริการชุมชน ด้านการเมืองและการปกครอง ด้านสาธารณูปโภคและการติดต่อสื่อสาร ผลการวิจัยช่วยให้ทราบถึงปัญหาในการดำเนินชีวิต เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะประกอบแนวทาง ในการจัดกิจกรรมปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชุมชนชุมทอง

ขอบเขตของการวิจัยนี้เน้นกรณีศึกษาเฉพาะชาวชุมชนชุมทอง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจาก 7 หมู่บ้าน จำนวน 300 หลังคาเรือน

วิธีดำเนินการวิจัย โดยการเก็บข้อมูลลักษณะทั่วไปของชาวชุมชนชุมทอง เป็นการขอรายละเอียดแบบสถิติจากเขตลาดกระบัง เป็นการเก็บข้อมูลด้านเอกสารโดยแยกเป็นหัวข้อ ด้านที่ตั้งประชากร ศาสนา ประเพณี การคมนาคม เศรษฐกิจ และการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม โดยใช้แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ชื่อผู้ตอบ อายุ ศาสนา บ้านเลขที่อยู่ จำนวนปีที่อยู่ สมาชิกในครอบครัว ส่วนตอนที่ 2 ตามถึงวิถีชีวิต 9 ด้าน ได้แก่ ด้านอาชีพ ด้านการพักผ่อน ด้านสังคม ด้านครอบครัว ด้านกิจกรรมของชุมชน ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านการเมืองและการปกครองและด้านสาธารณูปโภคและการติดต่อสื่อสาร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ รวมทั้งการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมประเพณีบางอย่าง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่และร้อยละ

โครงสร้างด้านประชากรและลักษณะทั่วไปของบ้านชุมชนทอง 1-7 เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีอาณาเขตติดต่อกับมีนบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดสมุทรปราการ พื้นที่ของท้องถื่นส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มกว้างใหญ่ มีคลองเล็กคลองน้อยมาก การคมนาคมจึงใช้ทางรถยนต์และใช้ทางเรือจะสะดวกต่อการเดินทางในการไปมาหาสู่ระหว่างหมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 7,000 ไร่ อาชีพหลักของชาวบ้านคือการเกษตรกรรม ศาสนามีทั้งชาวไทยพุทธร้อยละ 70.3 ชาวไทยมุสลิมร้อยละ 29.7 และปัจจุบันชุมชนยังมีลักษณะของความเป็นชนบทมากกว่าเมือง โดยที่ชาวชุมชนชุมชนทองส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ตั้งแต่เกิด มีความผูกพันที่จะพัฒนาหมู่บ้านให้ก้าวหน้าในทุกด้าน

ด้านเศรษฐกิจและการงาน อาชีพหลักที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงจากด้านเกษตรกรรมมาเป็นอาชีพรับจ้างทั่วไปทั้งในโรงงานและนอกโรงงาน เป็นอาชีพที่นิยมทำกันในหมู่คนหนุ่มสาวและผู้ใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากการขาดทักษะและความรู้น้อยจึงสามารถที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานอุตสาหกรรมได้ง่ายกว่าอาชีพอื่น ๆ รวมทั้งผลกระทบของปัจจัยด้านทุน การสูญเสียที่ทำกิน ผลผลิตลดลง และค่านิยมการทำงานเป็นงานหนัก ตลอดจนการขาดแคลนแรงงานของคนหนุ่มสาวเป็นแรงผลักดัน ตลอดจนความเจริญและความก้าวหน้าทางการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นปัจจัยจูงใจให้ชาวบ้านเกิดการเปลี่ยนแปลงชุมชนดั้งเดิมสู่การเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น

ด้านการพักผ่อนสันทนาการและงานอดิเรก เป็นการใช้เวลาว่างของชุมชน มีงานอดิเรกคือการปลูกพืชผักสวนครัว และการพักผ่อนโดยการดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ อ่านหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่พักผ่อนภายในบ้านมากกว่าภายนอกบ้าน

ด้านสังคม ศาสนา ประเพณี ความเชื่อ ชุมชนยังสามารถรักษาวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมไว้ได้ และเกิดการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธและไทยมุสลิม ถึงแม้ประชากรจะมีความแตกต่างในด้านการนับถือศาสนา แต่ก็ไม่ได้แตกต่างกันในด้านความสัมพันธ์ การให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันทั้งในพิธีทางศาสนาและทางสังคม โดยการเข้าไปร่วมงานทำบุญและจะเห็นได้จากการตั้งมัสยิดและวัดอยู่ในบริเวณเดียวกัน

ด้านครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู บทบาทของครอบครัว สัมพันธภาพภายในครอบครัว ครอบครัวเป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยว ลักษณะการตั้งบ้านเรือนจะเกาะกลุ่มกันในชาวไทยมุสลิม และกระจัดกระจายทั่วไปสำหรับชาวไทยพุทธ ผู้มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจคือพ่อ และทุกคนร่วมกันตัดสินใจ และแม่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญภายในครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูบุตรและค่าใช้จ่ายภายในบ้าน

ด้านชุมชน การรวมกลุ่ม และการเคลื่อนย้ายครอบครัว ผู้นำชุมชนได้แก่ผู้ใหญ่บ้าน การย้ายที่อยู่ยังคงย้ายอยู่ในภายในชุมชนระหว่างหมู่บ้านเป็นส่วนใหญ่ สาเหตุการย้ายคือการไม่มีที่ดิน ไม่มีทุน การไปหางานทำใหม่

ด้านการศึกษา ชาวบ้านมีความรู้บ้าง จบการศึกษาภาคบังคับเป็นส่วนใหญ่ และนิยมส่งบุตรหลานให้เรียนในโรงเรียนภายในหมู่บ้าน และต้องการสนับสนุนให้ลูกหลานได้เรียนต่อสูงๆ แต่ก็มีปัญหาในด้านทุน ค่าเล่าเรียนที่สูงขึ้น รวมทั้งต้องการอยากให้มีการฝึกอาชีพให้แก่นักเรียน เด็ก และผู้หญิงที่อยู่ด้วยกัน

ด้านสาธารณสุข สุขภาพและอนามัย การบริการชุมชน ชาวบ้านต้องการให้มีการให้บริการสาธารณสุขเคลื่อนที่ และการเพิ่มแพทย์และพยาบาลให้เพียงพอ ส่วนใหญ่ชาวบ้านยามเจ็บป่วยจะซื้อยามากินเองมากกว่าไปศูนย์สาธารณสุข ทั้งนี้เนื่องจากอยู่ไกลและไม่สะดวกในการเดินทางมา

ด้านการเมืองและการปกครอง บุคคลที่ชาวบ้านมอบความไว้วางใจและมาปรึกษาปัญหายามเดือดร้อนคือผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านต้องการให้มีการปรับปรุงระบบการเลือกผู้ใหญ่บ้านอย่างเป็นธรรม

ด้านสาธารณสุขและการติดต่อสื่อสาร ชุมชนชุมทองถึงแม้จะเป็นชุมชนที่อยู่ไม่ห่างไกลจากตัวเมืองมากนัก แต่ก็ยังพบสภาพความลำบากกว่าบางท้องที่ในเขตกรุงเทพฯ คือการขาดถนนหนทางที่เพียงพอ สภาพเป็นหลุมเป็นบ่อ และมีฝุ่นมากในฤดูแล้งและน้ำท่วมในฤดูฝนเกือบทุกปี และปัญหาการตื่นเป็นตามคู คลอง ทำให้ชาวบ้านไม่สะดวกในการเดินทางในฤดูแล้ง และการขาดน้ำประปาใช้ ส่วนใหญ่ชาวบ้านใช้น้ำคลอง น้ำบ่อ และน้ำฝนในการดื่ม ในชุมชนชุมทองไม่มีโทรศัพท์ สถานีตำรวจหรือที่ทำการไปรษณีย์

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่แสดงเขตลาดกระบัง	53
2	ภาพแสดงที่ตั้งของสถานที่ทำการต่างๆ แขวงชุมทอง เขตลาดกระบัง	61

สารบัญตาราง

	หน้า
บัญชีรายชื่อ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน , แขวงชุมทอง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ	69
ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำแนกตามกลุ่มอายุ	70
ตารางที่ 2 ศาสนาของกลุ่มตัวอย่างในแขวงชุมทอง	71
ตารางที่ 3 จำนวนคนที่ เป็นคนในท้องที่โดยอาศัยอยู่และ เกิดในแขวงชุมทอง	72
ตารางที่ 4 จำนวนปีที่อาศัยอยู่ถึงปัจจุบัน	73
ตารางที่ 5 จำนวนสมาชิกในครอบครัว	74
ตารางที่ 6 อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างในแขวงชุมทอง	75
ตารางที่ 7 อาชีพรองของกลุ่มตัวอย่างในแขวงชุมทอง	76
ตารางที่ 8 รายได้จากอาชีพปัจจุบัน	77
ตารางที่ 9 แสดงประเภทการถือครองที่ดิน การเช่าที่ดิน และเหตุผลที่เช่า	78
ตารางที่ 10 ความพอใจในสภาพการ เป็นเกษตรกรเจ้าของที่ดินในปัจจุบัน	80
ตารางที่ 11 ความคิดที่จะขยายหรือให้เช่าที่ดินของชาวบ้านชุมทอง	81
ตารางที่ 12 สภาพการถือครองที่ดินของชาวบ้านชุมทอง ตั้งแต่เริ่มประกอบอาชีพ เกษตรกรจนถึงปัจจุบัน	82
ตารางที่ 13 ปริมาณผลผลิตและรายได้จากการเกษตรของชาวบ้านชุมทอง	82
ตารางที่ 14 ปัญหาทางการเงิน สาเหตุ และภาวะการมีหนี้สิน รวมทั้งการแก้ปัญหา	84
ตารางที่ 15 ความต้องการของชาวบ้านชุมทองที่จะปรับปรุงกิจการ ไร่นาของตนเอง	86
ตารางที่ 16 การเปลี่ยนอาชีพ อาชีพใหม่ และความต้องการให้ถูกหลาน เป็นเกษตรกร	87
ตารางที่ 17 แสดงการใช้เวลาว่างในกิจกรรมต่างๆ	89
ตารางที่ 18 แสดงการมีสถานที่พักผ่อนในหมู่บ้าน	90
ตารางที่ 19 แสดงประเภทงานอดิเรก	91
ตารางที่ 20 แสดงลักษณะการให้ความช่วยเหลือ เมื่อถูกเชิญให้ไปร่วมงาน ทั้งชาวไทยพุทธและไทยมุสลิม	92
ตารางที่ 21 แสดงลักษณะพฤติกรรมการ เข้าไปร่วมงาน	93
ตารางที่ 22 สาเหตุที่ท่านไปร่วมงานทำบุญต่างๆ	94
ตารางที่ 23 แสดงเวลาที่ชาวบ้านนิยมไปทำบุญที่วัดหรือมีสยิด	95

ตารางที่ 24	ประเภทของครอบครัว	96
ตารางที่ 25	ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจต่างๆ ภายในครอบครัว	97
ตารางที่ 26	ผู้ดูแลค่าใช้จ่ายภายในบ้าน	98
ตารางที่ 27	การให้ความสนับสนุนให้ลูกสาวทำงานนอกบ้าน	99
ตารางที่ 28	แสดงที่ตั้งของครอบครัว	100
ตารางที่ 29	ผู้นำของชุมชน	101
ตารางที่ 30	แสดงลักษณะการย้ายที่อยู่ของชาวบ้าน	102
ตารางที่ 31	สาเหตุของการย้ายที่อยู่	103
ตารางที่ 32	วัยของผู้ย้ายถิ่น	104
ตารางที่ 33	สภาพการศึกษาที่ผู้ปกครองสนับสนุนให้เรียน	105
ตารางที่ 34	โอกาสทางการศึกษาของผู้หญิง	106
ตารางที่ 35	ความนิยมในการส่งให้บุตรหลานเรียนในโรงเรียน	107
ตารางที่ 36	ความต้องการของชาวบ้านชุมทองที่มีต่อการพัฒนาการศึกษา	108
ตารางที่ 37	การให้บริการสถานีอนามัยประจำหมู่บ้าน	109
ตารางที่ 38	การรักษาพยาบาลของชาวบ้านชุมทอง	110
ตารางที่ 39	จำนวนแพทย์และพยาบาลในปัจจุบัน	111
ตารางที่ 40	สภาพการมีน้ำใช้ของชาวบ้าน	112
ตารางที่ 41	แหล่งน้ำดื่มของชาวบ้านชุมทอง	113
ตารางที่ 42	ความคิดเห็นของชาวบ้านชุมทองที่มีต่อระบบการเลือกผู้ใหญ่บ้าน	114
ตารางที่ 43	บุคคลที่ชาวบ้านให้ความไว้วางใจและเป็นที่ยอมรับ	115
ตารางที่ 44	ลักษณะการเลือกผู้ใหญ่บ้าน	116
ตารางที่ 45	บทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านตามความคิดเห็นของชาวบ้านชุมทอง	117
ตารางที่ 46	ความต้องการการปรับปรุงหมู่บ้านชุมทอง	118
ตารางที่ 47	พาหนะที่ชาวบ้านใช้เดินทางเข้าเมือง	119
ตารางที่ 48	สภาพโทรศัพท์ของหมู่บ้านชุมทอง	120
ตารางที่ 49	ปัญหาของหมู่บ้านชุมทอง	121
ตารางที่ 50	สภาพถนนเข้าหมู่บ้านชุมทอง	122
ตารางที่ 51	ลักษณะการส่งจดหมายของชาวบ้านชุมทอง	123
ตารางที่ 52	การแก้ไขอุบัติเหตุเพลิงไหม้	124

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทคัดย่อ	ข
สารบัญภาพ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	13
บทที่ 3 ภาพรวมของชุมชนในหมู่บ้านชุมทอง เขตลาดกระบัง	53
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	68
บทที่ 5 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	123
ภาคผนวก	139
- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
- แบบสอบถาม	
- รูปภาพ	
บรรณานุกรม	167

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

อัตราการเพิ่มของประชากร การเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ชุมชนได้มีการขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว และรับเอาเทคโนโลยีมาใช้เพื่อความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต รวมทั้งการติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายโดยมีทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ทำให้โครงสร้างแต่เดิมของชุมชนเปลี่ยนแปลงไป

ลักษณะโครงสร้างชุมชนแต่เดิมนั้น มีการอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ที่มีแบบอย่างของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน การรวมตัวค่อนข้างเหนียวแน่น เนื่องจากความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ทำให้มีการแต่งงานกันภายในกลุ่ม สมาชิกในชุมชนก็ทำหน้าที่สอดคล้องกันอย่างต่อเนื่อง และมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ มีการนับถือผู้อาวุโสเห็นอกเห็นใจ นับถือศาสนาเดียวกัน พูดภาษาเดียวกัน มีแนวประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตที่ใกล้เคียงกัน เมื่อมีเหตุเภทภัยหรือมีเรื่องเดือดร้อนก็มักจะมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทำให้วิถีชีวิตในชุมชนดำเนินไปด้วยความสงบสุข และในบางครั้งเมื่อมีเทศกาลต่างๆ ก็มีการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น ความเชื่อในประเพณีไทย วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา และวันสำคัญอื่นๆ ตามประเพณีนิยมและความเชื่อถือทางศาสนา ชาวชุมชนก็ได้มาประกอบพิธีหรือร่วมกันทำกิจกรรม

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเกิดขึ้น เนื่องจากลักษณะของอาชีพเปลี่ยนแปลง การเพิ่มของประชากรในชุมชน ความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้วิถีชีวิตของชุมชนเปลี่ยนแปลงไปด้วย การคมนาคมที่สะดวก การติดต่อสื่อสารได้ใกล้ชิดรับข่าวสารได้ง่ายด้วยอุปกรณ์การสื่อสารที่ทันสมัย ทำให้การดำเนินชีวิตในชุมชนเปลี่ยนแปลงขนาดของครอบครัวเล็กลง มีการไหลของชุมชนสู่ตัวเมืองใหญ่ โรงงานอุตสาหกรรมสถานประกอบการต่างๆ ได้เข้ามาตั้งในชุมชน ที่ดินราคาแพงขึ้น การประกอบอาชีพเกษตรลดน้อยถอยลง ผู้คนในชุมชนหันไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น วิถีชีวิตที่เคยเป็นลักษณะของเกษตรกรรมจึงเปลี่ยนแปลงไปด้วย ผลการเปลี่ยนแปลงนี้กระทบกับชุมชนในเขตรอบนอกของกรุงเทพมหานครอย่างรวดเร็ว และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจนในทุกทางของการดำเนินชีวิต

นอกจากนี้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเห็นเด่นชัดอีกประการหนึ่งก็คือ เมื่อมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเกิดขึ้น ตั้งแต่แผนพัฒนาระยะที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) จนถึงปัจจุบันเป็นแผนพัฒนาระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) เป็นเวลากว่า 30 ปี ประเทศไทยโดยเฉพาะกรุงเทพมหานครมีการเพิ่มการก่อสร้าง โดยเฉพาะการตัดถนนติดต่อไปตามอำเภอต่างๆ รอบกรุงเทพฯ การคมนาคมลดหย่อนจากปริมาณรถยนต์ที่เพิ่มมากขึ้น การถมकुคลองเพื่อเป็นถนน การสร้างสะพานลอย การสร้างทางด่วนก็ยังไม่เพียงพอแก่การขยายตัวของยานพาหนะที่มีปริมาณมากและเพิ่มขึ้นทุกวัน การติดต่อสื่อสารด้วยเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย โดยเฉพาะกิจการสื่อสารด้วยโทรศัพท์วิทยุ จานดาวเทียม ทำให้มีความเป็นสากลมากขึ้น สินค้าต่างๆ เพิ่มปริมาณมาก ทั้งสินค้าที่จำเป็นแก่การอุปโภคบริโภคสินค้าที่ฟุ่มเฟือย โรงงานต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย การผลิตสินค้าที่เป็นอุตสาหกรรมหลักเช่น เสื้อผ้า อุปกรณ์ต่างๆ ได้กลายเป็นสินค้าเพื่อการส่งออก แทนผลิตผลทางเกษตรกรรม เป็นผลให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วเพื่อก้าวไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นมาโดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครชั้นนอกหรือชานเมือง

จากรายงานของสถาบันเพื่อการวิจัยและพัฒนาแห่งประเทศไทย (TDRI) พบว่าในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2535-2539 การขยายตัวของกรุงเทพฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 28 ภาคอุตสาหกรรมจะขยายตัวร้อยละ 92 และภาคบริการจะขยายตัวประมาณร้อยละ 10.2 การขยายตัวของเมืองจะกระจายออกไปทุกทิศทาง โดยเฉพาะเส้นทางที่ผ่านไปยังตะวันออก เป็นเส้นทางที่ไปสู่ภาคอุตสาหกรรมของชายฝั่งทะเลตะวันออก สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ ราคาที่ดินในแถบนี้สูงขึ้นอย่างรวดเร็วถึงร้อยละ 30 ต่อปี (รายงานสรุปข่าวธุรกิจ 2535: 27)

จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมกระจายไปยังภาคตะวันออกอย่างเห็นเด่นชัดเช่นนี้ ก็เพราะโครงการอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออก หรือที่เรียกว่า Eastern Sea Board ในเขตมาบตาพุด จังหวัดชลบุรี เส้นทางสู่จังหวัดชลบุรีนั้นมีหลายเส้นทาง เส้นทางบางนา-ตราดถือว่าเป็นเส้นทางใหญ่แสนสะดวกที่สุด แต่ก็มีรุดหนาแน่นเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ รัฐบาลจึงมองเห็นเส้นทางอื่นที่จะใช้ขยายเส้นทางไปยังชลบุรี เส้นทางที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตก็คือ เส้นทางพระราม 9 - ชลบุรี ซึ่งจะตัดผ่านชุมชนรอบนอกของกรุงเทพฯ คือเขตลาดกระบังเป็นเขตที่ไปทางตะวันออกของกรุงเทพฯ

ชุมชนชุมทองในเขตลาดกระบังมีความสำคัญและเป็นชุมชนใหญ่ มีเขตอุตสาหกรรมมีนบุรีตั้งอยู่ มีการขยายของประชากรอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีอาณาเขตติดต่อกับมีนบุรี ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการที่จะเชื่อมไปสู่อำเภอคลองหลวง พื้นที่ของท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม กว้างใหญ่และมีคลองเล็กคลองน้อยมากมาย การคมนาคมมีทั้งทางน้ำ ทางรถยนต์และทางรถไฟ ชุมทองมีพื้นที่ประมาณ 7.215 ไร่ อาชีพหลักของชาวชุมชนชุมทองคือ ทานา ทาสวนมะม่วง เลี้ยงปลา เบ็ด ไร่และค้าขาย นอกจากนี้ชาวบ้านยังไปรับจ้างเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม เขตอุตสาหกรรมใหม่มีนบุรีมีโรงงานอุตสาหกรรมมาก เด็กหนุ่มสาวหันไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม เนื่องจากการได้รับค่าจ้างที่แน่นอน ในเวลากลางวันร้านค้า ตลาด จึงค่อนข้างเงียบเหงา เส้นทางคมนาคมที่สะดวกนั้นสามารถใช้ทางน้ำและทางถนนหนทางเป็นเส้นทาง มีทั้งเรือรับจ้างและรถยนต์โดยสารแต่ก็มีเวลาจำกัดและเป็นรถยนต์โดยสารขนาดเล็ก ไร่มาชรถประจำทางขององค์การขนส่งมวลชน

ชาวชุมชนชุมทองส่วนใหญ่เป็นคนพื้นที่มีทั้งเชื้อสายไทย จีนและมุสลิม จึงมีสองศาสนา คือ ไทยพุทธ และไทยมุสลิม ซึ่งต่างก็มีความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีที่แตกต่างกัน และอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ชาวไทยเชื้อสายจีนจะประกอบอาชีพค้าขายบริเวณริมคลอง แต่ชาวชุมชนชุมทองก็สามารถอยู่รวมกันได้โดยไม่มีปัญหาด้านเชื้อชาติและศาสนา

การที่ผู้วิจัยเลือกพื้นที่เป็นชาวชุมชนชุมทอง เพราะมีสภาพของการเป็นชนบทร่วมกับเมือง อยู่ไม่ห่างไกลจากใจกลางเมือง เป็นแหล่งที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว และมีผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของชาวชุมชนมาก ผลจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจได้ส่งผลให้ชาวชุมชน โดยส่วนรวมมีเครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น มีการกินอยู่ดีขึ้น แต่มีบางส่วนก็ส่งผลกระทบถึงการสูญเสียที่ดินทำกิน เพราะยากจนลงต้องขายที่ดินเพื่อนำมาปลดเปลื้องหนี้สิน และกลายเป็นผู้เช่าที่ดินของตนเองเพื่อทำกิน หรือมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพเดิม จากการทาสวน ทานา ไปทำงานโรงงานอุตสาหกรรม

การศึกษานี้จะได้ข้อมูลที่จะได้เห็นถึงวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน การเปลี่ยนแปลงของการดำเนินชีวิต รวมทั้งความต้องการที่จะพัฒนาชุมชนให้มีลักษณะที่ดีขึ้น ในด้านต่างๆ เช่นการจัดตั้งชุมชนเพื่อพัฒนาเด็กเล็กที่พ่อแม่ไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม การจัดหางานและรายได้ให้กับผู้ที่อยู่เฝ้าบ้านเป็นอาชีพเสริม การให้การศึกษาในด้านสาธารณสุข การเป็นผู้บริโภคในการรู้จักจ่ายใช้ของเพื่อไม่ให้มีภาระหนี้สิน และเพื่อการพัฒนาด้านวิชาการและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิตและเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อการพัฒนาสังคมชุมชนต่อไป

แนวคิดการวิจัย

แนวคิดการวิจัยได้จากแนวคิดของวีเบเลน (Veblen 1857-1929) ที่มีความเห็นว่าเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลงของสังคม (Technical Determinism) โดยมีแนวคิดที่ว่า สื่อหรือตัวแทนที่สำคัญยิ่งในการช่วยให้บุคคลปรับตัว และให้มีวินัยปรับปรุงจิตสำนึกชีวิตของคน คืองาน งานในที่นี้หมายถึงงานอาชีพ งานที่ปฏิบัติในครอบครัว งานในชุมชน งานในสังคม งานในชีวิตประจำวัน วิถีชีวิตและแผนการดำเนินชีวิต เทคนิควิธีที่ใช้ในการดำเนินชีวิต มีความสัมพันธ์กับงาน มนุษย์มีชีวิตอยู่ได้เพราะการทำงาน ท่านพุทธทาสกล่าวไว้ว่า งานคือชีวิต ชีวิตคืองาน ในขณะเดียวกัน มนุษย์ก็เรียนรู้ระเบียบวินัย และรู้จักความเหมาะสมในบทบาทของชีวิต เพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ได้อย่างมีปกติสุขนั้นต้องอาศัยแนวทางหรือเทคนิคที่กำหนดไว้แล้วในงานต่างๆ ความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม ถูกปรับแต่งหรือกำหนดโดยเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เกิดจากกระบวนการปรับตัวทางจิตใจและจากสภาพแวดล้อม (จางง อติวัฒน์สิทธิ์ 2524:113)

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาขยายเป็นแนวทางในการศึกษาวิถีชีวิตของชาวชุมชนชุมทอง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด วิถีชีวิตของมนุษย์มี 9 ด้านคือ

1. ด้านอาชีพ เศรษฐกิจและการงาน หมายถึงการประกอบอาชีพทั้งอาชีพหลัก อาชีพรอง สภาพทางเศรษฐกิจและการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ
2. ด้านการพักผ่อน สันทนาการและงานอดิเรก หมายถึงกิจการด้าน การพักผ่อนหย่อนใจภายหลังการทำงาน รวมทั้งงานอดิเรกที่ทำ
3. ด้านสังคม ศาสนา ประเพณี ความเชื่อ วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต หมายถึง ความเชื่อในทางศาสนา ประเพณีที่ถือปฏิบัติ การแต่งงานและการทำบุญ
4. ด้านครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู บทบาทของครอบครัวและสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัว หมายถึงสมาชิกในครอบครัว วิธีการเลี้ยงลูก หน้าที่รับผิดชอบของสมาชิก การใช้เวลาอยู่กับสมาชิกในครอบครัว

5. ด้านกิจกรรมของชุมชน การรวมกลุ่มและการเคลื่อนย้ายประชากร หมายถึง การเป็นสโมสร การรวมกลุ่มของเพื่อนบ้าน รวมทั้งชมรมต่างๆ ในหมู่บ้าน ตลอดจนการย้ายที่อยู่อาศัยของสมาชิกในครอบครัว

6. ด้านการศึกษาหมายถึงระดับการศึกษา การส่งเสริมให้ลูกหลานได้รับการศึกษา รวมทั้งสาขาวิชาที่คิดว่าจะได้ศึกษาตลอดจนทุนทรัพย์ที่จะได้รับการสนับสนุน

7. ด้านสาธารณสุข สุขภาพ อนามัยและบริการชุมชน หมายถึงการใช้น้ำ การกำจัดขยะ การรักษาโรคและบริการอนามัยที่รัฐจัดให้

8. ด้านการเมืองและการปกครอง หมายถึง การเป็นผู้นำของหมู่บ้าน บุคคลสำคัญของหมู่บ้าน การแก้ปัญหาของหมู่บ้านและการปรับปรุงหมู่บ้าน

9. ด้านสาธารณูปโภคและการติดต่อการสื่อสาร หมายถึงการคมนาคม ความสะดวกในการเดินทาง การใช้เครื่องมือสื่อสาร

วัตถุประสงค์งานการทาวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงวิถีชีวิตของชุมชนชุมทองใน 9 ด้านคือ
 - 1.1 ด้านอาชีพ เศรษฐกิจและการงาน
 - 1.2 ด้านการพักผ่อน สันทนาการและงานอดิเรก
 - 1.3 ด้านสังคม ศาสนาประเพณี ความเชื่อ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต
 - 1.4 ด้านครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู บทบาทของครอบครัวและสัมพันธภาพภายในครอบครัว
 - 1.5 ด้านกิจกรรมของชุมชน การรวมกลุ่มและการเคลื่อนย้ายประชากร
 - 1.6 ด้านการศึกษา
 - 1.7 ด้านสาธารณสุข สุขภาพ อนามัยและบริการชุมชน
 - 1.8 ด้านการเมืองและการปกครอง
 - 1.9 ด้านสาธารณสุขโรคและการติดต่อสื่อสาร

2. เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินชีวิต

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

ชุมทอง

ค่านิยมศัพท์เฉพาะ

ชุมชนชุมทอง เป็นหมู่บ้านในแขวงชุมทอง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ มีทั้งหมด 7 หมู่ จำนวนประชากรประมาณ 4.963 คน

วิถีชีวิตหมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยกำหนดเป็น 9 ด้าน คือ ด้านอาชีพ ด้านการพักผ่อน ด้านสังคม ด้านครอบครัว ด้านกิจการของชุมชน ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านการเมืองและการปกครองและด้านสาธารณสุข

ด้านอาชีพ เศรษฐกิจและการงาน หมายถึงการประกอบอาชีพทั้งอาชีพหลัก อาชีพรอง สภาพทางเศรษฐกิจและการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ

ด้านการพักผ่อน สันทนาการและงานอดิเรก หมายถึง กิจการด้านการพักผ่อนหย่อนใจภายหลังการทำงาน รวมทั้งงานอดิเรกที่ทำ

ด้านสังคม ศาสนา ประเพณีความเชื่อ วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต เน้นความเชื่อในศาสนา ประเพณีที่ถือปฏิบัติความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การแต่งกาย ภาษาการปฏิบัติตนตามความเชื่อนั้น

ด้านครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูเด็ก บทบาทของพ่อแม่และบุคคลในครอบครัว ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สมาชิกในครอบครัว วิธีการเลี้ยงดูลูก หน้าที่รับผิดชอบของสมาชิก การใช้เวลาอยู่กับสมาชิกในครอบครัว

ด้านกิจกรรมของชุมชน การรวมกลุ่มและการเคลื่อนย้ายของประชากร หมายถึงการพบปะสนทนาของเพื่อนบ้าน แหล่งที่พบปะ กิจกรรมที่ทำ การย้ายที่อยู่

ด้านการศึกษา หมายถึงการให้การศึกษากับบุตรหลาน ระดับการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว ความสนใจต่อการศึกษา การส่งเสริมให้ลูกหลานได้รับการศึกษาตลอดจนวิชาชีพ ทุนทรัพย์ที่จะให้การสนับสนุน

ด้านสาธารณสุข สุขภาพอนามัยและบริการชุมชน หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการบริโภค การใช้น้ำ การกำจัดขยะ การรักษาสิ่งแวดล้อม การรักษาโรคและการบริการอนามัยที่รัฐจัดไว้

ด้านการเมือง การปกครองหมายถึงวิธีการได้มาซึ่งผู้นำของหมู่บ้าน บุคคลสำคัญของหมู่บ้าน คุณลักษณะที่ชุมชนเลือกได้เช่น ผู้นำ การแก้ปัญหาของหมู่บ้านและการพัฒนาปรับปรุงหมู่บ้าน

ด้านสาธาณูปโภคและการติดต่อสื่อสาร หมายถึงการคมนาคม ความสะดวกในการเดินทาง พาหนะที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร โทรทัศน์และเครื่องมือสื่อสารอื่น เช่น การฟังวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยมีขอบเขตต่อไปนี้

1. การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเฉพาะชุมชนชุมทอง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เท่านั้น
2. ศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนชุมทองทั้ง 9 ด้าน คือ ด้านอาชีพ ด้านการพักผ่อน ด้านสังคม - ด้านครอบครัว ด้านกิจกรรมของชุมชน ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านการเมืองการปกครอง และด้านสาธารณสุขโรค
3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นกลุ่มตัวอย่างจากหมู่บ้านทั้ง 7 หมู่บ้านในชุมชนชุมทอง จำนวน 300 หลังคาเรือน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

เนื่องจากชุมชนชุมทองมี 7 หมู่บ้าน ประชากรทั้งสิ้นประมาณ 4,463 คน แบ่งเป็นชาย 2,172 คน และหญิง 2,291 คน มีจำนวนบ้าน 799 หลังคาเรือน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จะเก็บทั้งหมดโดยการสุ่มตัวอย่างจากการตอบแบบสอบถามจำนวน 300 หลังคาเรือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีลักษณะดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปของชุมชนชุมทอง ใช้วิธีการต่อไปนี้

1.1 การขอรายละเอียดแบบสถิติจากเขตลาดกระบัง เป็นการเก็บข้อมูลทางเอกสาร โดยแยกเป็นหัวข้อ ได้แก่ ที่ตั้ง ประชากร ศาสนา ประเพณี การคมนาคม เศรษฐกิจ เป็นต้น

1.2 การเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

2. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยการสร้างหัวข้อคำถามแบบตัดแปลงคำถามในขณะที่พูดคุย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนขึ้น แต่จะกระทำเมื่อได้ส่งแบบสอบถาม เพื่อให้การตอบแบบสอบถามนั้นชัดเจนยิ่งขึ้น และเพื่อให้ผู้วิจัยได้มีความเข้าใจในภาพรวมของชุมชนชุมทอง และได้คำตอบบางสิ่งที่ผู้วิจัยยังสงสัยหรือไม่กระจ่าง โดยเก็บจากผู้ใหญ่บ้าน รัตตะอิหม่าม บุคคลที่ชาวบ้านนับถือ เป็นต้น

3. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการไปคลุกคลีกับการร่วมกิจกรรม หรือ ประเพณีบางอย่างของชุมชนทั้งไทยและมุสลิม เพื่อให้ได้ข้อมูลและภาพรวมที่ชัดเจนขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กล้องถ่ายรูป

2. เทป

3. แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม เป็นการเก็บข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้ตอบในแต่ละหลังคาเรือน โดยมีข้อมูลทั่วไป และข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในวิถีชีวิต 9 ด้าน ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ชื่อ อายุ ศาสนา สมาชิกในครอบครัว จำนวนปีที่อาศัยอยู่ สถานที่เกิด

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตของผู้ตอบแบบสอบถามใน 9 ด้านได้แก่

1. กิจกรรมด้านอาชีพ เศรษฐกิจและการงาน

2. กิจกรรมด้านการพักผ่อน สันทนาการและงานอดิเรก

3. ด้านสังคม ศาสนาประเพณี ความเชื่อ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต

4. ด้านครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู บทบาทของครอบครัวและสัมพันธภาพ

ภายในครอบครัว

5. ด้านกิจกรรมของชุมชน การรวมกลุ่มและการเคลื่อนย้ายประชากร

6. ด้านการศึกษา

7. ด้านสาธารณสุข สุขภาพ อนามัย และบริการชุมชน

8. ด้านการเมืองและการปกครอง

9. ด้านสาธารณูปโภคและการติดต่อสื่อสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล

คำนวณผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และนำเสนอข้อมูลเป็นการบรรยายทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณประกอบด้วยตาราง ร้อยละ และความถี่

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลในการวิจัยจะแบ่งเป็น 3 ตอนคือ

1. สภาพทั่วไปของกรณีศึกษา
2. สารระสำคัญโดยสรุปเกี่ยวกับกรณีศึกษาชุมชนชุมทอง
3. การวิเคราะห์เพื่อตอบจุดมุ่งหมายของการวิจัย

บทที่ 2

ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนชุมทอง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้รวบรวมทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในหัวข้อดังนี้

1. สังคมไทย
2. วิถีชีวิตของชุมชน

สังคมไทย

ความหมายของสังคม

สังคม (Society) เป็นที่รวมของกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กัน ลักษณะของสังคมมีดังนี้ (จรัญ พรหมอยู่ : 2526 : 73)

1. สังคมแต่ละแห่ง ย่อมดำรงอยู่ในเขตภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นอาณาบริเวณที่ผู้คนได้ตั้งหลักแหล่งทามาหากินด้วยกัน
2. สังคมประกอบด้วยผู้คนจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีความผูกพันอยู่กับสังคมของตนและมีความสัมพันธ์สังสรรค์กัน
3. สังคมย่อมมีการจัดระเบียบแบบแผนการดำเนินชีวิต และมีวิถีชีวิตในการดำเนินชีวิตในรูปลักษณะเดียวกัน เช่น มีการแต่งกายเหมือนกัน มีการกินอยู่หลับนอนคล้ายๆ กัน
4. เป็นการรวมตัวกันเพื่อสนองความต้องการพื้นฐานของสมาชิก ซึ่งอย่างน้อยการรวมตัวนั้นก็เพื่อความปลอดภัยของชีวิต
5. ประชากรที่เป็นองค์ประกอบของสังคม ย่อมมีลักษณะการเกิด การตาย การย้ายถิ่นและลักษณะอื่นๆ เช่น มีระดับอายุที่แตกต่างกัน อาชีพ ระดับทางการศึกษา
6. ประชากรในสังคมนั้นย่อมมีการแบ่งแยกหน้าที่ ความรับผิดชอบ เพื่อช่วยกันดำรงสังคมให้คงอยู่ และนำสังคมไปสู่เป้าหมายหรืออุดมการณ์ของสังคมนั้นๆ
7. สังคมต้องมีการสืบแทน หมายถึงการสืบทอดสังคมโดยมิทลายหรือดับสูญ

รอยสรุปแล้ว สังคมก็คือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณใดบริเวณหนึ่ง เป็นเวลาพอสมควร โดยที่ผู้คนในกลุ่มมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีลักษณะหลายสิ่งหลายอย่างคล้ายหรือเหมือนๆ กัน เช่น ภาษาที่ใช้ การแต่งกาย มีวัฒนธรรมเดียวกัน

กลุ่มคนที่มารวมกันอาจมีขนาดเล็กเพียงกลุ่มคนที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน หรืออาจมีเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ เช่น ประเทศ หรือกลุ่มคนที่อยู่ในเขตปกครองเดียวกันก็ได้ ตัวอย่างของสังคมไทย เช่น ครอบครัว ชุมชนชนบท ชุมชนเมือง

ลักษณะทางกายภาพของสังคมไทย

สังคมไทยประกอบด้วยประชากรเกือบ 60 ล้านคน ตั้งอยู่บนคาบสมุทรอินโดจีน ในกลุ่มของประเทศไทยตะวันออกเฉียงใต้ มีพื้นที่ประมาณ 518,000 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 316.8 ล้านไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะดินฟ้าอากาศเป็นแบบเขตร้อนชื้น เนื่องจากตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 5 - 21 เหนือ และเส้นแวงที่ 97 - 105 ตะวันออก

สังคมไทยแบ่งตามลักษณะภูมิศาสตร์ได้ 4 ภาคคือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ภาคเหนือมีเทือกเขาแดนลาว และมีที่ราบลุ่มระหว่างเขา ภาคกลางเป็นที่ราบลุ่มของแม่น้ำเจ้าพระยาและท่าจีน ด้านตะวันตกของประเทศไทยมีเทือกเขาตะนาวศรีและชงชัยเป็นเสมือนกำแพงธรรมชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นที่ราบสูง นับจากเทือกเขาดงพญาเย็นขึ้นไปจนจรดแม่น้ำโขง ส่วนภาคใต้เป็นแหลมยื่นลงไปทางใต้ ลักษณะที่แตกต่างกันของแต่ละภาค ทำให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนแตกต่างกันออกไป เช่น การใช้เวลาว่าง การทำงาน ความเป็นอยู่ เป็นต้น

ในสังคมไทยประกอบด้วยประชากรที่มีเชื้อชาติไทย สัญชาติไทยเป็นส่วนใหญ่ มีชนกลุ่มน้อยที่มีลักษณะชีวิตความเป็นอยู่แตกต่างกันไปบ้าง เช่น ชาวญวน ลาว จีน ชาวเขาเผ่าต่างๆ ซึ่งมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาแตกต่างกันไปบ้าง แต่ไม่รุนแรงเท่ากับประเทศอื่นๆ และในชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ก็ได้มีการแต่งงานกันจนผสมผสานเป็นชาวไทยในรุ่นถัดไป

โครงสร้างของสังคมไทย

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีผู้อยู่อาศัยอยู่ชนบทเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีประมาณร้อยละ 80 และอีกร้อยละ 20 อาศัยอยู่ในเขตเมืองด้วยเหตุนี้ โครงสร้างของสังคมไทย ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นตัวแทนพฤติกรรมของสังคม จึงประกอบด้วยสังคมชนบท และสังคมเมืองหลวง ซึ่งในสังคมทั้งสองแบบดังกล่าวประกอบด้วย ครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน วัดและสถาบันการปกครอง ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่และวิถีชีวิตทางสังคม ให้กับคนในสังคมชนบทและสังคมเมืองหลวง (รัชนิกร เศรษฐ 2523 : 22)

1. โครงสร้างสังคมชนบท จัดได้ว่าเป็นโครงสร้างที่สำคัญที่สุดของสังคมไทย เพราะเท่ากับเป็นโครงสร้างของสังคมไทยส่วนใหญ่ สังคมชนบทมีลักษณะดังนี้

1.1 มีการรวมตัวกันอย่างแน่นแฟ้น คือชนบททั่วไปมีความคล้ายคลึงกันของแบบแผนสังคม และวัฒนธรรมขั้นมูลฐาน มีสภาพชนบทที่คล้ายคลึงกันแทบทุกแห่งยกเว้นบางแห่งที่มีอิทธิพลของเมืองหลวงแทรกอยู่

1.2 มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมใกล้เคียงกัน

1.3 กลุ่มคนส่วนใหญ่มีลักษณะความสัมพันธ์แบบเป็นกันเอง ไม่มีสถานะเป็นสถาบันของรูปแบบทางสังคม

1.4 การรวมกลุ่มทางสังคมมีจำกัด และเป็นแบบไม่เป็นทางการ บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกจึงยังไม่ได้กำหนดแน่นอนตายตัว กฎข้อบังคับต่างๆ ของสังคมจึงแผ่กระจายไปได้ไม่รวดเร็วและไม่สู้หนักแน่นมั่นคงนัก

1.5 ความสัมพันธ์ของชาวชนบทในหมู่บ้านมักจะขึ้นอยู่กับปัจจัยขั้นพื้นฐาน คือ ก. ความเป็นญาติและความผูกพันใกล้ชิดกันฐานะเพื่อนสมาชิกหรือสมาชิกในกลุ่มสังคมเดียวกัน

ข. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพที่แสดงออกแตกต่างกัน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิง คนมีอายุและคนอ่อนอายุ และระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาส เป็นต้น

ค. รูปแบบของความสัมพันธ์ไม่ถูกกำหนดโดยความแตกต่างทางความมั่นคงมากนัก . แต่ก็มีแนวโน้มที่ทำให้แตกต่างกันมาก เนื่องจากมีฐานะความเป็นอยู่ของบุคคล

สังคมชนบทจึงมีลักษณะของสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นแบบอย่างชนบทธรรมนิยม ประเพณีและวัฒนธรรมเดิมที่คล้ายคลึงกันทำให้สังคมชนบทมีลักษณะโครงสร้างที่คล้ายคลึงกัน

คือ ามมีความแตกต่างทางชนชั้นทางสังคมอย่างเด่นชัด สังคมมีการรวมตัวอย่างเหนียวแน่น สมาชิกของสังคมทำหน้าที่สอดคล้องต่อเนื่องกันอย่างราบรื่นและยึดกันไว้ได้ วัตถุประสงค์กันแบบเครือญาติ มีการนับถือผู้อาวุโส และเห็นอกเห็นใจกัน คุณความดีทางศาสนาเป็นเครื่องคอยควบคุมความประพฤติของสังคมในชนบท สถานภาพของคนในสังคมชนบทนั้น มาจากลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลเอง เช่น อายุ อาวุโส อำนาจใน รูปแบบของคุณความดีของตนเอง ตลอดจนการได้ผ่านการบวชเรียนมาแล้วมากกว่าจะมา จากวงศ์ตระกูลหรือตำแหน่งหน้าที่ บุคคลที่ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำ ได้แก่ สมภาร เจ้าอาวาส ผู้ใหญ่บ้าน ครูใหญ่ เป็นต้น

2. โครงสร้างของสังคมเมืองหลวง เมืองหลวงมิได้หมายถึงกรุงเทพ แต่หมายรวมถึงเมืองใหญ่ๆ ของจังหวัดใหญ่ด้วย โครงสร้างของเมืองหลวงมีลักษณะต่างกันอกไปโดยเฉพาะลักษณะของสมาชิกในสังคม

2.1 ลักษณะทั่วไป ลักษณะโครงสร้างทั่วไปของสังคมเมืองหลวงคือ

2.1.1 เป็นศูนย์กลางของการเมือง ศาสนา สังคมแบบเศรษฐกิจ

2.1.2 สถานภาพของชาวกรุงจะสูงกว่าชาวหัวเมือง และชาวชนบทที่มีฐานะ

ทัดเทียมกัน

2.1.3 มีมาตรฐานทางการปฏิบัติ การแต่งกายเจตคติและความสะอาดสบายต่างๆที่ชาวหัวเมืองและชาวชนบทถือเป็นแบบอย่างและทะเยอทะยานจะเลียนแบบ

2.1.4 สักดิ์ศรีของชาวเมืองหลวงเป็นที่เกรงขามของชาวชนบท

2.2 คุณสมบัติของผู้คนชาวเมืองหลวง การแบ่งชั้นหรือสถานภาพของคนเมืองหลวงขึ้นอยู่กับ

2.2.1 ฐานะทางเศรษฐกิจ

2.2.2 อำนาจและความเกี่ยวข้องทางการเมือง

2.2.3 การศึกษา

2.2.4 ประวัติครอบครัววงศ์ตระกูล

2.3 ลักษณะโครงสร้างชั้นบุคคลของสังคมเมืองหลวง ในสังคมเมืองหลวงมีบุคคล 5 ระดับคือ

2.3.1 ชนชั้นผู้ดีเก่า เป็นเชื้อเจ้าและขุนนางเก่า มีที่ดินมากกว่าเงินสด มีอิทธิพลทางการเมืองบ้าง แต่ไม่มาก

2.3.2 บุคคลชั้นผู้นำในสังคม ได้แก่ นักการเมืองข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เจ้าของธุรกิจ นายธนาคาร มีทั้งอำนาจการเมือง การเงิน ตำแหน่งทางสังคม

2.3.3 ชั้นกลางระดับสูง ได้แก่ผู้รับราชการที่มีอาชีพ เช่น แพทย์ วิศวกร พยาบาล ครู อาจารย์ ทหาร ตำรวจ รวมทั้งที่ทำงานเอกชนด้วย

2.3.4 ชั้นกลางระดับกลาง เช่น ช่างฝีมือ ผู้ชำนาญงาน พนักงานตามบริษัทต่างๆ เป็นผู้ที่ทำงานหนักเพื่อไต่เต้าไปสู่ระดับสูง

2.3.5 ชั้นต่ำ เป็นผู้ใช้แรงงาน หาเช้ากินค่ำ อพยพมาจากชนบทหรืออาศัยอยู่ในแหล่งสลัม

3. องค์การและสมาคม ในเมืองหลวงจะมีกลุ่มสมาคมต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์ของบุคคลเป็นรูปแบบสถาบันระดับสอง

4. ค่านิยมของคนเมืองหลวงเน้นหนักเรื่องของอำนาจ และความมั่งคั่งมากกว่าชาวชนบท คนในเมืองหลวงจึงพยายามไต่เต้าให้ไปอยู่ในชั้นทางสังคมที่สูงกว่าเดิมโดยอาศัยการศึกษาอำนาจทางการเมือง อภิสิทธิ์ในตำแหน่งหน้าที่ ทางราชการและพวกพ้องเป็นปัจจัยที่ถีบตัวให้สูงขึ้น

ความแตกต่างระหว่างโครงสร้างสังคมเมืองหลวงและสังคมชนบท

(1) มีการแบ่งชั้นทางสังคมโดยองค์การต่างๆที่มีมากมายซึ่งในชนบทไม่มีเลย หรือมีน้อย

(2) วัตถุประสงค์ขององค์การต่าง ๆ จำกัดชัดเจนแน่นอนกว่าการรวมกลุ่มเล็กๆ ของชาวชนบท

(3) หลักเกณฑ์พิจารณาตำแหน่งและสถานภาพของบุคคลในเมืองหลวง จะขึ้นอยู่กับตระกูลและเงินทอง ในขณะที่ในชนบทจะขึ้นอยู่กับคุณความดีและความรู้ความสามารถเฉพาะตน

องค์ประกอบของสังคมไทย

1. ชุมชน สังคมไทยประกอบด้วยชุมชนหรือหมู่บ้านโดยทั่วไปแล้ว ชุมชนจะอยู่ตามแนวคลองหรือแนวถนน สังคมในชุมชนจะเป็นสังคมที่อบอุ่น มีการยอมรับบทบาทของตนทั้งชาย หญิง เด็กหรือคนแก่ คนในชุมชนมีหัวหน้าที่ปกครองคือกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านซึ่งเลือกกันขึ้นมา ชุมชนประกอบด้วยครอบครัวซึ่งเป็นครอบครัวเดี่ยว มีสมาชิกในครอบครัว 4 - 5 คนและมีแนวโน้มจะเล็กลง เนื่องจากมีลูกน้อยลง การแต่งงานเป็นแบบสามีและภรรยาเดียวที่ถูกต้องตามกฎหมาย ลักษณะของครอบครัวไทยมีดังนี้

- ก. เป็นครอบครัวขนาดเล็ก
- ข. ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว
- ค. เคารพเชื่อฟังตามลำดับอาวุโส
- ง. มีความผูกพันตามสายโลหิต
- จ. มีความร่วมมือช่วยกันทำงาน
- ฉ. เด็กเป็นที่รวมของความสนใจของครอบครัว
- ช. ครอบครัวเป็นหน่วยทางเศรษฐกิจ

2. ศาสนา สังคมไทยประกอบด้วยผู้คนที่นับถือศาสนาแตกต่างกันไป แต่ร้อยละ 90 นับถือศาสนาพุทธและนับถือกันนานจนเป็นศาสนาประจำชาติ คำสอนในศาสนาพุทธเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิต ศาสนาอื่นได้แก่ อิสลาม คริสต์ ฮินดู เป็นต้น สังคมที่นับถือศาสนาพุทธเชื่อว่าจะต้องหาบุญเพื่อกุศลของตนเองและญาติพี่น้อง ใ้กระทำบุญมากก็ได้บุญมาก นอกจากนั้นอิทธิพลของพุทธศาสนา ทำให้ชาวพุทธเป็นคนวางเฉย สนใจในความเป็นไปของตนเองมากกว่าผู้อื่น และได้เข้ากิจกรรมในชีวิตเข้ามาผูกพันกับศาสนา ตั้งแต่เกิดจนตาย นอกจากนี้ยังมีเทศกาลต่างๆ เช่น วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา วันมาฆบูชา เป็นต้น

3. การปกครอง ลักษณะการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตย มีพรรคการเมืองและมีการเลือกตั้ง การปกครองด้วยระบบพรรคการเมืองไม่ค่อยถาวร ถูกปฏิวัติเปลี่ยนแปลงโดยคณะทหาร การบริหารงานของสถาบันการปกครองแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวงทบวงกรมต่างๆ และส่วนราชการอื่นที่เทียบเท่า ส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน เป็นการปกครองในรูปแบบอำนาจการปกครอง ส่วนที่สาม ได้แก่ ส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาล สุขาภิบาล ครอบคลุมเป็น 76 จังหวัด

4. เศรษฐกิจและอาชีพ ประชาชนสามารถมีสิทธิการถือครองทรัพย์สินส่วนบุคคล ทั้งสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยหรือประกอบอาชีพอิสระ จะสามารถยกเป็นมรดกหรือซื้อขายได้ ยกเว้นรัฐอาจเวนคืนเพื่อประโยชน์กับทางราชการ ส่วนการประกอบอาชีพนั้นก็สามารถเลือกประกอบอาชีพได้ โดยสามารถทำงานทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชน ได้รับเงินเดือนหรือค่าตอบแทน รวมทั้งสามารถเลือกประกอบอาชีพอิสระ เป็นเจ้าของกิจการของตนเองได้

5. การศึกษา ปัจจุบันการจัดการศึกษาแบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา มีระบบการศึกษาเป็น 6:6:4 การศึกษาในปัจจุบันที่รัฐได้จัดขึ้นเป็นการศึกษาที่มุ่งจะให้เรียนต่อในแต่ละระดับ แผนการศึกษาภาคบังคับเป็นจำนวน 6 ปี เท่าที่ผ่านมาเพื่อเข้าไปสู่การเรียนต่อ หรือถ้าออกไปทำงานก็เพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานของราชการและธุรกิจแผนใหม่ ซึ่งนักเรียนเข้าเรียนต่อในระดับมัธยม มีจำนวนไม่ถึง 50 เปอร์เซ็นต์ : นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2533:151) กล่าวถึงการศึกษานของ ไทยว่า ถึงแม้ว่าจะมีการบังคับให้เด็กที่จบประถมศึกษาได้เรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาที่ค่อนข้างแน่นอนว่า ส่วนใหญ่ก็จะต้องกลับไปใช้ชีวิตในท้องถิ่นเหมือนเดิม เพียงแต่ว่าอาจจะต้องขมขื่นมากกว่าเพราะความตุกฏวิถีชีวิตของตนเอง และเปรียบดินรนาที่หลุดพ้นจากวิถีชีวิตนั้นอย่างขมขื่นเขม้นกว่า แต่ไม่สามารถหาटनाให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัวและชุมชนได้

ลักษณะทั่วไปของสังคมไทย

แต่ละสังคมจะมีลักษณะที่เป็นลักษณะทั่วไป ที่แตกต่างกันหรือเหมือนกับสังคมอื่น ลักษณะของสังคมเหล่านี้เกิดขึ้นเนื่องจากเชื้อชาติ สภาพทางภูมิศาสตร์ ความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมปฏิบัติ ลักษณะโดยทั่วไปของสังคมไทยมีดังนี้

1. มีความเป็นปัจเจกชน เป็นอิสระไม่ชอบยุ่งกับใคร และไม่ชอบรวมกันเป็นกลุ่ม ถือหลักต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำงาน ดังภาษิตที่ว่า "บ้านใครใครอยู่ อยู่นครใครนอน"

2. ความมีใจเอื้อเฟื้อเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ชอบเป็นมิตรและมีชื่อเสียงในการต้อนรับแขก ไม่เอาर्डเอาเปรียบ ไม่เอามาตจองเวร มีเมตตา เห็นใจผู้แพ้ ดังภาษิตที่ว่า "เมื่อมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับ"

3. เชื้อฟังผู้ใหญ่อาวูโรส นิยมการแสดงความนอบน้อมและเคารพบุคคลผู้มีอำนาจ ซึ่งถือว่ามีความนอบน้อมมีบุญวาสนา มีบารมีจึงได้รับการยกย่องและได้รับสิทธิพิเศษต่างๆ ดังที่กล่าวว่า "ผู้ใหญ่อาบน้ำร้อนมาก่อน" "เดินตามหลังผู้ใหญ่หมาไม่กัด"

4. สังคมไทยชอบความหรูหราฟุ่มเฟือย การไม่ยอมอ่อนหน้าใครอยากเป็นผู้มีเกียรติ ได้รับการยกย่องจากสังคม ทำให้มีการแข่งขันกันทางวัตถุ การมีเครื่องแต่งกายที่สวยงาม มีรถยนต์ จัดงานพิธีหรูหรา จัดเลี้ยงใหญ่โต ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องหนี้สิน

5. เชื่อในเรื่องของบาปบุญ กุศลแห่งกรรม เชื่อในเรื่องของการทำบุญ เชื่อในเรื่องโชคชะตา แม้จะทำงานหนัก แต่ถ้าโชคไม่อำนวย ดวงไม่ดี วาสนาไม่ส่ง ก็ไม่เกิดประโยชน์ จนมีคำพังเพยว่า "แข่งเรือแข่งพายแข่งได้ แข่งบุญแข่งวาสนาแข่งไม่ได้"

6. สังคมไทยเน้นในเรื่องความสัมพันธ์ส่วนตัว เรียกว่ามีเส้นสาย เพื่อการได้มาซึ่งความสำเร็จของกิจการต่างๆ มากกว่าที่จะเน้นสมรรถภาพทางอาชีพ ความรู้ การประสบความสำเร็จของงานจึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการเข้าใจสถานการณ์ และรู้จักใช้วิธีการที่เหมาะสมมากกว่าความสามารถในการทำงาน

7. สังคมไทยเน้นเรื่องความกตัญญูรู้คุณ คนที่รู้จักบุญคุณคน เมื่อใครช่วยเหลือคนก็มักจะหาทางตอบแทน และคนที่ปฏิบัติเช่นนั้นจะได้รับการยกย่องว่าเป็นคนดีในสังคม

8. สังคมไทยนิยมการแสวงหาความสุขจากชีวิต กิจกรรมต่างๆ ที่แสดงถึงความสนุกสนานจะได้รับการต้อนรับมาก แม้แต่การทำงานก็ยังมีการเล่นและความสนุกสนานอยู่ การทำงานหนักอย่างเต็มที่ตลอดเวลาคนไทยถือว่าเป็นทุกข์ หรือเน้นความลาบลาบอย่างมาก ใครใช้ชีวิตแบบนี้ในสายตาคนไทยถือว่าเป็นคนมีกรรม

ปัญหาสังคม

ปัญหาสังคมเน้นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ผู้คนส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นสิ่งที่ไม่ดี เป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาให้เกิดขึ้น และจำเป็นต้องมีนโยบายหรือโครงการที่จะแก้ไข เพื่อลดหรือจัดปัญหานั้น

สภาพการณ์ทางสังคมที่ถือว่าเป็นปัญหาสังคมนั้น จะต้อง มีผลกระทบกระเทือนต่อผู้คนจำนวนมาก บางคนอาจได้ผลกระทบโดยตรง และบางคนอาจได้รับผลทางอ้อม เป็นสภาวะที่ไม่พึงปรารถนาของคนส่วนใหญ่ แต่ปัญหาสังคมเป็นสิ่งที่แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ โดยอาศัยความร่วมมือช่วยเหลือกันจากหลายฝ่าย

ปัญหาสังคมเกิดจากหลายสาเหตุดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การปรับตัวไม่ทัน เช่นการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทมาสู่สังคมเมืองหลวง ทำให้เกิดปัญหาในด้านการแข่งขัน แก่งแย่งแข่งขัน เห็นแก่ตัว มีอาชญากรรมได้สาวเอา ความขัดแย้งระหว่างนาย-จ้างและลูกจ้าง การนัดหยุดงาน

2. ความขาดการมีระเบียบในสังคม สังคมที่ไร้ระเบียบ เนื่องจากการขาดการปฏิบัติตามระเบียบที่วางไว้ หรือการที่กลไกทางสังคมไม่สามารถควบคุมสมาชิกของสังคมให้ปฏิบัติตามระเบียบที่วางไว้ ทำให้เดือดร้อนกับคนที่อยู่ในสังคมเดียวกัน เช่นอยากรวยแต่ไม่ยอมทำงาน ขอบริดไถหรือฉ้อฉล ค้าของหนีภาษีทำงานผิดกฎหมาย เมื่อสังคมควบคุมไม่ได้ก็เกิดความไม่ปลอดภัยในสังคม

3. พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม เป็นพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมที่มีผลต่อส่วนรวม เช่น การติดยาเสพติด การดื่มเหล้าจนเกินขอบเขต การทำร้ายชกต่อยกัน การค้าประเวณี เป็นต้น

ปัญหาสังคมไทย

ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยหลายปัญหาก็เช่นเดียวกับ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมของประเทศอื่นๆ เช่นกัน บางปัญหาอาจมีมากในสังคมไทย จนต้องช่วยกันคิดแก้ไข เพื่อให้สังคมดีขึ้น ปัญหาสังคมที่เกิดโดยทั่วไปได้แก่

1. ปัญหาความยากจน เกิดขึ้นทั้งในสังคมเมืองหลวงและสังคมชนบท โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากสภาพแวดล้อม แห้งแล้ง ทามาหากินไม่ได้ ประชากรเพิ่มมากขึ้น รายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย ประชากรว่างงาน จึงนำมาซึ่งปัญหาอื่นๆ ในสังคมด้วย

2. ปัญหาอาชญากรรม เป็นปัญหาที่คุกคามความสงบเรียบร้อยของประเทศ ทาหลายทรัพย์สิน สร้างความหวุ่นวิตก บางครั้งทาร้ายร่างกาย เสียชีวิต ส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากความยากจน บางส่วนเกิดจากความไม่มีระเบียบในสังคม เช่น อยากรวยแต่ขี้เกียจไม่ยอมทางาน ตำรวจไม่เพียงพอต่อการดูแลสอดส่องความประพฤติ

3. ปัญหายาเสพติด ยาเสพติดมีตั้งแต่ชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน ผีน กัญชา ทินเนอร์ เนื่องจากประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตยาใหญ่ และมีการลักลอบค้ายาเสพติด ผู้ติดยาเสพติดอาจนาไปสู่ปัญหาอื่น เช่น การก่ออาชญากรรมด้วย

4. ปัญหาการค้ำประเวณี เป็นปัญหาหนึ่งซึ่งมีทั้งรส ภูมิภาคทั้ง เด็กชายและเด็กหญิง เกิดปัญหาการหลอกลวง ทาร้ายร่างกาย กักขัง ทาทารุณรวมทั้งนำมาซึ่งโรคภัยที่เกิดจากการร่วมประเวณี เช่น โรคเอดส์

5. ปัญหาอื่นๆ ได้แก่ปัญหาการศึกษา ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาขาดที่ทากิน ปัญหาจราจรในเมืองหลวง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสังคมได้ และปัญหาต่างๆ เหล่านี้ก็เชื่อมต่อกันเป็นสายใย

ตัวอย่างเมืองหลวงของประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ก็เป็นเมืองที่มีปัญหาสังคมมากเช่นเดียวกับเมืองหลวงของประเทศต่างๆ

กรุงเทพเป็นศูนย์กลางของความเจริญเติบโตทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจ สังคม อุตสาหกรรม จากการประมาณการของคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพบว่า ในปี 2539 กรุงเทพฯจะเป็นมหานครขนาดใหญ่ที่มีประชากรอยู่ถึง 10 ล้านคน ซึ่งเป็นบ่อเกิดของปัญหาต่างๆ ดังนี้

1. ปัญหาการจราจรติดขัด สาเหตุเพราะปริมาณรถมีมากกว่าถนน รัตนานปี 2533 กรุงเทพฯ มีรถยนต์และจักรยานยนต์ถึง 2,048,814 คัน คิดเป็นร้อยละ 27 ของจำนวนรถยนต์และจักรยานยนต์ทั้งประเทศ โดยเพิ่มขึ้นจากปี 2532 ถึง 324,224 คัน รวมถึงการขาดแคลนโครงข่ายในการขนส่งมวลชนอย่างครบวงจร การขนส่งสาธารณะที่ไร้ประสิทธิภาพ ปัญหาความขัดแย้งและเข้าซ้อนของโครงการแก้ไข ปัญหาจราจรหลายโครงการ อีกทั้งในพื้นที่ชานเมืองยังขาดถนนสายรอง เชื่อมต่อกันกับโครงข่ายหลัก ท้าให้ปริมาณการจราจรบนถนนสายหลักคับคั่ง

2. ปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมทราม การขยายตัวอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจและชุมชนเมืองในกรุงเทพ ท้าให้ปัญหาสภาวะแวดล้อมในเมืองโดยเฉพาะพื้นที่ชั้นในและพื้นที่อุตสาหกรรมรอบนอกทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ปริมาณน้ำเสียในกรุงเทพและปริมณฑลมีมากกว่า 1:4 ล้านลูกบาศก์เมตร/วัน ซึ่งเกิดจากชุมชนร้อยละ 73 และอีกร้อยละ 27 จากโรงงานอุตสาหกรรม และคาดว่าหากไม่มีการลงทุนหาระบบบำบัดน้ำเสียภายในปี 2543 แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง (จังหวัดนนทบุรี-สมุทรปราการ) จะเน่าเสียตลอด

นอกจากนี้ขยะมูลฝอยที่ตกค้างในกรุงเทพประมาณ 1,000 ตัน/วัน ก่อให้เกิดปัญหาน้ำเสียซึ่งมีค่าความสกปรกสูงกว่าน้ำเสียจากชุมชนถึง 30 เท่า ส่วนกากสารพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมมีถึง 1.9 ล้านตัน กว่าร้อยละ 70 เกิดขึ้นในกรุงเทพและปริมณฑล ขณะที่ความสามารถกำจัดสารพิษนั้นมีเพียงร้อยละ 2 เท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่ากรุงเทพฯ เป็นหนึ่งในสิบเมืองที่มีอากาศเสียรุนแรงที่สุดในโลก ปริมาณสารตะกั่ว คาร์บอนมอนนอกไซด์และฝุ่นละอองเพิ่มสูงขึ้น 4-5 เท่าในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา

3. ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคที่นับวันจะรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ชานเมืองและปริมณฑลรอบนอก หันไปพึ่งพาแหล่งน้ำบาดาลมากขึ้น ทำให้เกิดแผ่นดินทรุด และภาวะน้ำท่วมติดตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

4. ปัญหาความยากจนของคนเมืองที่นับวันจะรุนแรงเพิ่มขึ้น ปัจจุบันกรุงเทพฯ มีคนยากจนประมาณ 230,000 คน หรือร้อยละ 31 ของครัวเรือนยากจนในเมือง และมีชุมชนแออัดประมาณ 1,700 แห่ง ประมาณร้อยละ 70 อยู่ในพื้นที่ชานเมืองและชานเมือง ประชากรที่อยู่ในชุมชนแออัดคิดเป็นร้อยละ 25 ของประชากรทั้งหมดในกรุงเทพฯ ในจำนวนประชากรที่อยู่ในชุมชนแออัดประมาณร้อยละ 25 ไม่มีอะไรเป็นของตนเองเลย เพราะขาดแคลนทั้งที่ดินและที่อยู่อาศัย มีรายได้ต่ำและไม่แน่นอน ขาดทักษะความรู้และฝีมือ ทำให้คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ตกต่ำ อีกทั้งไม่ได้รับบริการที่จำเป็นจากรัฐอย่างเพียงพอ

วิถีชีวิตของชุมชน

วิถีชีวิตของชุมชนได้แก่แนวทางในการดำเนินชีวิตที่บุคคลในสังคมและชุมชนนั้นยึดถือปฏิบัติอยู่ เน้นการดำรงชีพในกิจวัตรประจำวันและในโอกาสต่างๆ ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนภูมิประเทศของท้องถิ่นนั้นได้ วิถีชีวิตของชุมชนในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดเป็น 9 ด้านคือ

1. ด้านอาชีพ เศรษฐกิจ และการงาน
2. ด้านการพักผ่อน สันทนาการและงานอดิเรก
3. ด้านสังคม วัฒนธรรม ศาสนาประเพณี ความเชื่อ และค่านิยม
4. ด้านครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูบุตร
5. ด้านกิจกรรมของชุมชน การรวมกลุ่ม การเคลื่อนย้ายของชุมชน
6. ด้านการศึกษา
7. ด้านสาธารณสุข สุขภาพ อนามัยและบริการชุมชน
8. ด้านการเมืองและการปกครอง
9. ด้านสาธารณูปโภค และการติดต่อสื่อสาร

1. ด้านอาชีพ เศรษฐกิจ และการงาน

การที่บุคคลในสังคมต้องการการดำรงชีพด้วยการหาเงินเลี้ยงชีพ จึงเกิดสถาบันทางเศรษฐกิจขึ้น เพื่อช่วยสนองต่อความต้องการของบุคคล ได้แก่ของอุปโภคและบริโภคหน้าที่หลักของสถาบันเศรษฐกิจก็คือ การหาปัจจัยในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม วัตถุเหล่านี้เราหาได้จากการหาเงิน โดยการแลกเปลี่ยนเป็นเงินตราในการซื้อขาย การจะได้สิ่งเหล่านี้ก็ต้องมีทั้งผู้ผลิตและผู้ใช้ ดังนั้นงานหลักของเศรษฐกิจในสังคมคือ

1. การเป็นผู้ผลิต โดยมีสถานประกอบการ โรงงานแหล่งผลิต เช่น สวนไร่นา โดยการแบ่งบุคคลให้ทำงานตามความถนัด ตามต้องการของบุคคล มีการกำหนดวิธีปฏิบัติการผลิตให้สามารถทำงานได้ มีทั้งผู้บริหารงานคนงาน

2. ฝ่ายขาย เมื่อผลิตสินค้าได้แล้วไปว่าจะเป็นสินค้าทางเกษตร หรือสินค้า

ทางอุตสาหกรรม สินค้าด้านบริการ ส่วนหนึ่งเพื่อการยังชีพของตนเองและอีกส่วนหนึ่งก็คือการขายไปยังผู้บริโภครวม ทั้งมีกิจการการแลกเปลี่ยน การขาย การจำหน่ายขึ้น

3. การบริโภคหรือผู้ซื้อ เป็นการใช้จ่ายผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ผลิตขึ้นเพื่อสนองความต้องการของตนเอง ทั้งในส่วนเพื่อยังชีพ และความสุขความสบายในชีวิต

การจะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ในสังคมก็คือ ลักษณะของการแบ่งงานกันทำในสังคม เศรษฐกิจ ลักษณะการแบ่งงานกันทำในสังคมมีดังนี้

1. การแบ่งงานเกิดขึ้นเนื่องจากคนแต่ละคนไม่สามารถจะทำงานทุกอย่างได้ จึงเกิดการแบ่งงานตามความสามารถ ความถนัด ตามอายุ ตามเพศ ตามความรู้ของบุคคลนั้น

2. การแบ่งงานกันทำจึงเป็นที่เกิดของอาชีพที่แตกต่างกันในสังคม ทำให้เกิดฐานะ ตำแหน่งงาน หน้าที่ขึ้นในสังคม

ระบบเศรษฐกิจของไทยเป็นระบบทุนนิยม ทุกคนสามารถถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินสิ่งของต่างๆ รัฐเปิดโอกาสให้เอกชนลงทุนประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีเสรีภาพในการผลิตและการแข่งขันกันอย่างเสรี จะยกเป็นมรดกหรือซื้อขายก็ได้

พื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศเหมาะแก่การเพาะปลูก เพราะเป็นที่ราบลุ่ม การเกษตรจึงเป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจ ภาคอุตสาหกรรมได้มีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ ใน 2 ทศวรรษที่ผ่านมาทั้งในแง่การจ้างงาน อาชีพและวิถีชีวิตในการทำงาน จึงมีส่วนที่ทำให้วิถีชีวิตของชุมชนได้เปลี่ยนแปลงไป ในการผสมผสานระหว่างการค้าเงินชีวิตแบบเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ุคโดยเฉพาะในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2500 จนถึงปัจจุบัน เน้นความพยายามของรัฐที่จะกระจายความเจริญของภาคอุตสาหกรรมออกไปนอกเขตกรุงเทพมหานครอย่างเป็นระบบ และขณะเดียวกันก็เป็นความพยายามที่จะทำให้ประเทศก้าวไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NICS)

อย่างไรก็ตามการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นก็ยังมีปัญหาอยู่มาก เช่น การกระจุกของภาคอุตสาหกรรมในบางพื้นที่ การจ้างงานที่มีแรงงานต่ำและขาดฝีมือ แม้ว่า

ไทยจะได้เปรียบในด้านมีแรงงานมากค่าจ้างถูก ทำให้เราสามารถใช้แรงงานในประเทศ
ได้ แต่ก็มีข้อที่เป็นอุปสรรคด้านการลงทุน แรงจูงใจจากภาคเอกชน และระบบบริการ
ราชการที่ขาดความคล่องตัว ข้าราชการมีการทำงานแบบตั้งเดิม ไม่สามารถเปลี่ยนแปลง
ได้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
: 2529 : 39)

ระบบเศรษฐกิจนั้น มีความสัมพันธ์ต่อการประกอบอาชีพของบิดามารดากับบุตร
จากการวิจัยของกิตติ อิทธิวิทย์ (2517:ง) พบว่าคนส่วนใหญ่เกือบทุกกลุ่มอาชีพจะประกอบ
อาชีพประเภทเดียวกับบิดาของตน และทางด้านระดับการศึกษาของบิดาก็มีความสัมพันธ์กับ
การประกอบอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนเช่นเดียวกัน กล่าวคือ หัวหน้าครัวเรือนที่บิดามี
การศึกษาต่ำจะประกอบอาชีพประเภทที่ไร้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งตรงข้ามกับหัวหน้าครัว
เรือนที่บิดามีระดับการศึกษาสูง จะประกอบอาชีพที่มีได้ใช้แรงงาน

นอกจากนั้นผลการศึกษายังพบอีกว่าในระหว่างกลุ่มอาชีพต่างๆ กลุ่มพนักงาน
ขายจะมีการประกอบอาชีพรองมากที่สุด และเมื่อพิจารณาถึงกลุ่มอายุกับการประกอบอาชีพ
รองของกลุ่มอาชีพต่างๆ พบว่าในช่วงอายุ 30-45 ปี ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรองมากที่สุด
ทางด้านฐานะเศรษฐกิจของกลุ่มอาชีพต่างๆ พบว่าส่วนมากกลุ่มวิชาชีพและบริหารจะมี
ฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในขั้นดี แต่ตรงกันข้ามกับกลุ่มอาชีพประเภทที่ไร้แรงงานที่มีฐานะทาง
เศรษฐกิจอยู่ในขั้นยากจน ดังเช่นกลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มพนักงานที่ทำงานเกี่ยวกับการขนส่ง
 เป็นต้น

ลักษณะทางสังคมที่มีส่วนสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ประกอบอาชีพในเขตเมืองที่สำคัญ ได้
แก่ระดับการศึกษา พบว่า ครอบคลุมกลุ่มอาชีพต่างๆ มีระดับการศึกษาต่ำ โดยเฉพาะ
กลุ่มพนักงานขายจะมีระดับการศึกษาต่ำมาก เมื่อเทียบกับกลุ่มอาชีพอื่นๆ ส่วนพวกที่มีการ
ศึกษาสูงจะเป็นกลุ่มวิชาชีพ การบริหารและกลุ่มข้าราชการและทหาร ส่วนกลุ่มช่างฝีมือ
จะเป็นกลุ่มอาชีพที่มีระดับการศึกษานกลาง ทางด้านการจัดสถานภาพการทำงาน จะ
ปรากฏว่าโดยทั่วไปกลุ่มอาชีพต่างๆ จะจัดอยู่ในประเภทลูกจ้างอื่นๆ มากที่สุด รองลงมา
เป็นประเภททำงานส่วนตัว และประเภทลูกจ้างรัฐบาลตามลำดับ ส่วนในเรื่องการขยับ
ฐานะทางสังคมอันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงอาชีพนั้น ในกลุ่มต่ำกว่า 45 ปี เกือบทุกกลุ่ม
อาชีพมักจะประกอบอาชีพเดิม แต่ในกลุ่มอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไปจะปรากฏผลตรงกันข้าม
กล่าวคือส่วนใหญ่ของกลุ่มอาชีพต่างๆ จะมีการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพใหม่มากกว่าที่
จะประกอบอาชีพเดิมอีกต่อไป

2. ด้านการพักผ่อน สันทนาการและงานอดิเรก

การพักผ่อนเป็นการผ่อนคลายอารมณ์ที่ตึงเครียดและเหนื่อยล้าหลังจากการทำงานและการประกอบอาชีพ การพักผ่อนไม่ได้หมายถึงการนอนหลับ นั่งเล่นเท่านั้นแต่หมายถึงการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นกิจวัตรประจำวัน จากสภาพแวดล้อมที่ซ้ำซากจำเจ

การพักผ่อนแตกต่างกันไปตามความสนใจความพึงพอใจของแต่ละบุคคล และแตกต่างกันไปตามฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา และสังคมที่แวดล้อมอยู่ โดยเฉพาะในสังคมเมืองหลวงและสังคมชนบท การพักผ่อนของสังคมเมืองหลวง ชีวิตคนเมืองหลวง โดยเฉพาะคนกรุงเทพฯ ที่ต้องเผชิญกับภาวะความตึงเครียดหลายอย่าง เช่น การจราจรที่ติดขัด การใช้เวลาการเดินทางนานๆ จากบ้านไปยังที่ทำงาน ภาวะมลพิษที่อยู่ทั่วไปทั้งจากวันรถไอเสีย น้ำ อากาศ สารพิษจากอาหาร หน้าที่การงานที่ต้องแก่งแย่งแข่งขันระหว่างผู้ร่วมงาน ภาวะเศรษฐกิจค่าครองชีพที่สูงขึ้นสูงขึ้นทุกวัน รวมทั้งความปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย อาชญากรรูปแบบต่างๆ มีผลกระทบต่อสุขภาพทั้งทางกาย และสุขภาพทางจิตที่ทำให้เป็นคนที่ยึดติด โหมเหวี่ยงเราจึงต้องอาศัยการรู้จักผ่อนคลายความตึงเครียดเหล่านี้ ลักษณะการพักผ่อนจึงแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

1. การพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้าน การพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้านที่ขึ้นหน้าขึ้นตาที่สุดก็คือ การไปเที่ยวตามห้างสรรพสินค้าสวนสาธารณะ รวมทั้งการไปดูการแสดงต่างๆ เช่น คอนเสิร์ต ละคร คอนเสิร์ต ภาพยนตร์ เพราะเสียเวลาไม่มากนักและได้หลบความร้อนไปอยู่ในที่มีเครื่องปรับอากาศ คนชาวกรุงนิยมไปพักผ่อนหย่อนอารมณ์โดยการเลือกดูสินค้าตามห้างสรรพสินค้าต่างๆ หรือการไปนั่งตามคอฟฟี่ช็อป ร้านอาหาร นอกจากนี้คนที่นิยมการออกกำลังกายก็จะไปตีเทนนิส วอลเลย์บอล ว่ายน้ำ ศึกษาศาสตร์ ตกปลา หรือการเลือกไปทัศนศึกษาต่างจังหวัดหรือต่างประเทศ ผู้สูงอายุนิยมไปวัดหรือไปทอดกฐินยังต่างจังหวัด ส่วนผู้ที่มีเงินก็นิยมไปทัศนศึกษาและท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ หรือคนหนุ่มก็นิยมไปเที่ยวบาร์เที่ยวคลับ สถานเริงรมย์ อาบอบนวดหรือคาราโอเกะ เป็นต้น

2. การพักผ่อนในบ้าน ชาวเมืองนั้นเมื่อกลับจากทำงานและไม่มีวันหยุดต่อเนื่องกันหลายวัน ส่วนใหญ่ก็นิยมพักผ่อนในบ้าน เช่น การดูโทรทัศน์ วิทยุ และฟังวิทยุ เทปแทน เพราะการออกนอกบ้าน มักจะพบกับการจราจรที่ติดขัด การอ่านหนังสือ รวมทั้งการทำงานอดิเรก ก็เป็นที่นิยมกัน เช่น การปลูกต้นไม้ ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ หรือ

การเลี้ยงสัตว์เลี้ยง บางคนทำงานอดิเรกจนกลายเป็นอาชีพรองและอาชีพหลักก็มี บางคนก็นิยม การฝึกหัดเล่นดนตรี ฟังเพลง ท้ากับข้าวเลี้ยงสมาชิกและเพื่อนฝูง ทำขนม ตัดเสื้อหรือการเล่นกีฬานำร่วม เช่น เล่นกีฬา หมากรุก จนถึงการนอนเล่นนั่งเล่น กุญแจกันก็เป็นการพักผ่อนที่ง่ายที่สุด เนื่องจากการตรากตรำทำงานมาอย่างเหน็ดเหนื่อยตลอด สัปดาห์

การพักผ่อนหย่อนใจของชาวชนบทจะแตกต่างจากชาวกรุงบ้าง เนื่องจากไม่มีห้างสรรพสินค้า คอฟฟี่ชอป โรงภาพยนตร์ สนามกีฬา แต่มีพื้นที่กว้างขวางที่เป็นเรือกสวนไร่นา จึงนิยมการพักผ่อนในหมู่สมาชิกที่อยู่บ้านใกล้กัน และมีการละเล่นหรือประเพณีต่างๆ ในเทศกาลที่สำคัญๆ คุยทั่วไปผู้ชายไทยจะมีการพักผ่อน ในลักษณะการเล่นการพนันชนไก่ ปลากัด หรือเล่นกีฬา เช่น ตะกร้อ หมากรุก เป็นต้น ส่วนหญิงไทยเนื่องจากต้องทำงานบ้าน เวลาว่างจึงมักเป็นการทำอาชีพรอง เช่น ทอผ้า ทำอาหาร ทำงานหัตถกรรมอื่นๆ และไปวัดฟังธรรมในโอกาสทางด้านศาสนา ชีวิตชนบทจึงมีความใกล้ชิดกับวัดอย่างชนิดแยกกันไม่ออก ดังนั้นการพักผ่อนจึงอยู่ที่การไปเข้าร่วมกิจกรรมของวัด การจัดงานบุญตามประเพณีในเทศกาลต่างๆ เช่น ทอดกฐิน เข้าพรรษา ออกพรรษา เป็นต้น

งานอดิเรกที่นิยมกันแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

1. งานอดิเรกที่เป็นอาชีพรอง นอกจากมีอาชีพหลักที่ทำอยู่แล้ว บางคนเมื่อมีใจรักก็มักจะทำอาชีพอื่นควบคู่กันไป เพื่อความพึงพอใจและพักผ่อนด้วย เช่น เป็นพนักงานขาย แต่นิยมสะสมพระ จนสามารถนำมาเช่าได้ บางคนนิยมประกอบอาหาร จนสามารถเป็นกิจการที่ทำรายได้ให้กับตนเอง

2. งานอดิเรกที่เป็นความบันเทิง เช่น การเล่นเกมบังคับวิทยุ การเล่นดนตรี ร้องเล่นคาราโอเกะเป็นการพักผ่อนอย่างหนึ่ง รวมทั้งการไปท่องเที่ยวในที่ต่างๆ

จากการสำรวจของ เทียนฉาย กิระนันท์ และคณะ (2525) บปรากฏว่า ประชาชนนิยมการพักผ่อนหย่อนใจ ด้วยวิธีที่สน้มมากที่สุด รองลงมาได้แก่ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ และนิตยสาร ตามลำดับ วิทยุ นั้นเป็นที่นิยมมากที่สุด ในกลุ่มประชากรเขตชานเมืองของกรุงเทพมหานคร ซึ่งส่วนใหญ่นั่งฟังวิทยุประมาณวันละไม่เกิน 1 ชั่วโมง รายการวิทยุที่น่าสนใจกันมากคือ รายการประเภทข่าวสาร สารนิเทศ และบันเทิง ส่วนรายการโทรทัศน์นั้นโดยปรกติติดตามชมทุกวันวันละประมาณ 1-2 ชั่วโมง วิทยุสนใจบันเทิงมากที่สุด และรองลงมาคือข่าวและสารนิเทศ หนังสือพิมพ์ก็เป็นที่นิยมไม่น้อย วิทยุเฉพาะ

ข่าวและสารนิเทศเสนอความรู้ต่างๆ ส่วนงานอดิเรกยามว่างเป็นการปลูกต้นไม้ เล่นกีฬาต่างๆ เล่นดนตรี สะสมแสตมป์ ประมาณ 1 ใน 3 ของครอบครัวที่คนในบ้านไม่ใคร่จะมีเวลาพักผ่อนหย่อนใจร่วมกันเลย

3. ด้านวัฒนธรรมสังคม ศาสนา ประเพณี ความเชื่อและค่านิยม

วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิตของชุมชนที่อยู่ร่วมกัน ลักษณะทางวัฒนธรรมจะแตกต่างกันไปเป็นหมู่เหล่า อดิเรกพิจารณาวัฒนธรรมจากลักษณะที่ปรากฏให้เห็นในชุมชนนั้นได้แก่ ประเพณี ศิลปะ วรรณคดี ศาสนา ความเชื่อ การศึกษา เป็นต้น

วัฒนธรรมเกิดจากสังคม วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมนั้น เช่น การทำงาน การพักผ่อน ลักษณะที่สำคัญของวัฒนธรรมไทยจึงมีความแตกต่างจากวัฒนธรรมของประเทศอื่น

ลักษณะที่เด่นของวัฒนธรรมไทยได้แก่

1. การมีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ คนไทยนับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ 90 แนวทางคำสอนในศาสนาพุทธจึงซึมซับอยู่ในจิตใจเพราะเป็นการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ หลักศาสนาพุทธมีอยู่ 3 หลักคือ ละเว้นความชั่ว ประพฤติแต่ความดี และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ วิถีชีวิตของคนไทยจึงเกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธมาก และมีกิจการต่างๆ เช่น การบวช การแต่งงาน การทำบุญ ทอดกฐิน ฟ้าผ่า เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีประชาชนนับถือศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์ตามลำดับ

2. การมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พระมหากษัตริย์มีบทบาทต่อชีวิตและสังคมของไทยตลอดมา พระองค์ทรงเป็นศูนย์รวมที่ประชาชนถวายความจงรักภักดีอย่างเต็มที่

3. อักษรไทย การที่ไทยมีอักษรและภาษาของตนเอง จัดเป็นเอกลักษณ์ที่มีในวัฒนธรรมไทย ที่จะสะท้อนความหมายต่างๆ ในรูปของภาษาของตนเองได้

4. ประเพณีไทยเป็นสิ่งที่สืบทอดเนื่องกันมาที่แสดงถึงวิถีชีวิตของไทยว่ามีความเป็นมาอย่างไรและประเพณีจะแฝงความเชื่อ คติธรรมทางศาสนาอยู่ด้วย

5. วัฒนธรรมทางวัตถุ ได้แก่ปัจจัย 4 คือเครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค การแต่งกายของไทยแม้มีชุดประจำชาติแต่ก็แต่งในโอกาสพิเศษ โดยทั่วไปจะแต่งอย่างสากล อาหารเป็นประเภทข้าวเจ้า และมีกับข้าวที่ปรุงรสค่อนข้างจัด รวมทั้งข้าวเหนียวก็เป็นที่นิยมกัน ยารักษาโรคมีทั้งการรักษาโรคด้วยยาปัจจุบันโดยการหาหมอมตามโรงพยาบาล บางครั้งก็มียาแผนโบราณด้วย ในลักษณะที่อยู่อาศัยนั้น แม้บ้านจะปลูกสร้างด้วยไม้ แต่ไม้หายากจึงได้มีการก่อสร้างด้วยอิฐ ซึ่งให้ความคงทนกว่ามาก

6. ศิลปกรรมไทย ศิลปของไทยมีความละเอียดอ่อนในหลายเส้นที่วาดขึ้น จะพบศิลปภาพเขียน ปั้น หล่อ แกะสลักที่ผูกพันกับศาสนาเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ก็พบตามปราสาทราชวัง ส่วนดนตรีไทยก็มีลักษณะเฉพาะโดยเป็นวงปี่พาทย์ หองวง ในแต่ละภาคจะมีดนตรีที่มีลักษณะเด่นของภาคนั้น เช่น หมอลำ ลำตัด ลิเก เป็นการผสมผสานระหว่างดนตรีและการแสดงที่แสดงออกถึงการเป็นคนรักสนุก ชอบขับร้องฟ้อนรำ ส่วนวรรณคดีไทย เป็นศิลปะที่แสดงออกทางลายลักษณ์อักษรไทย มีทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง มีความไพเราะ รวมทั้งการแฝงคติเตือนใจส่วนใหญ่คำสอนนั้นจะมาจากศาสนา

7. จรรยา มารยาทไทย คนไทยมีนิสัยสุภาพ อ่อนโยน รักสนุก เข้ากับคนอื่นได้ดี มีมารยาทในการวางตน เข้าผู้ใหญ่ มีการแสดงความเคารพที่แตกต่างไป เช่น การไหว้ การกราบ เป็นต้น

ประเพณีไทย

ประเพณีเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมา เป็นสิ่งที่แสดงถึงวิถีชีวิตของคนไทย ทั้งในอดีตและปัจจุบันว่ามีความเป็นอยู่อย่างไร ประเพณีไทยส่วนใหญ่มักเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา และมีคตินิยมแฝงอยู่ และแสดงถึงเอกลักษณ์ของสังคมไทย เป็นเครื่องมือที่แสดงถึงความ เป็นไทย ประเพณีแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1. ประเพณีเกี่ยวกับครอบครัว ได้แก่ การเกิด การบวช การแต่งงาน การตาย เป็นต้น
2. ประเพณีเกี่ยวกับส่วนรวม ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ เข้าพรรษา ถวายกระถาง แรกนาขวัญ ทอดกฐิน เป็นต้น

ความเชื่อและค่านิยมของไทย

ความเชื่อ เป็นสิ่งที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ ความเชื่อของไทยสืบทอดมาจากศาสนาส่วนหนึ่งและจารีตประเพณีที่เคยปฏิบัติกันมาส่วนหนึ่ง ส่วนค่านิยมของสังคมใดก็หมายถึงว่าคนส่วนใหญ่นั้นสังคมมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่นิยมปฏิบัติกัน

ไพศาล ไกรสิทธิ์ (2535:43) ได้สรุปแนวความคิดและความเชื่อของคนไทยที่มีต่อการทำงานว่า คนไทยมีปรัชญาแบบ Fatalism ทำให้คนไทยคิดว่าสักวันหนึ่งจะต้องตายแน่ เป็นการยอมรับชนิดที่ไม่คิดแก้ไข เปลี่ยนแปลงและควบคุม ถ้าจะขยายแนวความคิดนี้ให้กว้างออกไป จะได้ว่าอะไรที่เป็นธรรมชาติแล้วมนุษย์ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ คนไทยจึงไม่คิดควบคุมหรือเปลี่ยนแปลงธรรมชาติ แต่พยายามปรับตัวให้กลมกลืนไปตามปรากฏการณ์ต่างๆ ของธรรมชาติ และเมื่อเกิดมาแล้วก็ต้องหากำไรจากชีวิต เพราะไม่ช้าไม่นานก็ตาย ตายไปแล้วไม่สามารถจะเอาสมบัติติดตัวไปได้ แนวความคิดลักษณะนี้ทำให้คนไทยขาดการดิ้นรน และขาดลักษณะการประหยัดอันเป็นลักษณะที่จำเป็นต่อการพัฒนา คนไทยมีความเชื่อว่ามีพื้นฐานที่ควบคุมจักรวาลนั้น เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ เฉพาะจะนั้นวิธีที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตจะต้องเกี่ยวข้องกับจริยธรรมมากกว่า ความคิดในลักษณะนี้ ทำให้เกิดความไม่สนใจที่จะทำงานอย่างแท้จริงปล่อยให้ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปตามธรรมชาติ ความดีหรือความเลวของมนุษย์มีผลมาจากความดีหรือความชั่วในอดีต คนไทยเชื่อว่าการทำบุญทำให้เกิดความมั่งคั่ง คนที่มีความมั่งคั่งและร่ำรวยมาก แสดงว่าได้ทำบุญมาจากการทำบุญเป็นความเชื่อที่คนไทยได้อธิบายสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต และปัจจุบัน อาทิ ความยากจน สุขภาพ อนามัย ความทุกข์ยาก เป็นต้น

คนไทยเชื่อในเรื่องบุญมากกว่าเชื่อการใช้ความพยายามอย่างมีระบบ ความสำเร็จต่างๆ ของคนไทย เชื่อว่าเกิดจากโชคชะตามากกว่าเกิดจากการวางแผน การวางแผนจะวางแผนได้อย่างไร ถ้าโชคไม่ดีบุคคลนั้นจะพบกับความล้มเหลว

จากรายงานการวิจัยของเทียนฉาย กิระนันท์ (2529:89) ได้สรุปถึงจริยธรรมของชาวกรุงเทพมหานครว่า

ผลการกระทำพฤติกรรมจริยธรรมประเภทตนเองคือ การประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงาน รองลงมาคือชีวิตและทรัพย์สิน มีความมั่นคงและปลอดภัย ส่วนผลที่

เกิดจากการกระทำในทางลบที่ไม่น่าปรารถนามากที่สุดคือ เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน รongลงมาคือเกิดผลเสียต่อสังคม หากพิจารณาจากคำศัพท์ภาพพจน์จะพบว่าคนไทย เชื่อ การกระทำต่อไปนี้จะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตการงาน

1. พฤติกรรมประเภทตนเอง ได้แก่ การควบคุมตนเอง การหักห้ามใจ การไม่ประมาท การมีวินัยตนเอง การขยันหมั่นเพียร การพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ การกำหนดมาตรฐานให้ตนเอง

2. พฤติกรรมประเภทสังคม ได้แก่ ความซื่อสัตย์ทางสังคม เช่น การรักษาสัญญา ความยุติธรรมทางสังคม ความช่วยเหลือ การเห็นใจ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน การกตัญญูกตเวทีก การปฏิบัติต่อผู้อาวุโส ในทางดี การเปิดเผยความสามารถของตนเอง

3. พฤติกรรมประเภทเศรษฐกิจ ได้แก่ ความยุติธรรมทางเศรษฐกิจ การกระจายทรัพย์สินอย่างเท่าเทียมกันตามความสามารถและความจำเป็น การบริจาคทรัพย์สิน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมทางเศรษฐกิจ การเสียสละเพื่อสาธารณะประโยชน์ การทำให้ผู้อื่นกู้หรือยืมเงิน การประกอบสัมมาชีพ

4. พฤติกรรมประเภทการเมือง ได้แก่ ความซื่อสัตย์ทางการเมือง การปฏิบัติ ตามระเบียบแบบแผน การมีเมตตาทางการเมือง เช่น จัดสวัสดิการแก่ผู้ด้อยโอกาส

5. พฤติกรรมประเภทสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การควบคุมสิ่งแวดล้อม การควบคุม น้ำ การควบคุมพืช การสะสม การปฏิบัติดีต่อสัตว์

นอกจากนี้ชาวกรุงเทพมหานครยัง เชื่อสิ่งที่เหนือธรรมชาติ เช่น การเซ่นไหว้ดวงสว่างให้ผีสงเทวดา ว่านำมาซึ่งความสำเร็จในชีวิต

4. ด้านครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูบุตร

ครอบครัวไทยแต่เดิมมีลักษณะ เป็นครอบครัวที่อยู่รวมกันของปู่ย่า พ่อแม่ ลูก หลาน และบางทีก็มีบ้าน้ำอ่า เป็นต้น แต่ในปัจจุบันแนวโน้มของครอบครัว มีขนาดเล็ก ลง เนื่องจากสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ การทำงาน

สิ่งสำคัญอีกสิ่งหนึ่งก็คือ การมีบุตรน้อยของผู้สมรสจึงเกิดมีครอบครัวขนาดเล็กลง ซึ่งคู่สามีภรรยาไม่ว่าจะเป็นการศึกษาระดับใดก็ต้องการที่จะมีอยู่เพศละหนึ่งคนกับการสามารถที่จะคุมกำเนิดได้ เนื่องจากค่าครองชีพและค่าใช้จ่ายในการมีบุตรเพิ่มขึ้น

ครอบครัวเกิดขึ้น เมื่อชายและหญิงหรือมาเจอกันที่จะอยู่กินรวมกัน และจดทะเบียนสมรสเป็นสามีภรรยา แม้กฎหมายจะกำหนดให้มีการจดทะเบียนสมรส และชายมีภรรยาได้เพียงคนเดียว โดยทั่วไปก็ยังมีคติความเชื่อในเรื่อง "ชายข้าวเปลือก หญิงข้าวสาร" ทำให้ชายมีค่านิยมในการมีหญิงอื่น สถานภาพของหญิงจึงดูเหมือนด้อยกว่าชาย และหญิงยังต้องเปลี่ยนนามสกุลมาชื่อของชาย รวมทั้งการให้กำเนิดบุตรที่ต้องใช้นามสกุลของบิดา หญิงยังรับหน้าที่เลี้ยงดูบุตร รวมทั้งการทำงานนอกบ้านอีกด้วย และถือว่าชายเป็นหัวหน้าครอบครัว มีหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัวแต่เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ หญิงเป็นจำนวนมากแม้ว่าจะแต่งงาน ก็ยังคงออกมาทำงานนอกบ้านเพื่อช่วยหาเลี้ยงครอบครัว รวมทั้งมีหน้าที่เลี้ยงดูลูกไปพร้อมๆ กัน

ความมุ่งหวังในการก่อสร้างตัวของครอบครัว ก็คือความต้องการการสืบสกุล มีบุตร ต้องการความสุขจากการสนิทสนมกัน จึงได้เกิดการแต่งงานกัน ชายหญิงที่แต่งงานกันนั้นเกิดจากการเลือกคู่ครองของตนโดยการใช้ความรักความพึงพอใจซึ่งกันและกัน

การแต่งงานเป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมา การเลือกคู่ครองโดยทั่วไปยึดถือหลักว่า

1. มีความรัก ความพึงพอใจเป็นพื้นฐาน
2. มีอายุใกล้เคียงกัน ชายมักแก่กว่าหญิง
3. มีระดับการศึกษา สังคม เศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกัน
4. มีทัศนคติที่ตรงกัน

เมื่ออยู่กินกันแล้วจึงกำเนิดบุตร การเลี้ยงดูบุตรในครอบครัวไทย มีหลายขั้นตอน ได้แก่

1. การให้เด็กดูนมและการให้อาหารแก่เด็ก
2. การให้เด็กอดนม
3. การฝึกหัดเกี่ยวกับการขับถ่าย
4. การอบรมกริยามารยาท

ผลการเลี้ยงดูและอบรมมีส่วนในการสร้างบุคลิกภาพของเด็กให้เป็น ผู้ใหญ่ในอนาคตของสังคม เพราะผู้ใหญ่ได้ปลูกฝังทัศนคติค่านิยมมาให้กับเด็ก จนเกิดลักษณะที่เรียกว่า ลักษณะประจำชาติ ซึ่งโดยทั่วไปลักษณะประจำชาติของครอบครัวไทยมีดังนี้

1. เป็นครอบครัวขนาดเล็ก แม้จะมีครอบครัวขยายอยู่ไม่น้อยก็ตาม
2. ชายเป็นผู้ใหญ่กว่าหญิง
3. เคารพเชื่อฟังกันตามลำดับอาวุโส
4. มีความผูกพันกันทางสายโลหิตในระดับสูง
5. มีความร่วมมือกันระหว่างสมาชิก
6. เด็กและลูกหลานเป็นที่รวมของความสนใจของครอบครัว
7. ครอบครัวเป็นหน่วยทางเศรษฐกิจ

การเลี้ยงดูอบรมเด็กในครอบครัวของสังคมไทยโดยทั่วไปมีวิธีการเลี้ยงดูอบรมเด็กแตกต่างกันไปตามชนชั้นดังมีลักษณะที่สำคัญคือ

1. ครอบครัวเกษตรกร ตามชนบทการเลี้ยงดูเด็กค่อนข้างปล่อยไปตามธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นการให้นม โดยมีน้ำนมจากมารดา การบ้วนกลืน การหย่านม รวมถึงการฝึกลักษณะนิสัย และกริยามารยาทก็ไม่ได้พิถีพิถันนัก แม้มักให้นมลูกเมื่อเวลาหิวและให้ตุ๋นนมไปเรื่อยจนรสพอสสมควร หากมีลูกก็จะหย่านมไวเร็วขึ้น เมื่อเด็กโตจนถึงเกณฑ์เข้าโรงเรียนได้จึงไปโรงเรียน โดยไม่ได้เข้าโรงเรียนอนุบาลก่อน โดยทั่วไปเด็กก็ยังช่วยพ่อแม่ทำงาน เช่น เด็กชายก็ช่วยหาไร่ไถนาและเลี้ยงควาย เด็กหญิงก็จะอาบน้ำให้กับข้าว ส่วนในเรื่องการอบรมกริยามารยาทก็นิยมสอนให้รู้จักเคารพผู้ใหญ่ มีความกตัญญู นับถือศาสนา การศึกษาอย่างเป็นทางการนั้น เริ่มตั้งแต่ ป.1-ป.6 และออกมาทำงาน ถ้าไม่ได้ทำไร่นาอยู่บ้านก็ออกมาทำงานในเมืองหลวง

โดยสรุปสำหรับครอบครัวเกษตรกร มีการเลี้ยงดูไม่เข้มงวด พ่อแม่มีลูกหลายคน เด็กต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน พ่อแม่อบรมให้รู้จักกริยามารยาทตามสมควร และเข้าเรียนตามเกณฑ์บังคับของการศึกษา

2. ครอบครัวผู้มีรายได้น้อย ส่วนใหญ่ผู้มีรายได้น้อยมักได้แก่ผู้ที่ทำงานในตัวเมือง และทำงานหนักในลักษณะเป็นพนักงาน ลูกจ้างตามโรงงาน ซึ่งมักจะเป็นผู้ที่อพยพมาจากชนบทและมาทำงานในเมือง จึงอาจไม่มีบ้านของตนเอง หรือมีบ้านขนาดเล็กครอบครัวจึงมีขนาดเล็ก และพ่อแม่ต้องไปทำงานทั้งคู่ ซึ่งลูกก็ต้องฝากผู้อื่นเลี้ยงดูในขณะที่ยัง

เล็ก อดยฝากกับญาติผู้ใหญ่ตามชนบท หรือฝากผู้ที่เป็นบ้านใกล้ที่ไม่ได้ทำงานนอกบ้านรวมทั้งฝากกับสถานรับเลี้ยงเด็ก การเลี้ยงลูกจึงไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยน้ำนมจากแม่ได้ เด็กมักไม่ได้รับการดูแลมากนัก และเข้าโรงเรียนเร็ว

3. ครอบครัวผู้มีฐานะปานกลาง ครอบครัวฐานะปานกลางเป็นการเลี้ยงลูกที่ค่อนข้างสมัยใหม่ อดยมุ่งเน้นการเลี้ยงลูกอย่างมีหลักการ มักไม่ได้เลี้ยงด้วยน้ำนมแม่ แต่มีการควบคุมตามเวลาที่กำหนด มีการรักษาความสะอาด จัดยาป้องกันโรคตามคำแนะนำของแพทย์ เด็กในครอบครัวฐานะปานกลางจะได้รับการศึกษาอย่างดี อดยเข้าโรงเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงประถมและมัธยม เรื่องกริยามารยาทก็ได้รับการอบรมทั้งจากพ่อแม่และครูที่โรงเรียน มักจะช่วยทำงานบ้านเล็กๆ น้อยๆ ถ้าครอบครัวมีลูกจ้างช่วยทำอยู่แล้วก็แทบจะไม่ได้ทำ เพราะมีหน้าที่เล่าเรียน

4. ครอบครัวเจ้านายและผู้มีฐานะดี ซึ่งเป็นครอบครัวที่มีฐานะดี มีเกียรติยศในสังคม มีความพร้อมด้านเงินทองและบริวาร จึงมีการเลี้ยงดูที่ค่อนข้างพิถีพิถัน อดยเฉพาะในด้านการอบรมกริยามารยาท การวางตัว ความเป็นอยู่ทั่วไป ตลอดจนการแต่งกาย รวมทั้งการให้การศึกษาอย่างดีแก่เด็ก เด็กชายและเด็กหญิง เพราะถือว่าลูกเป็นทรัพย์สินที่มีค่าควรยอมมาใช้จ่ายให้ทำงานหนัก แต่เน้นในด้านการศึกษาและให้การศึกษาเฉพาะอย่างเป็นพิเศษ เช่น เด็กหญิงให้เรียนดนตรี เด็กชายให้เล่นกีฬา เป็นต้น

ครอบครัวไทยปัจจุบันเป็นครอบครัวขนาดเล็กที่อยู่ตามลำพังระหว่าง พ่อแม่ลูก ครอบครัวมีความสำคัญต่อการเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของครอบครัว จากรายงานการวิจัยของ ศรีสวาส ชลวิสุทธิ์ (2506) ได้ศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวไทยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมปานกลาง รายได้ประมาณเดือนละ 4,000 บาท ในเขตกรุงเทพมหานครว่า มารดานิยมฝึกอบรมบุตรด้วยการว่ากล่าวสั่งสอนและคาดโทษมากกว่าใช้ระบบการลงโทษด้วยการเขียนตี สำหรับการฝึกระเบียบวินัยและความรับผิดชอบมักใช้วิธีการทำให้เหตุผล หากไม่เชื่อฟังบ่อยๆ จึงจะใช้ตี ส่วนงานวิจัยของกฤตยา กฤษณาวิวัฒน์ (2514) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดาที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษาและประถมศึกษาแตกต่างกัน บิดามารดาที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะฝึกให้บุตรประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ และให้อิสระแก่บุตรมากกว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งมักลงโทษบุตรอย่างรุนแรง ซึ่งผลการวิจัยเช่นเดียวกับที่พบของ เกื้อกุล ทาสีภักดิ์ (2514) และบุญยั้ง เจริญยั้ง และดวงเดือน พันธุมนาวัน (2518) ที่พบว่ามารดาที่มีการศึกษาสูงมักจะนิยมให้รางวัลบุตรด้วยการกอดจูบ แต่มารดาที่มีการศึกษาน้อยมักจะเฉยหรือให้ขนมหรือสิ่งของที่เด็กต้องการแทนการกอดจูบ

นักวิจัยหลายท่านพบว่า การฝึกรอบรมและเลี้ยงดูบุตรเป็นอิสระและพึ่งตนเองตั้งแต่ยังเด็ก (ประมาณ 2-6 ปี) จะเป็นผลดีต่อเด็ก เพราะเป็นการเสริมสร้างแรงจูงใจให้สัมฤทธิ์ พ่อแม่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำมักจะได้ลูกพึ่งตนเองตั้งแต่อายุยังน้อย ผลการวิจัยของ สุขสมร ปราพัฒน์ทอง (2521) พบว่า เด็กอายุ 7-10 ปี ที่มีฐานะเศรษฐกิจและสังคมต่ำมีพฤติกรรมไม่สัมฤทธิ์สูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะสูง เมื่อเด็กทั้งสองประเภทได้รับการอบรมเลี้ยงดู ได้พึ่งตนเองเร็วพอๆ กัน นอกจากนี้เด็กที่มาจากครอบครัวฐานะต่ำ เมื่อได้รับการกระตุ้นด้วยนิทานที่ส่งเสริมแรงจูงใจให้สัมฤทธิ์ ก็จะมีปริมาณพฤติกรรมไม่สัมฤทธิ์ที่สูงที่สุด และมีความตั้งใจทำงานมากที่สุด แตกต่างจากเด็กฐานะเดียวกัน แต่ไม่ได้รับการกระตุ้นด้วยนิทานที่เหมาะสม

นอกจากนี้จากงานวิจัยของ สุมน อมรวิวัฒน์และคณะ (2532) ได้สรุปรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตคนไทยไว้ 10 รูปแบบคือ

1. การให้อิสระเชิงควบคุม
2. การควบคุมเชิงละเอียด
3. การยอมรับแบบไม่แสดงออก
4. การเป็นแบบอย่าง
5. การให้เด็กสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และร่วมสถานการณ์ แล้วเกิดการเรียนรู้ตามธรรมชาติ
6. การใช้พฤติกรรมทางวาจาอย่างมากและแสดงผลน้อย
7. การใช้อ่านาจอในการเลี้ยงดูอบรม
8. การไม่คงเส้นคงวา
9. การมีผู้ดูแลเลี้ยงดูเด็กหลายคน
10. การสนองตอบของพ่อแม่เปลี่ยนแปลงไปตามวัย วุฒิภาวะและเพศของเด็ก

5. ด้านการรวมกลุ่ม การเคลื่อนย้ายของชุมชนและกิจกรรมของชุมชน

สังคมประกอบด้วยกลุ่มคนจำนวนมาก และมีรูปแบบแตกต่างกัน เช่น โรงเรียน ครอบครัว หมู่บ้าน สภาคม เป็นต้น การรวมกลุ่มของสังคมเกิดจาก

1. คนในกลุ่มมีการปะทะสังสรรค์กัน
2. เป็นสมาชิกในกลุ่มเดียวกัน

3. มีบทบาท สถานภาพ การแบ่งงานกันทำ มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของสมาชิก

4. คนในกลุ่มมีบรรทัดฐาน และค่านิยมยึดเป็นแนวเดียวกัน

ลักษณะการรวมกลุ่มในสังคมไทยจึงเกิดขึ้นจาก ความสัมพันธ์ของผู้คนกลุ่ม เช่น ครอบครัว การเข้าร่วมและสนใจในกิจการที่คล้ายคลึงกัน เช่น สมาคม สโมสร การเข้าร่วมโดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย เป็นต้น

การรวมกลุ่มกันเป็นจำนวนมาก จึงเกิดเป็นชุมชนและเป็นชุมชนเมืองซึ่งเป็นการรวมกลุ่มที่ใหญ่ จากงานวิจัยของ สุรินทร์ สวรรค์อุดม (2531:4) ได้สรุปปัจจัยที่ส่งเสริมหรือสัมพันธ์กับอัตราการขยายตัวของเมือง โดยเฉพาะในชุมชนเมืองของกรุงเทพมหานครคือ การได้รับอิทธิพลมาจากขบวนการทางอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นผลจากการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของประเทศไทยในรูปโฉมใหม่ แทนที่จะพึ่งพาเศรษฐกิจบนพื้นฐานการเกษตรแต่เพียงอย่างเดียว นอกเหนือจากการเน้นการส่งเสริมการอุตสาหกรรมอย่างเป็นทางการเป็นลำดับแล้ว การลงทุนในกิจการประเภทอื่น โดยรัฐและเอกชนก็ปรากฏว่าเกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครเป็นอย่างมาก ทำให้งานอาชีพอื่นนอกเหนือจากอุตสาหกรรม เกิดขึ้นในบริเวณกรุงเทพมหานครเป็นพิเศษ และเป็นมูลเหตุจูงใจให้ประชากรจากทั่วทุกสารทิศหันเข้ามาตั้งถิ่นฐานหรือแสวงหาความอยู่รอดจากการประกอบอาชีพการงานในกรุงเทพมหานครมากขึ้น ประกอบกับสภาพแวดล้อมและความเหลื่อมล้ำ ในระบบเศรษฐกิจและสังคมเกิดเป็นปัญหาขึ้นกับท้องถิ่นชนบทหลายแห่ง ทำให้กรุงเทพมหานครต้องรับภาระในการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มใหม่และจัดหางานทำ แต่การที่ประชากรย้ายมาตั้งถิ่นฐานในกรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมากและต่อเนื่องกันโดยตลอด ทำให้บริการพื้นฐานของเมืองที่มีอยู่หรือพยายามสร้างขึ้นใหม่ทันสนองตอบความต้องการของประชากรเมืองที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วได้ทันทั่วถึง จึงเกิดปัญหาของชุมชนเมืองที่มีความหนาแน่นเกินไป และขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน

การย้ายถิ่นหรือการเคลื่อนย้ายของชุมชนเป็นการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยอย่างถาวรหรือกึ่งถาวร มีปัจจัยในการกระทำดังนี้ (ปรากรมย์ ประสาทกุล 2522:166)

1. ปัจจัยเกี่ยวกับพื้นที่ของถิ่นต้นทาง
2. ปัจจัยเกี่ยวกับพื้นที่ของถิ่นปลายทาง
3. อุปสรรคที่แทรกอยู่ระหว่างถิ่นเดิมและถิ่นปลายทาง
4. ปัจจัยส่วนตัว

การย้ายถิ่นของประชากรในประเทศไทยได้วิเคราะห์ไว้หลายประการ คือ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม 2533:5-7)

1. สภาพทางเกษตรกรรมและพื้นที่ทำกิน ซึ่งประชากรที่เป็นเกษตรกรมีธรรมชาติเป็นตัวกำหนด เมื่อดินฟ้าอากาศไม่อำนวย การเพาะปลูกมีปัญหารายได้ลดลง จึงต้องย้ายมาทำงานในเมือง โดยผู้ย้ายถิ่นเป็นหนุ่มสาวและเป็นแรงงานที่ไร้ฝีมือ

2. สภาพเศรษฐกิจงานเขตเมือง เป็นปัจจัยดึงดูดที่สำคัญในการย้ายถิ่นของประชากรจากชนบท การมีอุตสาหกรรม การพาณิชย์กรรม และการบริการที่เจริญในเมือง เป็นแหล่งที่หางานทำได้ง่าย โดยคาดหวังความก้าวหน้าของชีวิต

3. ปัจจัยทางประชากร จากภาคที่มีประชากรมากมีการย้ายถิ่นสูง เพื่อลดภาระในครอบครัว เพราะผลผลิตในครอบครัวน้อย ผู้ย้ายถิ่นเหล่านี้มักจะเป็นผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี และเป็นโรค ซึ่งย้ายได้สะดวก

4. ค่าจ้างแรงงานที่แตกต่างกัน แรงจูงใจในการย้ายถิ่นคือค่าจ้าง ถ้าถิ่นใดมีค่าจ้างสูงก็ย่อมมีแรงงานย้ายเข้ามา

5. การบริการทางสังคมที่ก้าวหน้า เป็นปัจจัยที่มีการย้ายถิ่นเข้ามาในเมืองเพิ่มขึ้น

เหตุผลการย้ายถิ่นที่สำคัญในประเทศไทยก็คือ ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเมืองและชนบท ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายจากชนบทสู่เมืองความไม่เท่าเทียมกันนี้ ดูจากรายได้และการมีงานทำ ค่าแรงที่แตกต่างกันรวมถึงการบริการทางสังคมที่แตกต่างกันด้วย

จากงานวิจัยของ สุนันทา สุวรรณาคม และคณะ (2525:127-130) ได้สรุปผลการวิจัยที่สำคัญของประชากรและลักษณะการอาชีพที่ดินในเขตลาดกระบังไว้ว่า เขตลาดกระบังมีจำนวนเพิ่มของประชากรในอัตราส่วนที่มากกว่าเขตหนองจอก ในด้านหัวหน้าครอบครัวโดยเฉลี่ย 40.1 ปี 1-2 อายุแรก สมรสเฉลี่ย 24.9 ปี ประมาทร้อยละ 10.3 มีการศึกษาต่ำกว่า บ.4 หรือไม่ได้รับการศึกษา และร้อยละ 84.8 นับถือศาสนาพุทธ สมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 4.5 คน และในเขตลาดกระบังมีพื้นที่บางส่วนใหญ่อยู่ในเขตเดียวกัน

ในส่วนของการย้ายถิ่น พบว่าร้อยละ 82.8 ของหัวหน้าครัวเรือนเคยย้ายถิ่นอย่างน้อย 1 ครั้ง และครึ่งหนึ่งของหัวหน้าครัวเรือนเกิดในเขตกรุงเทพมหานครกลุ่มที่อยู่อาศัยในเขตที่อยู่ปัจจุบันระหว่าง 1-5 ปี เป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุด เหตุผลที่สำคัญของการย้ายถิ่นคือ เศรษฐกิจ และเขตลาดกระบังยังได้ระบุว่า เป็นเหตุผลทางสังคม ส่วนในเรื่องกรรมสิทธิ์ของบ้านและที่ดิน ตลอดจนการใช้ประโยชน์พบว่า บ้านเรือนมีลักษณะที่มีบริเวณบ้านติดอยู่ด้วย อายุของบ้านประมาณ 1-10 ปี และบ้านมีจำนวน 2 ห้อง ประมาณ 43.3 เปอร์เซ็นต์ ที่ดินนั้นเช่ามาจากเอกชน ไม่ได้ถมและไม่มีทางระบายน้ำ การเดินทางไปทำงานของหัวหน้าครัวเรือน ใช้จ่ายบริการรถประจำทาง และร้อยละ 21.9 ทำงานอยู่บ้าน ส่วนภริยาของหัวหน้าครัวเรือนร้อยละ 55.1 ทำงานอยู่บ้าน ระยะการเดินทางประมาณ 1-10 กิโลเมตร และมีปัญหาการจราจร

นอกจากนี้ร้อยละ 74.8 ของหัวหน้าครอบครัวแจ้งว่าในชุมชนที่อยู่อาศัยนั้นมีความเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา และการที่ประชากรตั้งถิ่นฐานกันหนาแน่น เป็นลักษณะความเปลี่ยนแปลงที่เห็นชัดเจนที่สุด

ในด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม แต่ละเขตระบุปัญหาต่างกันตามสถานการณ์และสภาพทางกายภาพ นอกจากนี้ในด้านสุขภาพยังพบว่าหัวหน้าครัวเรือนร้อยละ 28.5 ระบายน้ำเสียลงแม่น้ำลำคลองโดยตรง ร้อยละ 22.7 เพลงดินรอยไม่มีทางระบาย และในเรื่องการกำจัดขยะนั้นพบว่า ยังมีผู้นำขยะไปทิ้งไว้นอกบ้านบ้างและรอบๆ บ้านบ้าง รอยมิได้จัดการอย่างอื่นเป็นจำนวนไม่น้อย สำหรับน้ำดื่มนั้นร้อยละ 46.9 ใช้น้ำประปา ร้อยละ 11.1 ชื้อน้ำดื่มจากบริการของบริษัทต่างๆ ร้อยละ 59.2 มีการทำน้ำให้สะอาดก่อนดื่ม และส่วนมากใช้วิธีต้มสุก ชุมชนส่วนใหญ่ยังอยู่ในพื้นที่ใหม่แออัด ร้อยละ 22.4 เป็นครัวเรือนที่อยู่ชุมชนที่ปะปนกันระหว่างที่อยู่อาศัยกับที่ทำการเกษตรกรรม ร้อยละ 87.0 ระบุถึงความต้องการพัฒนาชุมชนเพิ่มขึ้น และการพัฒนาเรื่องถนน และท่อระบายน้ำเป็นความต้องการที่มากที่สุดตามลำดับ

6. ด้านการศึกษา

คนเราเรียนรู้ด้วยการสัมผัสจากอวัยวะสัมผัส จากการมองเห็น ได้ยิน ได้ฟัง หรือได้กระทำสิ่งที่ต้องเรียน อย่างไรก็ตามคนเราต้องให้ความสนใจต่อสิ่งนั้นเสียก่อน จึงจะเกิดโอกาสและถ้าได้ทดลองปฏิบัติรวมทั้งเกิดความพึงพอใจก็จะเกิดการเรียนรู้ขึ้น

การให้การศึกษาจึงรวมถึงการจัดเตรียมสถานการณ์ สำหรับผู้เรียนให้ได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็น และได้ทดลองทำสิ่งที่เขาต้องการเรียนรู้

การที่คนเราจะพัฒนาและก้าวหน้ารวมทั้งความสามารถช่วยตนเองได้ด้วยการ ศึกษา การศึกษาและการอบรมจึงเป็นเครื่องมือในการกำหนดคุณภาพ

การให้การศึกษาอบรมสมาชิกในสังคมสามารถทำได้ 2 ลักษณะคือ

1. การให้การศึกษาอบรมอย่างเป็นทางการหรือเป็นระบบ
2. การให้การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการหรือนอกระบบ

ในสมัยโบราณ การศึกษาไทยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาที่ไม่เป็นทางการ คือ สถาบันครอบครัวจะเป็นหน่วยให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิกในครอบครัว ต่อมารัฐจึงเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา

ระบบการศึกษา ระบบการจัดการศึกษาของประเทศแบ่งออกเป็นการศึกษา ก่อนเกณฑ์การศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ระบบ การศึกษาดังกล่าว จะปรากฏในแผนการศึกษาของชาติทุกแผนตลอดมา จะแตกต่างกันใน เรื่องการจัดระบบชั้นเรียน ชั้นเดิมเป็นระบบ 7:3:2 และปัจจุบันเป็น 6:3:3

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 เป็นแผนการศึกษาชาติที่มีสาระสำคัญคือ

1. อนุบาล มี 2 ชั้น
2. ประถมศึกษา มี 6 ชั้น
3. มัธยมศึกษา มี 6 ชั้น
4. อุดมศึกษาและมหาวิทยาลัย

ในระบบการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ในหมวด 3 ได้กล่าวถึง ระบบการศึกษาว่า มีจุดมุ่งหมายในด้านการคิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็น ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นนโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 พ.ศ. 2534-2539 ด้วย เหตุนี้ในหลักสูตรประถมศึกษา จึงได้กำหนดกลุ่มวิชาการทำงานและพื้นฐานอาชีพในส่วนของ แนวการสอน ในระดับมัศึกษานั้น ได้กล่าวถึงการคิดเป็นในหลักสูตรของแนวการฯ

หลักสูตร และมีธรมศึกษาตอนปลายได้กำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับการคิดเป็นไว้ เป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ในระบบการศึกษาของระบบโรงเรียน มีลักษณะหลักสูตรที่เรียกว่าการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ

ในระดับอุดมศึกษานั้น เห็นทางอาชีพและการเรียนรู้ทางวิชาการสาขาต่างๆ ซึ่งเป็นไปตามหลักสูตรของแต่ละมหาวิทยาลัย โดยทั่วไปหลักสูตรระดับอุดมศึกษามีจำนวนปีที่ศึกษาตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไปแล้วแต่สาขาวิชานั้นๆ สาขาวิชาทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มีจำนวนการเรียนโดยเฉลี่ย 4 ปี ส่วนสาขาวิชาการทางด้านวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ มีจำนวน 4 ปีหรือมากกว่า 4 ปี

ปัญหาการศึกษาของไทย (ครุ : 2530:33-38) ได้มีนักการศึกษากล่าวถึงปัญหาการศึกษาของไทยอยู่หลายประการคือ

1. ปัญหาด้านการบริหารการศึกษาซึ่ง เสน่ห์ จามริก ได้ให้ความเห็นว่าการบริหารการศึกษาอยู่ที่ขาดนโยบายที่ชัดเจนไม่ได้เน้นด้านพัฒนาชนบท มุ่งสร้างคนระดับกลางเพื่อสนองความต้องการการพัฒนาเมืองและพัฒนาอุตสาหกรรม ส่วน ธีระ รุญเจริญ เน้นถึงปัญหาที่ผู้บริหารโรงเรียนมักพัฒนาอาคารสถานที่ สิ่งก่อสร้างมากกว่าการเรียนการสอน

2. ปัญหาด้านความเสมอภาคทางการศึกษา เสน่ห์ จามริก มีความเห็นว่าการเสมอภาคคือการเปิดโอกาสให้คนเข้า เรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองตามควรแก่อดีตภาพ ไม่ได้หมายความว่า ต้องเรียนต่อในระดับสูงๆ ขึ้นไปและจบมหาวิทยาลัยก็กลับชนบทไม่ได้

3. ปัญหาการผลิตคนจบการศึกษาแล้วไม่มีงานทำ สายหยุด จาบาทอง มีความเห็นว่าการที่เราผลิตคนแล้วไม่มีงานทำเนื่องจากว่าเรายังไม่สามารถที่จะพยากรณ์อัตราของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทำให้ทราบกำลังคนไม่ได้ชัดเจน อภิชัย พันธุ์เสน ให้ความเห็นว่าการที่คนเรียนระดับสูงแล้วว่างงาน เนื่องจากระบบราชการให้ความสำคัญกับวุฒิบัตรมากกว่าประสบการณ์ คนจึงมุ่งเรียนระดับสูงจนลืมชนบท เพราะตนเองต้องเข้าไปทำงานในเมือง

4. ปัญหาการผลิตคนไม่ได้ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่วางไว้ ประเสริฐ มาลากุล ๗ อยุธยา ให้ความเห็นไว้ว่า เนื่องจากการศึกษาแต่ละระดับไม่ได้สิ้นสุดโดยตัวมันเองต้องต่อยอดไปเรื่อย แม้คนที่จบปริญญาตรีก็ยังไม่มีความสมบูรณ์ในการทำงานจะต้องต่อให้ถึงปริญญาโทหรือปริญญาเอกซึ่ง เจริญผล สุวรรณโชติ ก็มีความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เริ่มแต่ระดับประถมศึกษาเราฝึกเด็กไม่ได้ครบกระบวนการที่ตั้งไว้เด็กมัธยมก็ยังประกอบอาชีพไม่ได้ ทางแก้ไขในปัญหานี้ วิรัช ฤกษ์พาศ ได้เสนอไว้ 2 แนวทางคือ แนวทางที่ 1 สาขาวิชาที่เปิดต้องเตรียมคิดว่าการเรียนสาขาใดที่จะสามารถออกไปประกอบอาชีพ มีงานทำได้ สาขาที่จะประกอบอาชีพได้ควรเป็นทางวิชาชีพ ทำอย่างไรจึงจะขยายสาขาวิชาชีพที่เราขาดให้มากยิ่งขึ้น ส่วนแนวทางที่ 2 ก็คือปริมาณการผลิตต้องมีการวิเคราะห์อย่างจริงจังว่าได้ผลิตออกไปเกินความต้องการในสาขาใด และขาดแคลนสาขาใด มิฉะนั้นก็จะเกิดปัญหาการว่างงาน สำหรับผู้จบการศึกษาระดับสูง ส่วนด้านคุณภาพของบัณฑิตว่า ต้องพิจารณาว่าคุณภาพเป็นที่พอใจหรือไม่ รวมทั้งระเบียบวินัย ศีลธรรม จริยธรรม และคุณธรรมหรือไม่ รวมทั้งการรับเข้าพอดีกับตลาดและแรงงานด้วย

ส่วนการศึกษาในกรุงเทพมหานครก็เช่นเดียวกับในชุมชนเมืองอื่นๆ ระดับการศึกษาเริ่มตั้งแต่ก่อนประถมศึกษา คือในระดับอนุบาลหรืออาจก่อนอนุบาลที่เรา เรียกว่า เนอสเซอริ เด็กก่อนวัยเรียนด้วยซ้ำไป เมื่อผ่านการเรียนอนุบาลแล้วจึงเข้าระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ เด็กนักเรียนสามารถเรียนต่อได้ถึงระดับอุดมศึกษา

ความแตกต่างระหว่างการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับชุมชนที่อยู่ห่างไกลหรือชนบทก็คือ ปริมาณโรงเรียน จำนวนครู และนักเรียน ระดับชั้นเรียนการเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษากับการจัดการศึกษา หากเปรียบเทียบระหว่างกรุงเทพมหานครที่อยู่ใจกลางเมือง และชานเมืองก็เช่นเดียวกัน โรงเรียนที่มีชื่อเสียง ปริมาณโรงเรียนในระดับต่างๆ มักตั้งอยู่ใจกลางเมือง แม้ปัจจุบันโรงเรียนต่างๆ รวมทั้งมหาวิทยาลัยได้มีการขยายมาตั้งตามชานเมือง ทั้งนี้เนื่องมาจาก เรื่องของความแออัดในใจกลางเมือง เรื่องของค่าที่ดินที่ราคาแพง และการจราจรที่ติดขัด แต่โรงเรียนเก่าแก่และมหาวิทยาลัยเก่าแก่ก็ยังมีที่ตั้งอยู่ใจกลางเมือง

จากรายงานของเทียนฉาย กิรินนท์ (2529:83) ในเรื่องของจำนวนนักเรียน ครู และโรงเรียนพบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนในกรุงเทพมหานครมีจำนวนร้อยละ 12 ของนักเรียนทั่วประเทศ และนักเรียนนอกระบบโรงเรียนมีร้อยละ 39 ของนักเรียนนอกโรงเรียนทั่วประเทศ ส่วนสถานศึกษาซึ่งตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครนั้นจัดเป็นสถานศึกษาในระบบร้อยละ 4 และนอก系統ร้อยละ 16 ของจำนวนสถานศึกษาใน

ประเทศของแต่ละระบบ ครูอาจารย์ก็เช่นเดียวกัน ในกรุงเทพมหานครมีร้อยละ 13 และ 23 ของประเทศในระบบและนอกระบบตามลำดับ แสดงว่าปริมาณนักเรียน ครู อาจารย์ และสถานศึกษาในกรุงเทพมหานครเป็นสัดส่วนที่สูง เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น

7. ด้านสาธารณสุข สุขภาพ อนามัยและบริการชุมชน

การสาธารณสุขเป็นการป้องกันโรคในสังคม เพื่อให้คนมีชีวิตยืนยาว และมีประสิทธิภาพโดยความร่วมมือกับชุมชน งานสาธารณสุขประกอบด้วย อนามัย งานโภชนาการและการวางแผนครอบครัว (รัชนิกร เศรษฐ : 2523 : 69)

การอนามัยพิจารณาจากสุขภาพของคน โรคจากอัตราการเจ็บป่วยและอัตราการตายของคนในสังคมไทย ซึ่งอยู่ในกลุ่มของประเทศที่กำลังพัฒนา อัตราการตายของทารกมีต่ำลงเรื่อยๆ โรคที่พบบ่อยซึ่งเป็นสาเหตุของการตายของทารก ซึ่งก็เช่นเดียวกับการตายของคนไทยคือ โรคทางเดินอาหาร ภาวะไส้ติ่งอักเสบ โรคบิด ท้องร่วง ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าเป็นโรคที่สามารถป้องกันได้ ถ้าประชาชนมีความรู้ในการป้องกันโรค แต่ในปัจจุบันยังมีโรคอื่นที่เข้ามามีบทบาท เช่น โรคการขาดสารอาหารสำหรับคนที่ยากจน และโรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน หลอดเลือดแข็ง โรคหัวใจ สำหรับคนในเมืองและมีโภชนาการที่ดีมาก รวมทั้งโรคเอดส์ที่เกิดจากความสับสนทางเพศ

การให้บริการสาธารณสุขแก่คนทั่วไปนั้นคือสถานพยาบาล คลินิก โรงพยาบาล รวมทั้งหน่วยสาธารณสุขและสถานีอนามัย ในชนบทเรายังขาดแพทย์และสถานีอนามัย ทำให้ชาวบ้านที่ยากจนต้องไปซื้อยา มารับประทานเองจากร้านขายยาจากหมอเถื่อน และรักษาด้วยวิธีทางไสยศาสตร์ หรือแผนโบราณ ซึ่งเป็นเหตุให้โอกาสการรอดชีวิตน้อยลงไป รวดรู้เท่าไม่ถึงการณ์ด้วย

การที่จะช่วยให้ประชาชนได้มีการกินดีอยู่ดี มีสุข ระบบอนามัยที่สมบูรณ์ สิ่งที่สำคัญก็คือ อยู่ที่ลักษณะทางสุขอนามัยของประชากรและสังคม

สุขอนามัยหมายถึงความมีสุขภาพและอนามัยดี ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานหลายอย่างได้แก่

1. น้ำดื่ม น้ำใช้ ความสะอาดของน้ำที่ใช้ดื่ม หรือใช้เพื่อการบริโภค แหล่งน้ำดื่มที่สำคัญที่สุดของเขตเมืองหลวงคือน้ำประปา แม้ตามชานเมืองจะยังบริโภคน้ำฝน แต่ก็มึปริมาณที่ลดน้อยลง เนื่องจากน้ำที่ขาดความสะอาด ไม่มีที่เก็บน้ำฝน ด้วยเหตุนี้จึงยังใช้น้ำประปาเป็นหลัก มีบริโภคน้ำฝนและน้ำบรรจุขวด ซึ่งเพิ่มปริมาณมากขึ้น ส่วนน้ำซึ่ก็เป็นน้ำประปา น้ำฝน น้ำคลอง และน้ำบาดาล อย่างไรก็ตามการประปาและน้ำบาดาลนั้น ยังไม่อาจให้บริการครอบคลุมพื้นที่ทั่วถึงในบางครั้ง โดยเฉพาะหน้าแล้งได้มีการขาดแคลนน้ำใช้โดยเฉพาะในบริเวณชานเมืองกรุงเทพฯ

2. อาหารและโภชนาการ โดยวัฒนธรรมไทย ครอบครัวไทยยังนิยมการกินข้าวกับข้าว และทำเองในครัวเรือนเป็นหลักทั้ง 3 มื้อ โดยมีบางส่วนมีการซื้ออาหารสำเร็จรูปมาสมทบด้วย ส่วนอาหารสำเร็จรูปที่ใช้มากคืออาหารมื้อกลางวัน เนื่องจากไม่สามารรถกลับบ้านและประกอบอาหารที่บ้านได้ แต่ก็มีแนวโน้มที่ซื้ออาหารสำเร็จรูปเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการทำงาน การเดินทาง การหาเวลาในการประกอบอาหาร ความจำเป็นเหล่านี้ ทำให้นิยมการซื้ออาหารสำเร็จรูปมากขึ้น หรือที่เราเรียกว่า อาหารถุงหรืออาหารกล่อง

3. สุขอนามัย สุขอนามัยพิจารณาจากแนวโน้มของภาวะการเจ็บป่วย และภาวะการให้บริการทางสุขภาพและอนามัย จากจำนวนโรงพยาบาล การเจ็บป่วยเป็นโรคต่างๆ ซึ่งโดยทั่วไปคนในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อเทียบกับชนบทจะมีสุขภาพอนามัยและโภชนาการที่ค่อนข้างดีกว่า แต่เมื่อเทียบระหว่างใจกลางเมืองหลวงและชานเมืองแล้วใจกลางเมืองหลวงก็ยังมีความพร้อมทั้งทางด้านโรงพยาบาล คลินิก ทั้งแพทย์และพยาบาลที่มีปริมาณ และความสามารถในด้านชื่อเสียงมากกว่าตามชานเมือง

4. ในด้านการรักษาพยาบาล คนกรุงเทพมหานครส่วนมากยังนิยมที่จะซื้อยามารับประทานเอง หรือให้การรักษาพยาบาลด้วยตนเองเมื่อเกิดเจ็บป่วย ทั้งนี้เพราะการเจ็บป่วยไม่รุนแรงและเสียค่ารักษาเ็น้อย เมื่อเปรียบเทียบกับการไปโรงพยาบาล ซึ่งต้องใช้เวลาในการเดินทางไปรักษาพยาบาล และคลินิกเอกชนก็มีค่ารักษาพยาบาลที่ค่อนข้างแพง ส่วนใหญ่จึงไปขอคำแนะนำจากร้านขายยา หรือจากประสบการณ์ของตนเองในการใช้ยา

5. ในด้านสุขภาพจิต คนกรุงเทพมหานครนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับชนบท พบว่ามีปัญหาทางจิตมากกว่า ทั้งนี้เพราะความเครียดจากการทำงาน การเดินทาง และ

ปัญหาอื่นๆ เพราะความมีภาระกิจค่อนข้างมาก จึงอาจขาดความสัมพันธ์ในครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาทางด้านสุขภาพจิต การแก้ไขอาจใช้กิจกรรมร่วมกันระหว่างครอบครัว รวมทั้งการหางานอดิเรกในยามว่าง เช่นการปลูกต้นไม้ การเล่นกีฬา การเล่นดนตรี สละสลม แสตมภ์ ซึ่งเป็นการผ่อนคลายความเครียดได้บ้าง

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากสุขภาพอนามัยที่สำคัญก็คือนิสัยการกิน เพราะอาหารและโภชนาการทำให้คนมีความแข็งแรงสมบูรณ์ มีอำนาจในการต้านทานโรค สาเหตุที่ทำให้เกิดความบกพร่อง เกิดภาวะโภชนาการนั้น เกิดจากการขาดแคลนอาหารแทนการไม่ขาดแคลนอาหาร คือมีทั้งไม่รู้จักกินและไม่มีการกิน

ก. การไม่รู้จักรับกิน เป็นลักษณะของการกินอาหารไม่ถูกต้อง กินมากเกินไปหรือน้อยเกินไป เลือกกินอาหารบางอย่าง กินตามใจปากไม่ได้เลือกอาหารที่มีคุณค่า

ข. การขาดอาหาร หมายถึงความยากจนไม่มีเงินซื้อ รวมทั้งความเชื่อในชนบทประเพณีและธรรมเนียมบางอย่าง

ค. การไม่มีความรู้ในทางโภชนาการ เป็นการกินอาหารดิบที่มีเชื้อโรคและพยาธิ ไม่ได้ทำให้สุก หรือกินอาหารที่สกปรก หมักดองไม่ถูกวิธี

ง. ร่างกายไม่แข็งแรง เช่น พันไม้ดี มีโรคเกี่ยวกับทางเดินอาหาร

จ. นิสัยการกิน เป็นคนที่เลือกอาหาร กินจุกกินจิก กินตามโฆษณา กินอาหารไม่ได้สัดส่วน

จากรายงานการวิจัยของ เทียนฉาย กิรินันท์ พบว่าชาวกรุงเทพมหานครมีสุขภาพและโภชนาการค่อนข้างดีกว่าประชากรในจังหวัดอื่น (2529:101) นอกจากนี้ยังได้รับโอกาส การรับบริการบริการการรักษาพยาบาล ครอบคลุมปี 2523 กรุงเทพมหานครมีโรงพยาบาลถึง 64 แห่ง และมีศูนย์บริการสาธารณสุขอีก 46 แห่ง ในการรักษาพยาบาลชาวกรุงเทพมหานครยังนิยมที่จะรักษาพยาบาลเองเมื่อเกิดการเจ็บป่วย โดยเฉพาะในกรณีที่ไม่รุนแรง เพราะเสียเงินน้อยและไม่เสียเวลาเดินทางไปรักษาในโรงพยาบาล โดยขอคำแนะนำจากร้านขายยา หรือจากประสบการณ์ของตนเองและบุคคลในครอบครัว

สุขภาพอนามัยของชาวกรุงเทพมหานครนั้น ยังขึ้นอยู่กับความสะอาดของน้ำดื่ม น้ำใช้อยู่ แหล่งน้ำสำคัญที่สุดคือน้ำประปา และมีบ้างที่อยู่ชานเมืองที่นิยมบริโภคน้ำฝน ในเมืองใหญ่นิยมน้ำประปาขวด ส่วนน้ำใช้นั้นแหล่งใหญ่ก็คือน้ำประปา ร่องลงมาเป็นน้ำในแม่น้ำลำคลอง

อาหารและโภชนาการยังยึดหลักการประกอบเองทั้ง 3 มื้อ แม้ว่าปัจจุบันอาหารถุงหรืออาหารสำเร็จรูปจะได้รับความนิยมกันมาก มื้อที่ใช้อาหารสำเร็จรูปมากที่สุดคืออาหารกลางวัน ไม่ถึงครึ่งหนึ่งของครอบครัวรับประทานอาหารเช้าพร้อมกันทุกวัน นอกจากนี้ไม่พร้อมกันหรือต่างก็รับประทานกันมา แสดงว่าคนกรุงเทพมหานครมีภารกิจ และสาเหตุต่างๆ จนไม่สามารถจะรับประทานอาหารเช้าพร้อมกันได้ สำหรับอาหารเช้าใน 2 ใน 3 ของครอบครัวจะต่างคนต่างรับประทานไม่พร้อมกัน

8. ด้านการเมืองและการปกครอง

สถาบันด้านการเมืองและการปกครอง เป็นกลุ่มของบรรทัดฐานเกี่ยวกับการใช้อำนาจ เพื่อรักษาสถานภาพของสังคมและการดำเนินชีวิตในสังคม สถาบันการเมืองและการปกครองมีหน้าที่ควบคุมดูแลให้ผู้นานสังคมนับปฏิบัติตามบรรทัดฐาน เพื่อให้สังคมมีระเบียบ

หน้าที่ของสถาบันการปกครองคือการรักษาระเบียบความเรียบร้อยของสถาบันสังคม ได้แก่การออกกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่างๆ การวางแผนประสานนโยบายและโครงการต่างๆ เพื่อสนองความต้องการของสังคม และที่สังคมเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสม นอกจากนี้สถาบันการปกครองยังเป็นสถาบันที่ป้องกันภัยจากภายนอก ทั้งสงครามและภัยทางเศรษฐกิจ โดยการทำสัญญาระหว่างประเทศกำหนดวิธีลดต่ำการซื้อขายสินค้ากำหนดค่าของเงิน

ประเทศไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นผู้ปกครองมา เป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย เมื่อปีพ.ศ. 2475 โดยมีพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ

ในวิถีชีวิตทางการเมืองการปกครองคนเมือง เป็นกลุ่มคนที่อยู่ใกล้ชิดศูนย์กลางอำนาจการเมืองและการปกครองทั้งการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ คนเมืองจึง

มีความตื่นตัวทางการเมือง และมีการแสดงออกทางการเมืองมากกว่าคนในชนบท การเคลื่อนไหวทางการเมือง การสร้างแรงกดดันทางการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง ชาวदारและข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นถึงผูกพันอยู่ในวิถีชีวิตประจำวันของคนเมืองที่ว่า ไบ

ลักษณะทางการเมืองการปกครองของสังคมเมือง โดยทั่วไปเมืองจะเป็นศูนย์กลางทางการเมืองและการปกครอง แม้ในประเทศที่มีการกระจายอำนาจจากศูนย์กลางหรือกระจายอำนาจไปจากเมืองหลวง แต่เมืองต่างๆ โดยทั่วไป ก็ยังคงเป็นศูนย์กลางของการบริหาร ศูนย์กลางทางการเมืองการปกครองของเขตหรือของท้องถิ่น

ณรงค์ เพชรประเสริฐ (2531:7) ได้สรุปลักษณะที่ว่า ไบของการเมืองการปกครองของสังคมเมืองว่าอาจจำแนกได้ดังนี้

1) สังคมเมืองเป็นที่รวมของอำนาจการบริหาร การเมืองและการปกครอง ถ้าเป็นเมืองหลวงก็จะเป็นศูนย์รวมของการเมืองระหว่างประเทศด้วย เพราะเมืองหลวงเป็นที่ตั้งของสถานทูตต่างๆ ทั่วโลก

2) เมืองทุกแห่งมักจะมีการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของเทศบาลเมือง เทศบาลนคร การปกครองท้องถิ่นมีส่วนที่เป็นอิสระจากรัฐบาลกลาง ในประเทศที่ปกครองในระบบสาธารณรัฐ รัฐแต่ละรัฐมีความเป็นอิสระจากรัฐบาลกลางค่อนข้างสูง แต่ยังคงอยู่ภายใต้นโยบายกลางอันเดียวกัน

3) เมืองเป็นที่รวมของกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมืองต่างๆ ดังนั้น การสร้างกระแสกดดันต่อนโยบายทางการเมือง จึงมักจะเกิดขึ้นที่เมือง

4) เมืองเป็นศูนย์กลางของความขัดแย้งทางอำนาจ การขัดแย้งทางอำนาจการเมืองไม่ว่าจะเป็นการปฏิวัติ รัฐประหาร การกบฏ การประท้วง การเรียกร้อง ล้วนแต่มีศูนย์กลางอยู่ที่เมือง

5) เมืองเป็นที่รวมของประชาชนทุกระดับ แต่คนชั้นกลางจะมีหนาแน่นที่สุดคนเมืองขณะเดียวกันคนรวยและคนชั้นสูง ก็จะกระจุกตัวกันอยู่ในเมือง คนสองกลุ่มนี้ เป็นผู้ที่

มีความรู้ มีการศึกษา มีความตื่นตัวทางการเมืองสูง มีพลังทางการเมืองสูง จึงมักจะ เป็นกลุ่มคนที่เข้าควบคุมอำนาจรัฐ และจะเห็นได้ชัดโดยทั่วไปว่า นโยบายทางการเมืองของแต่ละประเทศ ส่วนใหญ่แล้วมักจะสนองต่อผลประโยชน์ของคนชั้นสูง และคนชั้นกลางในเมืองมากกว่าคนชนบท โดยเฉพาะในประเทศพัฒนาจะเห็นได้ชัดเจนที่สุดว่า นโยบายทางการเมืองและเศรษฐกิจล้วนแต่สนองต่อผลประโยชน์ของคนเมืองมากกว่าคนชนบท

6) ในทรรศนะทางเศรษฐศาสตร์การเมือง เมืองคือศูนย์กลางของความขัดแย้งในรูปแบบต่างๆ เช่น ความขัดแย้งด้านแรงงาน ความขัดแย้งของกลุ่มอำนาจต่างๆ ความขัดแย้งนี้รุนแรงและฝังลึก ไม่อาจขจัดให้หมดไปได้ตั้งนั้น จึงมักจะก่อให้เกิดปรากฏการณ์จากความขัดแย้งตลอดเวลา ทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านการเมือง ทั้งในระดับอุตสาหกรรมและระดับประเทศ

9. ด้านสาธารณสุขโรคและการติดต่อสื่อสาร

ในอดีตที่ผ่านมา กรุงเทพมหานครใช้การสัญจรทางน้ำ คลอง จึงมีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวกรุงเทพฯทั้งในเมืองและชานเมือง เนื่องจากสภาพและลักษณะภูมิศาสตร์ของกรุงเทพมหานครเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาผ่านตอนกลาง มีลำคลองแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นจำนวนมาก รวมทั้งคลองที่ขุดขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเส้นทางคมนาคมค้าขาย

จำนวนคลองเริ่มลดลง ในอดีตประมาณว่ามีถึง 470 คลอง จากการสำรวจเมื่อปีพ.ศ. 2525 ในปัจจุบันคลองมีขนาดสภาพและบทบาทที่แตกต่างกันไปค่อนข้างมาก จึงแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ

1. คลองที่มีขนาดความกว้าง 30 เมตรขึ้นไป เป็นคลองที่อยู่ห่างชานบุรี ได้แก่ คลองมหาสวัสดิ์ คลองทวีวัฒนา คลองภาษีเจริญ

2. คลองที่มีขนาดความกว้าง 10-30 เมตร มีอยู่ทั้ง 2ฝั่งทั้งมหานครและชานบุรี ได้แก่ คลองร้องอ่าง คลองผดุงกรุงเกษม

3. คลองที่มีขนาดความกว้างไม่ถึง 10 เมตร โดยเฉพาะในเขตชานเมืองคือ ลาดกระบัง มีนบุรี และหนองจอก

การหายไปและการลดความสำคัญของคลอง เนื่องจาก

- ก. ความสกปรกและความตื้นเขินที่เกิดจากการทิ้งขยะ
- ข. การรูก้ำของการปลูกเรือนและที่อยู่อาศัย
- ค. การถมคลองเป็นถนนเพื่อเป็นผิวจราจร
- ง. การขยายตัวของเมืองและบุกรุกที่สาธารณะ

ด้วยเหตุนี้ การขนส่งทางน้ำแม้จะเป็นการสะดวกทางหนึ่งแต่ก็มีปัญหา ปัญหาที่สำคัญได้แก่

- ก. การตื้นเขินของคลอง เป็นที่ระบายน้ำและขยะ
- ข. การถมเพื่อใช้เป็นถนน เพื่อความเจริญและการพัฒนาประเทศ เพราะสะดวกและรวดเร็ว

- ค. การขาดการจัดระเบียบการใช้คลอง ขาดการดูแลเอาใจใส่
- ง. รถมากขึ้น ค่านิยมใช้รถมากกว่าเรือ เรือใช้ได้ดีสำหรับผู้อาศัยริมคลอง และพื้นที่ที่ห่างไกลคลอง การใช้ถนนและรถจะสะดวกกว่า

การลอกคูคลองและแหล่งน้ำเพิ่ม เป็นสิ่งจำเป็นเพราะปัญหาน้ำท่วมในกรุงเทพฯ และยังใช้เป็นี่สัญจรได้

ส่วนทางรถยนต์หรือทางบกนั้น นับวันจะเป็นการสัญจรที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้น เนื่องจากปริมาณรถที่เพิ่มขึ้นทุกวัน จนทำให้การขยายพื้นผิวของถนนไม่ทันกับการขยายของปริมาณรถ จนเกิดปัญหาการจราจรที่ติดขัดอย่างหนักในกรุงเทพมหานคร

การขนส่งทางบกที่นิยมมากที่สุดในประเทศไทยคือ

1. ทางรถยนต์ ทั้งรถยนต์โดยสารและรถส่วนตัว ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ การจราจรติดขัดโดยเฉพาะในตัวเมืองและในชั่วโมงเร่งด่วนของการทำงาน เนื่องจากปริมาณของรถยนต์โดยเฉพาะรถส่วนตัวมีจำนวนการเพิ่มขึ้นในแต่ละเดือนค่อนข้างสูง ไม่พอดีกับถนนแม้จะมีทางด่วนก็ไม่สามารถแก้ไขได้เต็มที่ ส่วนรถยนต์โดยสาร ซึ่งเป็นขององค์การขนส่งมวลชนก็มีปริมาณของรถยนต์โดยสารที่จะให้บริการไม่เพียงพอกับการเพิ่มของประชาชน ตามขานเมืองจะมีรถของเอกชนซึ่งเป็นรถขนาดเล็กและมีจำนวนน้อย รวมทั้งความห่างของปริมาณรถด้วย

2. ทางน้ำ กรุงเทพมหานครได้ริเริ่มนำการขนส่งทางน้ำมาใช้ โดยการขุดลอกคูคลองต่างๆ โดยมีเรือวิ่งแต่ปริมาณเรือก็ยังมีน้อย แม้จะได้รับความนิยม เนื่องจากประชาชนเห็นการจราจรที่ติดขัดมาอาศัยเรือแทน

3. ทางรถไฟ การรถไฟแห่งประเทศไทยจะจัดรถไฟขบวนเมืองเพื่อรับส่งประชาชนที่อยู่ชานเมืองเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ แต่ก็ยังมีปัญหาในด้านปริมาณรถไฟและการที่ต้องรอนาน ทำให้บางครั้งก็ใช้เวลานาน รวมทั้งเส้นทางรถไฟก็มีขีดจำกัดของเส้นทาง

4. รถจักรยานยนต์ เป็นพาหนะที่มีความสำคัญทั้งในกรุงเทพฯ และตามชนบท เนื่องจากถนนคับแคบและรถยนต์ราคาแพง ส่วนในกรุงเทพฯ ก็มีความจำเป็นเนื่องจากการจราจรติดขัด จักรยานยนต์จึงเป็นพาหนะที่รวดเร็ว และสามารถวิ่งตามตรอก ซอกซอยต่างๆ ได้ จึงเป็นที่นิยมมากขึ้น

ในการส่งสารถึงชุมชนนั้นผ่านสื่อหลายอย่าง สื่อเหล่านี้เป็นตัวกลางที่ถ่ายทอดข้อมูลปัญหาและเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้แก่มนุษย์ตลอดชีพ เพราะทำหน้าที่เป็นการศึกษานอกระบบมิใช่เพียงด้านสันตนาการแต่ยังให้ความรู้อื่นๆ

สื่อมวลชนที่นิยมมากในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ (เทียนฉาย กिरันท์: 2529)

1. จิตรทัศน์ นิยมเปิดรับทุกวัน และมีความสนใจต่อรายการบันเทิง ข่าว และสารนิเทศ รวมทั้งการถ่ายทอดกิจกรรมต่างๆ จากภายในประเทศ และต่างประเทศ จิตรทัศน์มีอิทธิพลต่อเด็ก ทำให้มีการเลียนแบบและทำให้เวลาการเรียนน้อยลง รวมทั้งเป็นอันตรายต่อสุขภาพตา

2. วิทยุ ฟังวิทยุเกือบทุกวัน ประมาณวันละ 1-2 ชั่วโมง ซึ่งเป็นข่าว และรายการเพลง แม้บ้านชอบฟังขณะทำงาน และขณะขับรถ

3. หนังสือพิมพ์ ประชาชนส่วนใหญ่นักอ่านหนังสือพิมพ์ทุกวันประมาณ 10-30 นาที มักจะอ่านในเวลาเช้า หรือเวลาเย็น หนังสือพิมพ์ที่นิยมมากคือ ไทยรัฐ เดลินิวส์ นิยมอ่านข่าวและคอลัมน์อื่นๆ หนังสือพิมพ์ให้ด้านความรู้รอบตัว

ในด้านโทรศัพท์ที่เป็นความจำเป็นสำหรับคนในชุมชนเมืองนั้นก็คือ การติดต่อ
 ก่อนข้างลำบาก การจราจรไม่สะดวกดังนั้นการติดต่อสื่อสารด้วยโทรศัพท์ จึงมีความสำคัญ
 มาก ปัจจุบันจำนวนโทรศัพท์ที่ใช้งานได้ในเมืองยังไม่เพียงพอกับผู้ที่ต้องการใช้ คนจึงหัน
 ไปใช้โทรศัพท์มือถือ ซึ่งสามารถพกติดตัวไปด้วยความสะดวก นอกจากนี้ข่าวสารด้วยการ
 ส่งโทรสารก็ได้รับความนิยมด้านความสะดวกและรวดเร็ว

การایشที่ดินในกรุงเทพมหานครนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 3 เขตคือ (เทียนฉาย กิระนันท์ :
 2529)

ก. เขตเมือง ซึ่งเป็นเขตที่มีพลเมืองหนาแน่นมากประมาณ 60 คนต่อไร่เป็น
 เขตที่ค่อนข้างอึมครึมในด้านการพัฒนา เนื่องจากเป็นศูนย์กลางทางการค้าการบริการ และ
 สถานที่ราชการ ได้แก่ พระนคร บ่อมปราบ สัมพันธวงศ์ บทุมวัน บางรัก ดุสิต พญาไท
 ห้วยขวาง ธนบุรี คลองสาน และบางกอกใหญ่

ข. เขตต่อเมือง มีความหนาแน่นของประชากรปานกลางประมาณ 40 คนต่อ
 ไร่ ยังมีพื้นที่ว่างเพื่อการขยายตัวได้อีก มีระบบการให้บริการด้านสาธารณูปโภคและคมนา
 คมดี สามารถดูดซับการขยายตัวในอนาคตได้เป็นเขตที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ได้แก่
 ยานนาวา พระโขนง บางกะปิ บางเขน บางกอกน้อย ภาษีเจริญ ราษฎร์บูรณะ

ค. เขตชานเมือง เป็นเขตที่น่าสนใจในอนาคตเดิมนั้นเป็นเขตเกษตรกรรม
 ชั้นดี แต่กำลังถูกรุกไล่ด้วยการขยายตัวของเมือง มีความหนาแน่นของประชากรประมาณ
 15 คนต่อไร่ มีการคมนาคมต่ำ ในอนาคตจะเป็นพื้นที่ชานเมืองที่เหมาะสมแก่การตั้งเมือง
 เพื่อการอยู่อาศัย และเข้ามาทำงานในเมืองได้ และเป็นเขตที่มีการขยายตัวทางอุตสาหกรรม
 ได้แก่ หนองจอก มีนบุรี ลาดกระบัง บางขุนเทียน คลิ่งชันและหนองแขม

เขตเทศบาลนครเชียงใหม่

เขตเมืองเก่า

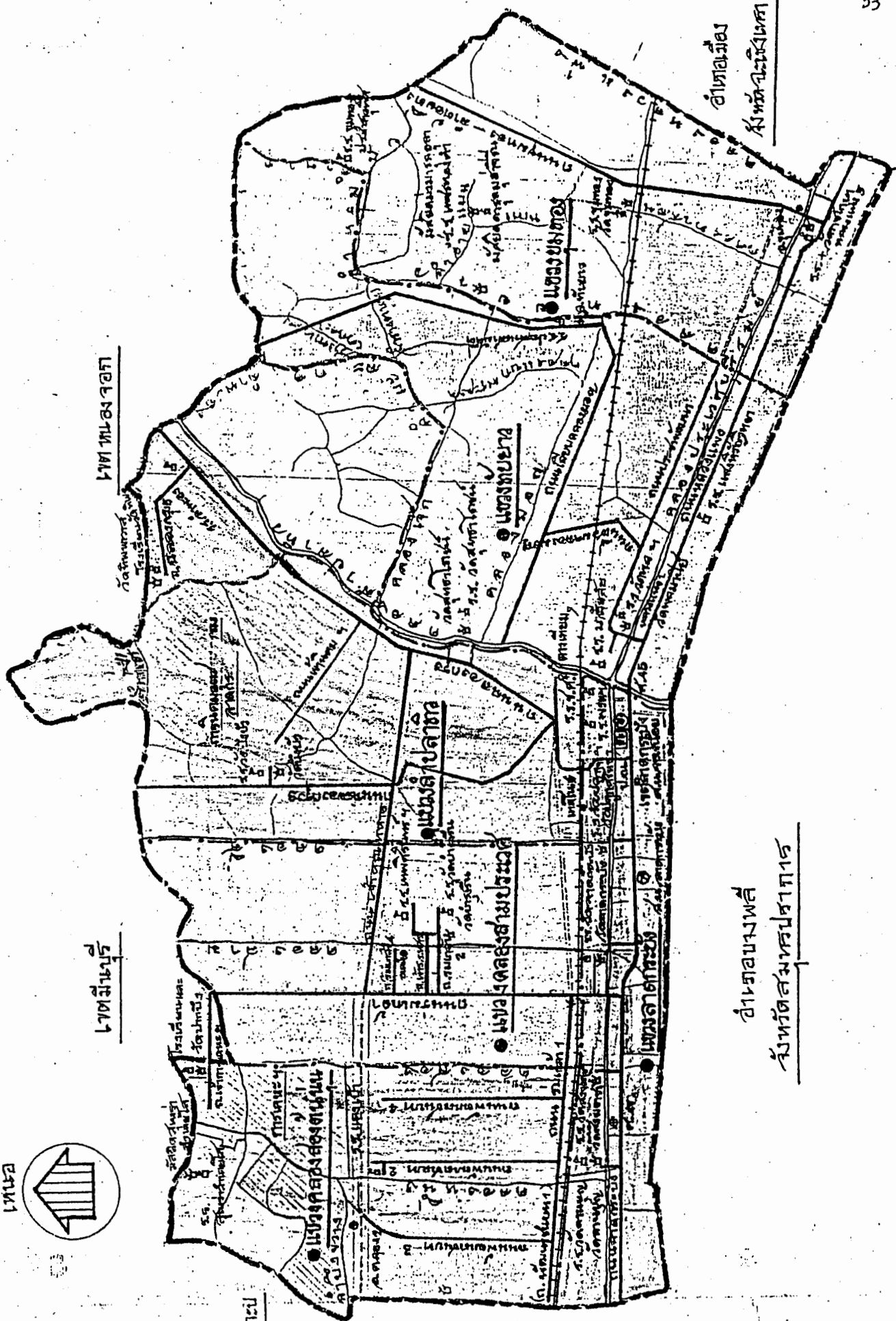
เขตเทศบาลนครเชียงใหม่

เขตเทศบาลนครเชียงใหม่

เขตเทศบาลนครเชียงใหม่

เขตเทศบาลนครเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่

เขตเทศบาลนครเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 3

ภาพรวมของชุมชนในหมู่บ้านชุมทอง
เขตลาดกระบัง

บ้านชุมทอง หมู่ 1-7 เป็นหมู่บ้านในแขวงชุมทอง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ มีอาณาเขตติดต่อกับมีนบุรี ฉะเชิงเทราและสมุทรปราการ พื้นที่ของท้องถื่นส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มกว้างใหญ่ และมีคลองเล็กคลองน้อยมากมาย การคมนาคมจึงมีทั้งทางรถยนต์ทางรถไฟที่ตัดผ่านหมู่บ้านแต่ไม่มีสถานีจอดรับ-ส่งผู้โดยสาร ทั้งนี้ชาวบ้านจะต้องไปขึ้นที่สถานีรถไฟหลวงแพ่งและทางที่สะดวกที่สุดคือ ทางเรือยนต์ ชาวบ้านในหมู่ 1-7 ชุมทองมีประมาณ 4,463 คน มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 7,215 ไร่ อาชีพหลักของชาวบ้านคือ ทานา ทาสวนมะม่วง เลี้ยงปลา ปลูกเนื้อ ปลูกนม เป็ด ไข่ นอกจากนั้นก็มีการไปรับจ้างเป็นแรงงาน ในโรงงานอุตสาหกรรมมีนบุรี สุวินทวงศ์ ชาวบ้านส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 70 นับถือศาสนาพุทธ ประมาณร้อยละ 30 นับถือศาสนาอิสลาม (ไทยมุสลิม) ชาวบ้านทั้งสองกลุ่มต่างมีวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน เช่น ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา การแต่งกาย อาหาร ฯลฯ และตั้งบ้านเรือนไทยมุสลิมเป็นกลุ่มๆ ในส่วนที่คล้ายคลึงกันคือ อาชีพทานา ทาสวนมะม่วง เลี้ยงปลา แต่มีความสัมพันธ์กันดีโดยอาศัยประเพณีต่างๆ ช่วยส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจผสมผสานทางสังคมอยู่ร่วมกันโดยสันติ และปัจจุบันชาวบ้านทั้งสองกลุ่มมีความร่วมมือกันที่จะสร้างถนน เข้าสู่หมู่บ้านเพื่อความเจริญและการทำให้ที่ดินมีราคาสูงขึ้น จะได้นำมาปลดหนี้สินและยกระดับฐานะให้ดีขึ้น ชาวบ้านส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ทั้งนี้ที่ตั้งของหมู่บ้านนี้อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ และโครงการชายฝั่งทะเลตะวันออกของรัฐบาลจึงเป็นทำเลที่เหมาะสมแก่การลงทุน ในการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ ซึ่งในตอนนี้มีโครงการเขตอุตสาหกรรมมีนบุรีมาตั้งอยู่ในบริเวณแขวงชุมทอง นอกจากนั้นชาวไทยมุสลิมต้องการถนน เพื่อให้มีศักยภาพ ความเจริญและเพื่อความสะดวกในการมาประกอบพิธีทางศาสนามากกว่าการมาทางเรือ

ประวัติความเป็นมาของเขตลาดกระบัง

เขตลาดกระบัง (อำเภอลาดกระบังเดิม) ยังไม่ปรากฏหลักฐานแน่นอนถึงความ เป็นมาของคำว่า "ลาดกระบัง" แต่คำบอกเล่าต่อๆ กันมาของคนเก่าๆ พอเป็น สันนิษฐานเบื้องต้นแยกออกเป็น 2 ประเด็นด้วยกันคือ

1. ข้อสันนิษฐานทางอักษรศาสตร์
2. ข้อสันนิษฐานทางตำนานเก่า

ข้อสันนิษฐานทางอักษรศาสตร์ คำว่า "ลาด" ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้อธิบายว่า หมายถึงการบุแผ่ออกไปอย่างหนึ่ง แผ่แบนออกไปอย่างหนึ่งและต่ำลง มาที่ละน้อยอย่างหนึ่ง ซึ่งถ้าจะพิจารณาภูมิประเทศของอำเภอนี้แล้ว จะเห็นได้ว่าการนำ คำว่า "ลาด" มาเป็นชื่อซึ่งอธิบายให้เห็นถึงลักษณะพื้นที่เช่นนี้ ไม่ผิดไปจากความเป็นจริง เลยเพราะพื้นที่ของท้องถิ่นเป็นที่ราบลุ่ม กว้างใหญ่ไพศาล มีอาณาเขตติดต่อกับท้องที่มีนบุรี หนองจอก จะเข็งเทรา สมุทรปราการ บางกะปิและพระโขนง เมื่อลักษณะของพื้นที่ เป็นเช่นนี้ ชาวบ้านจึงได้พากันเรียก "ลาด" ดังที่ราษฎรในท้องที่อื่นๆ ที่ผ่านไประบุมาเรียก ท้องที่ของตนที่มีลักษณะอย่างเดียวกันกับอำเภอท้องที่นี้ว่า "ลาด" ส่วนคำว่า "กระบัง" นั้น เป็นชื่อของเครื่องมือจับสัตว์น้ำชนิดหนึ่งอันประกอบด้วยเฟือกและร่างแหรูปกรวยแหลม กั้น ทางน้ำบังคับให้ปลาต้องเข้าไปติดอยู่ในร่างแหนั้น เท่าที่สันนิษฐานคำว่า "กระบัง" กับ "กะบัง" ซึ่งน่าจะเป็นคำๆ เดียวกันก็เพราะอำเภอนี้แต่เดิมขึ้นอยู่กับจังหวัดมีนบุรี (ปัจจุบัน เป็นเขตมีนบุรี) ซึ่งเป็นเมืองที่อุดมไปด้วยสัตว์น้ำนานาชนิด และชาวบ้านแถบนี้ก็คงจะใช้ กระบังเป็นเครื่องมือจับปลากันอย่างหนาตาที่เอง จึงได้เรียกท้องที่ราบลุ่มซึ่งมีวิธีจับปลา ด้วยวิธีการใช้ "กระบัง" ว่า "ลาดกระบัง"

ข้อสันนิษฐานทางตำนานเก่า จากคำบอกเล่าต่อๆ กันมาว่า บริเวณท้องที่นี้ แต่เดิมเป็นป่ารก้าง พื้นที่เป็นเชิงลาด เป็นที่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด โดยเฉพาะ ผูงช้างป่าซึ่งผ่านไประบุมาเสมอแถวตำบลลาดกระบัง จนพื้นที่ซึ่งหลายลงมาหลายแห่ง ชาว บ้านจึงเรียกบริเวณนี้ว่า "ลาดหัง" ต่อๆ มาก็เพี้ยนเป็น "ลาดกระบัง" เป็นชื่อตำบลหนึ่ง อยู่ในท้องที่ของอำเภอแสนแสบจนกระทั่งต่อมาเมื่อพลเอกสมเด็จพระเจ้าที่ยาเธอกรมหลวง ลพบุรีราเมศร์ เสด็จบดิกระทรงกรมภาคไทยได้เสด็จมาตรวจราชการ จึงได้ทรงเปลี่ยนชื่อ เป็นอำเภอลาดกระบัง ตามชื่อตำบลท้องที่

"กิ่งอำเภอลาดกระบัง" เดิมชื่ออำเภอแสนแสบ ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลลาดกระบังอยู่ในความปกครองดูแลของจังหวัดมีนบุรี เมื่อราว พ.ศ. 2468-2469 ในขณะนั้น พลเอกสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอกรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยได้เสด็จไปตรวจราชการ ณ กิ่งอำเภอแสนแสบ ซึ่งอยู่ริมคลองประเวศบุรีรมย์ คงจะทรงเห็นว่า อำเภอแสนแสบจะไม่ตรงกับความเป็นจริง เพราะคลองแสนแสบเป็นคลองผ่านไปทางอำเภอมีนบุรี จังหวัดมีนบุรีในเวลานั้น จึงได้ทรงเปลี่ยนชื่ออำเภอแสนแสบ เป็นอำเภอลาดกระบังตรงกับตำบลที่ว่าการอำเภอ ขึ้นในความปกครองของจังหวัดมีนบุรี ต่อมาจึงได้ยุบจังหวัดมีนบุรีขึ้นจังหวัดพระนครอำเภอลาดกระบังก็ขึ้นกับจังหวัดพระนครด้วย ครั้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2481 กระทรวงมหาดไทยได้ลดฐานะจากอำเภอลาดกระบังเป็นกิ่งอำเภอลาดกระบัง ขึ้นอยู่ในความปกครองของอำเภอมีนบุรี จังหวัดพระนคร ตั้งอยู่ที่ปากคลองสอง แต่เนื่องจากกิ่งอำเภอชาครุทธุศโรดม เสาบางต้นกะเทาะ หากปล่อยไว้น่ากลัวจะเป็นอันตรายแก่ผู้มาติดต่อราชการและเจ้าพนักงาน ประกอบกับสถานที่เดิม ไม่เป็นย่านกลางของประชาชนผู้มาติดต่อกับสถานที่ราชการ เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2487 ขณะนั้น นายสุภชัย กาญจนวรรณ เป็นปลัดกิ่งอำเภอลาดกระบัง จึงได้ขออนุญาตรื้อถอนกิ่งอำเภอลาดกระบังจากที่เดิมมาปลูกสร้างในที่ดินให้เช่าของนายหยิน กิมสูนจันทร์ หมู่ที่ 1 ตำบลลาดกระบัง โดยเช่าไม้และเครื่องอุปกรณ์ของเก่าทั้งสิ้น เนื้อที่ดินให้เช่าจำนวน 1,088 ตารางวา สถานที่นี้เป็นย่านกลางของประชาชนผู้มาติดต่อกับทางราชการ

เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2500 จพลฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและนายกรัฐมนตรี ได้เดินทางมาทำบุญเนื่องในวันพระ ณ วัดพลมานีย์ หมู่ที่ 2 ตำบลทับยาว ขณะที่ได้โดยสารเรือยนต์เดินทางไปวัดพลมานีย์ ได้สอบถามถึงภาวะการณ์และความต้องการของประชาชนในท้องที่ ซึ่งราษฎรในท้องที่กิ่งอำเภอลาดกระบังมีความต้องการให้ทางราชการได้ยกฐานะกิ่งอำเภอลาดกระบังขึ้นเป็นอำเภอ เพราะการไปมาติดต่อกับอำเภอมีนบุรีไม่สะดวก

ต่อมาได้มีประกาศพระราชกฤษฎีกาในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 74 ตอนที่ 23 ลงวันที่ 5 มีนาคม 2500 ให้ตั้งกิ่งอำเภอลาดกระบัง อำเภอมีนบุรี จังหวัดพระนคร ขึ้นเป็นอำเภอเรียกว่า "อำเภอลาดกระบัง" ขึ้นอยู่ในความปกครองของจังหวัดพระนคร โดยมีเหตุผลว่ากิ่งอำเภอลาดกระบัง อำเภอมีนบุรี จังหวัดพระนคร มีท้องที่กว้างขวาง อยู่ห่างจากอำเภอที่ขึ้นอยู่กับและในขณะนี้ประชาชนแน่นหนากว่าเดิม สภาพท้องที่เจริญขึ้น เพื่อ

ประยูรชนำในการปกครองและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ทั้งเพื่อเป็นการส่งเสริมห้อง
 ที่ทำให้เจริญยิ่งขึ้น และกิ่งอำเภอลาดกระบัง มีฐานะเป็นอำเภอ ตั้งแต่วันที่ 6 มีนาคม
 2500 เป็นต้นมา ต่อมาได้มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515
 ให้ยุบนครหลวงกรุงเทพมหานคร เป็นกรุงเทพมหานคร และให้เรียกคำว่า "อำเภอ" เป็น
 "เขต" อำเภอลาดกระบังจึงเรียกว่า เขตลาดกระบัง ตั้งแต่วันที่ 14 ธันวาคม 2515
 เป็นต้นมา

รายละเอียดลักษณะภูมิประเทศของเขต หรือลักษณะทางภูมิศาสตร์

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของเขตลาดกระบัง เป็นที่ราบลุ่ม ประกอบด้วยคลอง
 ชลประทานและคลองธรรมชาติจำนวนมาก ซึ่งเป็นเส้นเลือดสำคัญที่หล่อเลี้ยงไร่นาในพื้นที่
 ทั้งหมด 123.859 ตารางกิโลเมตร เป็นเขตหนึ่งในจำนวน 24 เขตของกรุงเทพมหานคร
 นคร ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานคร แบ่งเขตการปกครองภายในเขตออก
 เป็น 6 แขวง คือ

1. แขวงลาดกระบัง
2. แขวงคลองสองต้นนุ่น
3. แขวงคลองสามประเวศ
4. แขวงลำปาทิว
5. แขวงทับยาว
6. แขวงชุมทอง

นอกจากนี้ เขตลาดกระบังยังมีอาณาเขตติดต่อเขตปกครองอื่นๆ อีกดังนี้คือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตมีนบุรี และเขตหนองจอก

ทิศใต้ ติดต่อกับเขตอำเภอบางพลี และอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตบางกะปิ และเขตพระโขนง

ประชากร

เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2530 มีประชากรทั้งสิ้น 57,891 คน แยกเป็นชาย 28,533 คน เป็นหญิง 29,361 คน ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งทั้งสิ้น 32,144 คน แยกเป็นชาย 15,401 คน เป็นหญิง 16,743 คน

ลักษณะการใช้ที่ดิน เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2530

พื้นที่ถือครองทั้งหมด	123,859	ตารางกิโลเมตร
พื้นที่การเกษตร	61,291	ไร่
พื้นที่ทำนา	50,968	ไร่
พื้นที่ทำสวน	5,309	ไร่
พื้นที่บ่อปลา	5,014	ไร่
ครอบครัวเกษตรกร	2,527	ครอบครัว

อาชีพ ลักษณะภูมิประเทศของเขตลาดกระบัง เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม แต่เนื่องจากเป็นเขตอุตสาหกรรม การทำการเกษตรจึงลดน้อยลง และมีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ฉะนั้น อาชีพส่วนใหญ่ของประชากร จึงมีอาชีพรับจ้างรองลงมาได้แก่ เกษตรกร ค้าขาย และรับราชการ การทำธุรกิจส่วนตัว และอาชีพบริการมีน้อยมาก

ศาสนา ประชากรส่วนใหญ่ในท้องที่เขตลาดกระบัง มีความศรัทธาในพุทธศาสนาถึง 70% ศาสนาอิสลามประมาณ 20% ส่วนอีก 10% นับถือศาสนาคริสต์และอื่นๆ

การคมนาคม เส้นทางหลักที่ใช้ในการคมนาคม แบ่งได้ 2 ประเภทคือ

1. เส้นทางคมนาคมในเขต ส่วนใหญ่ประชาชนจะใช้เส้นทางน้ำเป็นหลักในการติดต่อเดินทางระหว่างหมู่บ้าน ระหว่างตำบล หรือแขวง ระหว่างแขวงกับเขต และตลาด ในบางส่วนก็ใช้เส้นทางถนนและทางรถไฟเป็นบางส่วน

2. เส้นทางคมนาคมระหว่างเขตกับภายนอกเขต ประชาชนส่วนใหญ่จะใช้เส้นทางรถยนต์และทางรถไฟ ในการเดินทางเข้าสู่ใจกลางกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง เส้นทางหลักทางน้ำที่สำคัญมีถึง 39 คลอง แบ่งเป็น

1. คลองที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมชลประทาน มี

13 คลองคือ

คลองหัวตะเข้	คลองประเวศบุรีรมย์	คลองสี่	คลองลาดบัวขาว
คลองลาดกระบัง	คลองลาดปลาทวี	คลองหนึ่ง	คลองทับยาว
คลองมอญล่าง	คลองหลวงแพ่ง	คลองสอง	คลองสาม
คลองพระยาเพ็ชร			

2. คลองที่อยู่ในความรับผิดชอบของเขตลาดกระบังมี

27 คลอง

นอกจากนี้ ยังมีคลองเล็กและลำธารเชื่อมต่อกองต่าง ๆ อีกมากมาย

เส้นทางถนนที่สำคัญ มีอยู่ 5 สาย

1. ถนนลาดกระบัง ติดต่อกันระหว่างเขตลาดกระบังกับเขตพระโขนง (สนย. คูแลร์รับผิดชอบ)
2. ถนนร่มเกล้า ติดต่อกันระหว่างเขตลาดกระบังกับเขตมีนบุรี (กรมทางหลวงดูแลรับผิดชอบ)
3. ถนนฉลองกรุง (ถนนลาดปลาทวี) ติดต่อกันระหว่างเขตลาดกระบังกับเขตหนองจอก (สนย. คูแลร์รับผิดชอบ)
4. ถนนหลวงแพ่ง (เขตคูแลร์รับผิดชอบ)
5. ถนนสายวัดกิ่งแก้ว ตั้งต้นจากเขตลาดกระบังไปบรรจบกับถนนสายบางนา-ตราดที่อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ (กรมทางหลวงดูแลรับผิดชอบ)

ทางรถไฟ มีรถไฟสายตะวันออกแล่นผ่านสถานีรถไฟลาดกระบังสถานีรถไฟหัวตะเข้และสถานีรถไฟหลวงแพ่ง

การสื่อสารในท้องที่เขตลาดกระบัง ยังขาดความคล่องตัวอยู่มากทั้งนี้ เนื่องจากยังไม่มีสายโทรศัพท์ผ่าน โทรศัพท์จะมีใช้ก็เฉพาะสถานที่ราชการเท่านั้น และบ่อยครั้งโทรศัพท์ที่ไข่มักจะเสียเสมอๆ ปัจจุบัน สถานที่ทำการของเขตมีวิทยุติดต่อสื่อสารได้

สถานที่สำคัญในท้องที่เขตลาดกระบัง

สถานที่สำคัญทางศาสนา	มีวัดทางพุทธศาสนา	จำนวน	12 วัด
	มัสยิด	จำนวน	5 แห่ง
	โบสถ์คริสต์ศาสนา	จำนวน	1 แห่ง
	ศาลเจ้า	จำนวน	4 แห่ง
สถานพยาบาล	มีศูนย์การแพทย์และอนามัย	จำนวน	2 แห่ง
	สถานอนามัย	จำนวน	5 แห่ง
	โรงพยาบาลเอกชน	จำนวน	1 แห่ง

สถานีตำรวจ มีจำนวน 2 สถานี ได้แก่ สถานีตำรวจนครบาลจรเข้ไน้อยและ
สถานีตำรวจนครบาลลาดกระบัง

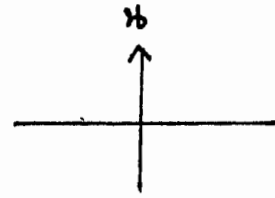
มีกองกำกับการตำรวจนครบาล ได้แก่กองกำกับการ
การตำรวจนครบาลที่ 8

สถาบันทางการศึกษา มีจำนวน 31 แห่ง ดังนี้

1. โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 20 แห่ง
2. โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 3 แห่ง
3. โรงเรียนราษฎร์ จำนวน 4 แห่ง
4. โรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ จำนวน 2 แห่ง
5. วิทยาลัยระดับอาชีวศึกษาชั้นสูง จำนวน 1 แห่ง
6. มหาวิทยาลัย (สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ) 1 แห่ง

สถาบันทางการเงิน มีธนาคารของรัฐและเอกชน จำนวน 4 แห่ง

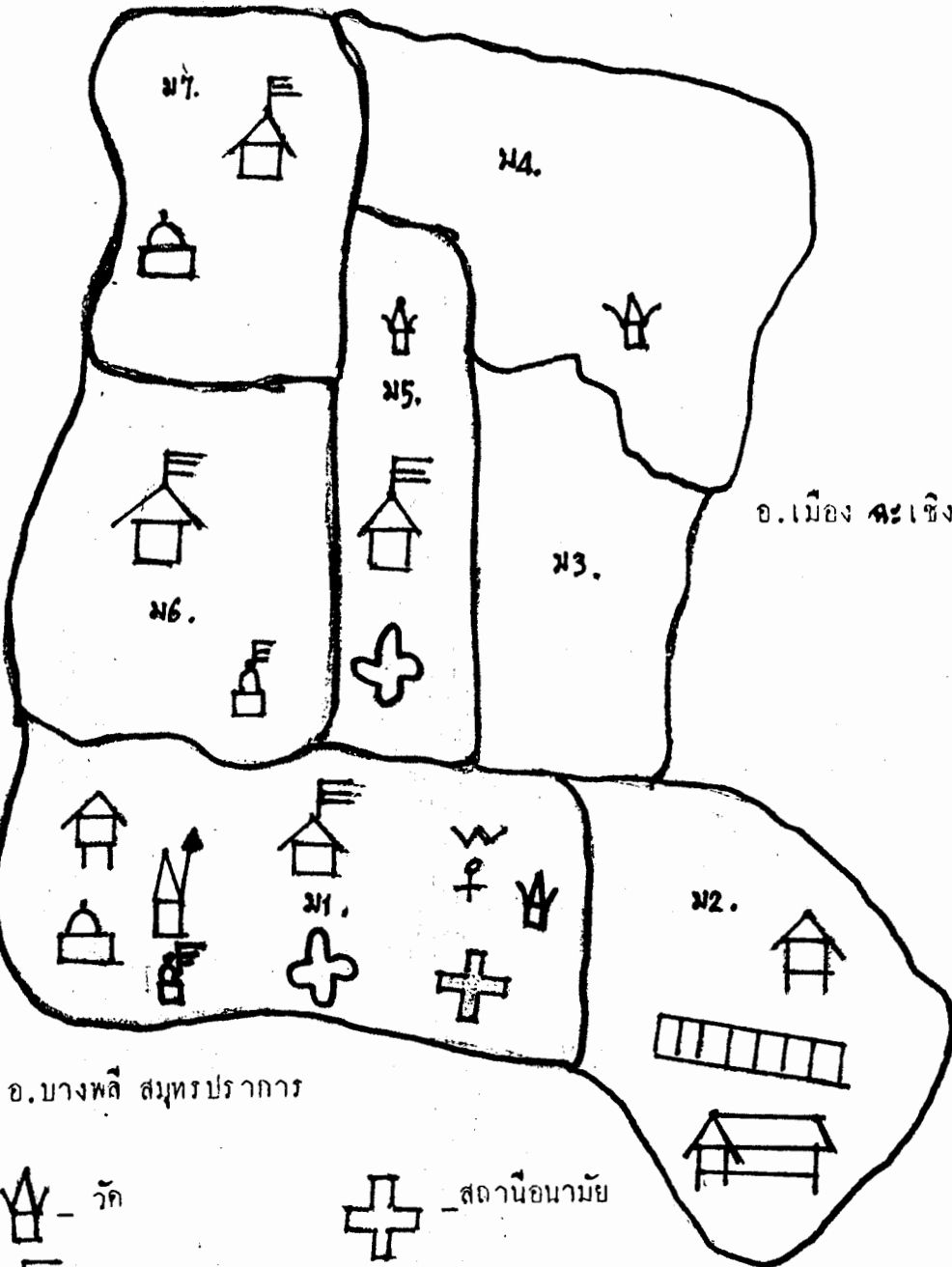
ที่ตั้งของสถานที่ทำการต่างๆของชุมชนทอง เขตก ลากกระบี่

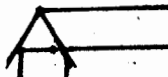
แขวงลำปางหลวง

แขวงทับยาว

อ.เมือง เชียงใหม่

อ.บางพลี สมุทรปราการ

- - วัด
- - โรงเรียนพุทธ
- - กลุ่มชุกวา
- - กลุ่มแม่บ้าน
- - ศาลเจ้า
- - สถานีอนามัย
- - มัสยิด
- - โรงสี
- - วิทยาลัย (สอนศาสนา)
- - ศูนย์รวมชนิด
- - ศูนย์รวมชนิด

ลักษณะชุมชนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างวิจัย

บ้านชุมทองหมู่ 1

สภาพและลักษณะทั่วไป

ที่ตั้ง	ทิศเหนือ ติดถนนอ่อนนุช-แบริ้ว และนับจากถนนมา 20 เส้น ติดคลอง ประเวศ-บุรีรัมย์
ทิศใต้	ติดคลองประเวศบุรีรัมย์ และนับจากคลองมา 20 เส้น ติดถนน ชุมทอง-ลาต้อยตั้ง
ทิศตะวันออก	ติดหมู่ 2 ชุมทอง
ทิศตะวันตก	ติดคลองทับยาว

ลักษณะชุมชนของหมู่บ้าน หมู่ 1 ชุมทองมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 2,300 ไร่ ทำนาประมาณ 1,200 ไร่ ที่ดินศาสนสถานมีสังฆิยและวัดประมาณ 8 ไร่ ผู้ที่มีที่ดินครอบครองน้อยที่สุดประมาณ 2 ไร่ ขนาดที่ดินถือครองโดยเฉลี่ยครอบครัวยุค 5 ไร่ ที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่ห่างจากอำเภอประมาณ 8 กิโลเมตร มีถนนผ่านหมู่บ้านด้านข้าง 2 สายคือถนนอ่อนนุช-แบริ้ว (ถนนคอนกรีต) และถนนชุมทอง-ลาต้อยตั้ง (ถนนลูกรัง)

สภาพภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเกษตร ภูมิอากาศมี 3 ฤดู านฤดูฝนฝนตกชุกมากสามารถทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง

ประชากรและวัฒนธรรม หมู่ 1 ชุมทองมีประชากร 846 คน ชาย 407 คน หญิง 439 คน ส่วนใหญ่เป็นคนท้องที่ประกอบด้วยที่อยู่อาศัย 114 หลังคาเรือน ชาวบ้านในหมู่ 1 ชุมทองร้อยละ 70 นับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ 30 นับถือศาสนาอิสลาม มีวัดประจำหมู่บ้านของชาวไทยพุทธคือวัดราชโกษา 1 แห่ง และมีสังฆิยประจำหมู่บ้านของชาวไทยมุสลิม 1 แห่ง คือมีสังฆิยรู้ลมูภิม โรงเรียนประจำ

หมู่บ้าน 1 แห่ง คือ โรงเรียนวัดราชโกษา รับนักเรียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นลูกหลานของชาวบ้านชุมทองตั้งแต่ชั้น ป.1-ป.6 โรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม 1 แห่ง คือ โรงเรียนศาสนดารงวิทยา มีศาลเจ้า 2 แห่ง คือ ศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่หลวงแพ่ง ตลาดหลวงแพ่งเป็นตลาดประจำหมู่บ้าน ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่เคร่งครัดต่อพิธีกรรมทางศาสนา ชาวบ้านส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 90 ได้รับการศึกษาระดับชั้นป.4-ป.7 ร้อยละ 10 ระดับมัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ภาษาที่ใช้พูดกันคือภาษาไทยกลาง

ด้านการปกครอง แขวงชุมทองแบ่งเขตหมู่บ้านตั้งแต่หมู่ 1-หมู่ 7 ในหมู่ 1 ที่ผู้ศึกษาทำการเลือกศึกษานี้ ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายวุฒิชัย วรรณกร การเดินทางเข้าสู่หมู่บ้าน ทางเรือ หัวตะเข้-หลวงแพ่ง ค่าโดยสารคนละ 5 บาท (06.00-18.30 น.) ทางรถยนต์หัวตะเข้-ชุมทองคนละ 3 บาท (06.00-19.00 น.) ด้านเศรษฐกิจชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นชาวนา ทำสวนมะม่วง แดงแคนตาลูป บ่อเลี้ยงปลา เลี้ยงโคเนื้อ โคนม เบ็ดไก่ รับจ้างขับเรือบดโดยสาร ไปเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นอาชีพเสริม ผู้หญิงรับปักหมอนรถลละ 10 บาท รถยนต์มีพ่อค้าคนกลางหามาให้ทำ แล้วนำไปส่งให้ที่ตลาดรับเป็นในกรุงเทพฯ

การทำนา นาในเขตหมู่ 1 ชุมทองใช้ปลูกทั้งข้าวเหนียวและข้าวเบาและสภาพภูมิอากาศดี ผดกชุ่มชื้น สามารถทำนาบรวงได้ทุกปีและมีทั้งนาหว่านและนาดำ การทำนาเริ่มโดยการไถในช่วงฝนเริ่มตก ราวเดือนพฤษภาคม หลังจากนั้นก็ตกกล้าไว้ การดำนาจะเริ่มราวเดือนมิถุนายน-สิงหาคม เก็บเกี่ยวเดือนธันวาคม (นาปี) นาบรวงเริ่มหว่านเดือนธันวาคม-มกราคม เดือนมีนาคม-พฤษภาคม เก็บเกี่ยวผลผลิตนาบรวงครั้งละ 70-80 ถังต่อไร่บางปีน้ำฝนมีมากทำได้ถึง 90-100 ถังต่อไร่ นาปีครั้งละ 50 ถังต่อไร่ ราคาเกี่ยวและสามพันบาทการทำนาใช้แรงคนและรถไถนา

ประวัติหมู่ 1 ชุมทองจากคำบอกเล่า เป็นหมู่บ้านที่แยกออกมาจากตำบลทับยาว เมื่อ พ.ศ. 2504 และไปตั้งชื่อพ้องกับวัดชุมทองที่ทับยาว มีหมู่บ้านทั้งหมด 7 หมู่บ้าน การให้ชื่อชุมทอง เพื่อให้ชื่อเป็นสิริมงคลแก่การเพาะปลูกพืชผลให้เจริญงอกงาม

พื้นที่เป็นที่ราบลุ่มกว้างใหญ่เหมาะแก่การเพาะปลูกบ้านเรือน ที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นไม้
 ไม้เต็งสูง บ้านส่วนที่อยู่ติดกับคลองจะเป็นบ้านชั้นเดียวอยู่ติดต่อกันเป็นกลุ่ม การตั้งบ้านเรือน
 ส่วนใหญ่จะกระจายกันอยู่หนาแน่นบริเวณริมคลอง และริมถนนสุขุมวิท มีนาข้าวและสวน
 ผลไม้อยู่รอบๆ บริเวณบ้าน ไม่พบลักษณะของตึกแถว ชาวบ้านส่วนใหญ่มีฐานะยากจนถึง
 ปานกลาง ความเจริญของชาวบ้านที่อยู่ติดถนนสุขุมวิท - แบริ้ว จะมีการใช้น้ำประปา
 ไฟฟ้า รถยนต์ แต่ชาวบ้านที่อยู่ริมคลองประเวศบุรีรัมย์ มีไฟฟ้าใช้แต่ไม่มีน้ำประปา จะ
 ต้องใช้น้ำจากคลองสูบขึ้นมาใช้ และน้ำบาดาลของหมู่บ้าน ตลอดจนน้ำฝนเป็นส่วนใหญ่
 เนื่องจากสภาพฝนตกชุกมากในฤดูฝน ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ จะตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณ
 เดียวกันและอยู่ริมคลองจะไม่ปลูกบ้านอยู่กระจัดกระจายเหมือนชาวไทยพุทธ และมีอาชีพ
 เลี้ยงโค กับทำนา และสวนมะม่วง ประมาณ 30 หลังคาเรือน ส่วนใหญ่ย้ายมาจากเขต
 หัวหมากกรุงเทพฯ

ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม

ชาวบ้านหมู่ 1 ชุมทองส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา ส่วนน้อยนับถือศาสนาอิสลาม
 เชื้อานเรื่องบุญกรรม ร่วมมือกันทำงานบุญงานกุศลประจำทุกปี โดยเฉพาะในเรื่องการ
 บวชถือกันว่าเป็นพิธีสำคัญอันจะส่งผลบุญให้ทั้งผู้บวชและบิดามารดา

บ้านชุมทองหมู่ 2

สภาพและลักษณะทั่วไป

ที่ตั้ง ทิศเหนือ ติดถนนอ่อนนุช-แบดริ้ว
 ทิศใต้ ติดคลองประเวศบุรีรมย์
 ทิศตะวันออก ติดคลองหลวงแพ่ง
 ทิศตะวันตก ติดหมู่ 1 ชุมทอง

ลักษณะชุมชนของหมู่บ้าน

หมู่ 2 ชุมทอง มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 650 ไร่ ทานาประมาณ 500 ไร่ ที่เหลือเลี้ยงปลาและโคนม ไม่มีสถานที่ทางศาสนา มีถนนผ่านหมู่บ้านเป็นสายหลักสำคัญคือ ถนนอ่อนนุช-แบดริ้ว

สภาพภูมิประเทศ

เป็นพื้นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเกษตร และเลี้ยงโคนมซึ่งเป็นอาชีพรองจากการทานาที่ชาวบ้านนิยมเลี้ยงโคนมกันมาก จนได้รับการสนับสนุนจัดตั้งเป็นศูนย์รับนํ้านมชุมทอง และกลุ่มผู้เลี้ยงโคนมชุมทอง สนับสนุนโดยสำนักงานปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์ กรุงเทพฯ

ประชากร

หมู่ 2 ชุมทอง มีประชากรประมาณ 350 คน ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิม นับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 70 เป็นชาวไทยพุทธ นับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ 30

การศึกษา

ชาวบ้านไทยมุสลิม ส่วนใหญ่เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับจากโรงเรียนวัดราชรักษาแล้วก็จะเรียนโรงเรียนสอนศาสนาของชาวไทยมุสลิมควบคู่กันไป โดยเฉลี่ยแล้วชาวบ้านส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 ได้รับความศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ด้านการปกครอง

มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายประสาน กงชุม อายุ 42 ปี เป็นชาวไทยพุทธ

บ้านชุมทอง หมู่ 3

สภาพและลักษณะทั่วไป

ที่ตั้ง ทิศเหนือ ติดถนนชุมทอง-ลำด้อยตั้ง
 ทิศใต้ ติดคลองหลวงแพ่ง
 ทิศตะวันออก ติดหมู่ 4 ชุมทอง
 ทิศตะวันตก ติดหมู่ 1 ชุมทอง

ลักษณะชุมชนของหมู่บ้าน

หมู่ 3 ชุมทอง มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 2.010 ไร่ ทานาประมาณ 1.500 ไร่ ที่ดินที่เหลือได้ถูกจัดสรรขายให้แก่หมู่บ้านซึ่งกำลังจะก่อสร้างอยู่ ในปัจจุบันนี้ ที่นาที่เหลือนี้กำลังจะหมดไปเนื่องจากมีนายทุนมาติดต่อว่านซื้อที่ดิน ทำให้เจ้าของต้องตกเป็นผู้เช่าหรือย้ายไปอยู่ที่อื่น

สภาพภูมิประเทศ

เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ทิศการเกษตร ปลูกข้าวและปลูกมะม่วง ไม่มีการเลี้ยงโคนม

ประชากร

หมู่ 3 ชุมทอง มีประชากรประมาณ 820 คน ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยพุทธร้อยละ 70 และร้อยละ 30 เป็นชาวไทยมุสลิม

การศึกษา

ชาวบ้านรุ่นเก่าๆ จบการศึกษา ป.4 และส่วนใหญ่จะมีปัญหาเรื่องการลิ้มหนังสือ แต่ปัจจุบันก็สนับสนุนให้บุตรหลานได้เรียนหนังสือในระดับปวส. กันมากขึ้น แต่ก็มีเพียงร้อยละ 10 ที่ได้เรียนเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ราคาข้าวผลผลิตไม่แน่นอน ชาวบ้านยังมีฐานะยากจนอยู่

ด้านการปกครอง

มีผู้นำหมู่บ้านชื่อ นายเจริญ ศิริรัตนสุวรรณ อายุ 36 ปี เป็นชาวไทยพุทธ และได้บริหารงานภายในหมู่บ้าน จนได้รับรางวัลแหวนทองคำปี 2535 ในด้านกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน

บ้านชุมทอง หมู่ 4

สภาพและลักษณะทั่วไป

ที่ตั้ง ทิศเหนือ ติดถนนชุมทอง-ลาต้อยตั้ง
 ทิศใต้ ติดคลองหลวงแพ่ง
 ทิศตะวันออก ติดทางรถไฟหลวงแพ่ง
 ทิศตะวันตก ติดหมู่ 3 ชุมทอง

ลักษณะชุมชนของหมู่บ้าน

หมู่ 4 ชุมทอง มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1.050 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่น้ำได้ถูกกักไว้
 ชื่อที่ดินใบแล้วประมาณร้อยละ 70 ที่เหลือร้อยละ 30 ไร่ทำนาอย่างเดียว
 ซึ่งผลผลิตที่ได้ต่ำมาก ทั้งนี้สาเหตุมาจากน้ำกร่อยที่ไหลมาในฤดูแล้งจากละ-
 เขิงเทรา ทำให้มีปัญหาน้ำเน่าในนาการเพาะปลูกข้าวทุกปี

สภาพภูมิประเทศ

เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีถนนชุมทอง-ลาต้อยตั้งตัดผ่านกลางหมู่บ้าน ทำให้ความ
 เจริญ-ความสะดวกมาถึงหมู่บ้านมากขึ้น ประกอบกับการทำนาไม่ได้ผลและ
 ราคาที่ดินสูงขึ้นทำให้ชาวนาลดการผลิตหันมาขายที่ดินกันมากขึ้น

ประชากร หมู่ 4 ชุมทอง มีประชากรประมาณ 796 คน ประชากรส่วนใหญ่ของพื้นที่
 เป็นชาวไทยพุทธร้อยละ 90

การศึกษา โดยเฉลี่ยแล้วชาวบ้านจะจบการศึกษา บ.4 จากโรงเรียนประจำหมู่บ้านคือ
 โรงเรียนวัดชุมทอง ส่วนบุตรหลานจะนิยมไปเป็นแรงงานรับจ้างในนิคมอุตสาหกรรม
 ลาดกระบัง บริษัทโรงงานแคร์บอยและนิคมอุตสาหกรรมมาห่มมีนบุรี
 เป็นส่วนใหญ่

ด้านศาสนา

ชาวบ้านนิยมไปทำบุญที่วัดประจำหมู่บ้านคือ วัดชุมทอง

ด้านการปกครอง

มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายประกอบ สวนสมุทร อายุ 56 ปี

บ้านชุมทองหมู่ 5.6.7

สภาพและลักษณะทั่วไปของหมู่ 5-7

ที่ตั้ง ทิศเหนือ ติดถนนชุมทอง-ลาต้อยตั้ง
 ทิศใต้ ติดแขวงทับยาว
 ทิศตะวันออก ติดคลองประเวศบุรีรัมย์
 ทิศตะวันตก ติดคลองทับยาว

ลักษณะชุมชนของหมู่บ้าน

หมู่ 5-7 มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 3,505 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่บริเวณคลองทับยาว ชาวบ้านจะปลูกบ้านอยู่ตามคลองทับยาวและคลองที่ชอยย่อยๆ ออกไปกระจัดกระจาย ที่ดินส่วนใหญ่ยังอุดมสมบูรณ์ มีการซื้อ-ขายที่ดินกันเล็กน้อย ส่วนใหญ่จะซื้อที่ดินไปเพื่อเป็นการขยายพื้นที่ทำกิน และเนื่องจากชาวบ้านร้อยละ 70 เป็นชาวไทยมุสลิม ซึ่งมีที่ดินรอยเฉลี่ยครอบครองคนละประมาณ 100 ไร่ และไม่นิยมขายที่ดิน ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงเป็นเจ้าของที่ดินและเป็นคนในพื้นที่แต่กำเนิด

สภาพภูมิประเทศ

เป็นพื้นที่ที่มีคลองล้อมรอบและมีน้ำอุดมสมบูรณ์ในการทำนา สามารถทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง

ประชากร หมู่ 5-7 มีประชากรประมาณ 2,467 คน ชาวบ้านร้อยละ 80 เป็นชาวไทยมุสลิมนับถือศาสนาอิสลาม

การศึกษา ชาวบ้านรอยเฉลี่ยแล้วจบ ป.4 และไปเรียนที่โรงเรียนเพชรทองคำอุปถัมภ์ และที่โรงเรียนวัดชุมทองที่หมู่ 4

ด้านการปกครอง

ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ชื่อ นายสุรินทร์ จามจรี อายุ 45 ปี เป็นชาวไทยมุสลิม
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ชื่อ นายล้อม ดีชู อายุ 52 ปี เป็นชาวไทยพุทธ
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ชื่อ นายอนงค์ เบรมบริ อายุ 58 ปี เป็นชาวไทยพุทธ

บัญชีรายชื่อกาฬนั ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกาฬนั และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
แขวงชุมชนทอง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

เดือนธันวาคม 2535

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตาแหน่ง	บ้านเลขที่	หมู่ที่
1.	นายวุฒิชัย วโรกร	กาฬนั	68/1	1
2.	นายประสาน คงชุม	ผู้ใหญ่บ้าน	25	2
3.	นายเจริญ ศิริรัตนสุวรรณ	ผู้ใหญ่บ้าน	57	3
4.	นายประกอบ สวนสมุทร	ผู้ใหญ่บ้าน	1	4
5.	นายสุรินทร์ จามจรี	ผู้ใหญ่บ้าน	85	5
6.	นายล้อม ดีชู	ผู้ใหญ่บ้าน	2	6
7.	นายอนงค์ เปรมปรี	ผู้ใหญ่บ้าน	14	7
8.	นายเสวี ชุมทองวัฒนา	แพทย์ประจำตำบล		
9.	นายสามารถ อนันตภัทร์	สารวัตรกาฬนั		
10.	นายบัญชา วโรกร	สารวัตรกาฬนั		

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตัวอย่างประชากรในการศึกษาวิถีชีวิตของชาวชุมชนชุมทอง กรุงเทพมหานคร ครั้งนี้มีจำนวน 300 หลังคาเรือน โดยมีลักษณะตัวอย่างประชากร ดังนี้

ตอนที่ 1 โครงสร้างด้านประชากร

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจากแนกตามกลุ่มอายุ

กลุ่มอายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
0 - 25	1	0.3
26 - 35	101	33.7
36 - 45	125	41.7
46 - 55	41	13.7
56 - 66	26	8.7
67 ปีขึ้นไป	6	2.0
รวม	300	100.0

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่า กลุ่มอายุของตัวอย่างในแขวงชุมทอง ซึ่งได้รับจากการสอบถามหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรกลุ่มมาหมู่ที่สุดจะอยู่ในระหว่างอายุ 36 - 45 ปี ซึ่งมีอยู่ร้อยละ 41.7 ของประชากรที่ทำการสำรวจทั้งหมด รองลงมาได้แก่ กลุ่มอายุ 26-35 ปี ร้อยละ 33.7 และกลุ่มอายุที่มีขนาดใหญ่เป็นที่สามคือ ระหว่างอายุ 46-55 ปี ร้อยละ 13.7 เมื่อพิจารณาภาพรวมจะเห็นว่าประมาณ 40% ของประชากรที่อยู่แขวงชุมทองมีอายุไม่เกิน 45 ปี และอีกประมาณ 20% จะมีประชากรที่มีอายุอยู่ในวัยแรงงานระหว่าง 20 - 35 ปี ของประชากรที่ทำการศึกษา

ตารางที่ 2 ศาสนาของกลุ่มตัวอย่างในแขวงชุมทอง

ศาสนา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พุทธ	211	70.3
อิสลาม	89	29.7
รวม	300	100.0

ศาสนาของประชากรชุมทองส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 70.3 และรองลงมาคือ ศาสนาอิสลาม ร้อยละ 29.7 ถึงแม้ประชากรจะมีความแตกต่างในด้านการนับถือศาสนา แต่ก็ไม่ได้แตกต่างในด้านความสัมพันธ์ การให้ความร่วมมือในการพัฒนาหมู่บ้าน และไม่เคยมีความขัดแย้งด้าน เชื้อชาติ ศาสนาแต่อย่างใด จะเห็นได้จากการตั้งมัสยิดและวัดอยู่บริเวณใกล้กัน

ตารางที่ 3 จำนวนคนที่เป็นคนงานท้องที่รอยอาศัยอยู่และเกิดในแขวงชุมทอง

หมู่ที่	คน	ร้อยละ
1	89	29.66
2	47	15.66
3	15	5.0
4	58	19.33
5	19	6.33
6	39	13.00
7	33	11.00
รวม	300	100.00

ชาวบ้านส่วนใหญ่มักจะเป็นคนที่อยู่อาศัยในท้องที่ตั้งแต่แรกรอยานชุมทองหมู่ที่ 1 มีชาวบ้านอยู่มากที่สุดร้อยละ 29.66 รองลงมาคือหมู่ 4 และหมู่ 3 น้อยที่สุดร้อยละ 19.33 และ 05.0 รอยที่หมู่ 1 ชาวบ้านนิยมอยู่มากกว่าหมู่อื่นๆ เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีถนนผ่านหมู่บ้านและสะดวกแก่การเดินทาง ในหมู่ 4 และหมู่ 2 นั้น เป็นบริเวณที่มีทั้งถนนและเรือยนต์ผ่านรอยรอบ รวมทั้งชาวไทยมุสลิมตั้งบ้านเรือนรวมกันอยู่เป็นจำนวนมาก และเกาะกลุ่มกันอยู่ ส่วนหมู่ 3 และหมู่อื่นๆ ชาวบ้านมีจำนวนน้อยอยู่กระจัดกระจายกันไปและเป็นบริเวณที่ไม่มีถนน มีแต่คลองเล็กคลองน้อยล้อมรอบ ระบบสาธารณสุขยังคงยังไม่ถึง

ตารางที่ 4 จำนวนปีที่อาศัยอยู่ถึงปัจจุบัน

จำนวนปี	คน	ร้อยละ
1 - 15	95	31.66
16 - 29	61	20.33
30 - 44	104	34.66
45 - 59	26	8.66
60 - 74	14	4.66
รวม	300	100

จำนวนปีที่ชาวบ้านชุมทองส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน 30 - 44 ปี ร้อยละ 34.66 อยู่อาศัยมาแล้ว 1 - 15 ปี ร้อยละ 31.66 และจำนวนปีที่อาศัยอยู่น้อยที่สุดในปัจจุบัน 60 - 74 ปี มีร้อยละ 4.66 ซึ่งส่วนมากชาวบ้านที่อยู่อาศัยจะเป็นคนในพื้นที่นี้และอยู่อาศัยมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ปู่ย่าตายาย และมีการโยกย้ายถิ่นอยู่ก็แต่ เฉพาะในบริเวณหมู่บ้านใกล้เคียงโดยการแต่งงาน หรืออพยพไปอยู่ที่อื่นในจังหวัดใกล้เคียง การอพยพของคนต่างพื้นที่เข้ามาจะมีน้อย เพราะหมู่บ้านที่ 3.4.5 ตั้งอยู่ในบริเวณริมคลองการคมนาคมไม่สะดวก

ตารางที่ 5 จำนวนสมาชิกในครอบครัว

สมาชิก	คน	ร้อยละ
2	4	1.3
3	29	9.7
4	70	23.3
5	50	16.7
6	56	18.7
7	28	9.3
8	25	8.3
9	37	12.3
รวม	300	100

จำนวนสมาชิกของชาวบ้านชุมทองส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยวเฉลี่ยสมาชิกในครอบครัวจำนวน 4 คน มีอยู่ร้อยละ 23.3 รองลงมา 6 คน ร้อยละ 18.7 และ 2 คน ร้อยละ 1.3 ชาวบ้านยังมีค่านิยมเก่าๆ ที่ยังนิยมมีลูกมากอยู่ด้วยเหตุผลทางศาสนาของชาวไทยมุสลิมที่ต้องการสมาชิกเพิ่มขึ้น และการมีกำลังแรงงานเพิ่มขึ้นเพื่อไว้ช่วยงานในครอบครัว

ตอนที่ 2 โครงสร้างวิถีชีวิตของกลุ่มตัวอย่างใน 9 ด้าน

การสำรวจความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่างในแขวงชุมทอง เกี่ยวกับความต้องการในด้านอาชีพ เศรษฐกิจ สังคม ครอบครัว การพักผ่อน กิจกรรมของชุมชน การศึกษา สาธารณสุข การปกครองและการติดต่อสื่อสาร เพื่อเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรมและปัญหาของชาวชุมทอง

1. กิจกรรมด้านอาชีพ เศรษฐกิจและการงาน

ตารางที่ 6 อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างในแขวงชุมทอง

อาชีพหลัก	คน	ร้อยละ
รับราชการ	37	12.3
รับจ้างทั่วไป	123	41.0
ทำนา ทำสวน	100	33.3
ทำโรงงานอุตสาหกรรม	35	11.7
ค้าขาย	5	1.7
รวม	300	100.0

อาชีพหลักของประชากรโดยส่วนใหญ่คือรับจ้างทั่วไปร้อยละ 41.0 รองลงมาคือ ทำนา ทำสวน ร้อยละ 33.3 อาชีพค้าขายเป็นอาชีพหลักที่ประชากรยึดเป็นอาชีพน้อยที่สุด ร้อยละ 1.7 และโดยมากจะเป็นชาวไทยเชื้อสายจีน ที่ค้าขายอยู่บริเวณห้องแถวเกาะกลุ่มบริเวณชายคลองหมู่ 1 เป็นส่วนานหนึ่ง

ตารางที่ 7 อาชีพรองของกลุ่มตัวอย่างในชุมชนทอง

อาชีพรอง	คน	ร้อยละ
รับจ้างทั่วไป	122	40.7
เลี้ยงปลา	35	11.7
ทำไร่ทำสวน	16	5.3
ค้าขาย	9	3.0
เลี้ยงสัตว์	15	5.0
ไม่มีอาชีพรอง/ไม่ตอบ	103	34.3
รวม	300	100

อาชีพรองที่ชาวบ้านทำเป็นอาชีพเสริม ยามว่าง หรือ เพิ่มรายได้ให้ครอบครัวทั้งทำประจำหรือเป็นครั้งคราวที่ชาวบ้านนิยมสูงสุดคือการรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 40.7 รองลงมาคือการเลี้ยงปลาร้อยละ 11.7 แต่ทั้งนี้ก็มีชาวบ้านส่วนมากที่ไม่ตอบและไม่ทำอาชีพรองสูงถึงร้อยละ 34.3

ตารางที่ 8 รายได้จากอาชีพปัจจุบัน

จำนวนเงิน/เดือน	คน	ร้อยละ
3.000 บาทขึ้นไป	96	32
1.000 - 2.000 บาท	21	7
ต่ำกว่า 1.000 บาท	15	5
รายได้ไม่แน่นอน	168	56
รวม	300	100

รายได้จากอาชีพของชาวบ้านชุมทองส่วนใหญ่ร้อยละ 56 จะมีรายได้ไม่แน่นอนเนื่องจากชาวบ้านจะมีอาชีพทำนา เลี้ยงปลา และรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ ทำให้รายได้ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับราคาของพืชผลในตลาดและความพอใจของนายจ้างที่จะจ้าง และงานรับจ้างก็มักจะเป็นงานที่ทำเสริมจากการว่างจากการทำนา รองลงมาจะมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 3.000 บาท มีร้อยละ 32 ภัยเป็นลูกจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ และต่ำกว่า 1.000 บาท มีร้อยละ 5

ตารางที่ 9 แสดงประเภทการถือครองที่ดินและการเช่าที่ดินและเหตุผลที่เช่า

ประเภท	ท่านมีที่ดินถือครองหรือเช่า		ประเภทการถือครอง		การเช่าที่ดิน		เหตุผลที่เช่า	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ถือครอง	96	32.00						
เช่า	196	65.30						
รวมทั้งดินและไม้ได้เช่า	8	2.70						
รวม	300	100.00						
เจ้าของที่ดิน			102	34.00				
ผู้เช่าบางส่วน			102	34.00				
ผู้เช่าทั้งหมด			42	14.00				
ไม่มีที่หากิน (เป็นลูกจ้าง)			54	18.00				
รวม			300	100.00				
ญาติ					44	14.70		
เพื่อนบ้าน					93	31.00		
อื่นๆ (นายทุน)					163	54.40		
รวม					300	100.00		
ไม่มีที่หากิน							164.50	54.80
ที่ดินทำกินพอ							66.50	22.20
ในครัวเรือนมีแรงงานเกิน							4.00	1.30
อื่นๆ (ไม่มีบ้านอยู่)							65.00	21.70
รวม							300.00	100.00

จากตารางแสดงประเภทการถือครองที่ดินการเช่าที่ดินและเหตุผลที่เช่า

ประเภทการถือครองที่ดินของชาวบ้านชุมทอง จากสถานภาพการเป็นเจ้าของที่ดินผืนใหญ่ เมื่อหลายสิบปีก่อน แต่ในปัจจุบันคงเหลือแต่เจ้าของที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อยร้อยละ 32 - 34 และจากการเป็นเจ้าของที่ดินของตนเอง ได้กลายเป็นผู้เช่าที่ดินของตัวเองจากเจ้าของใหม่หรือของผู้อื่นสูงถึงร้อยละ 65.3 โดยเป็นผู้เช่าที่ดินทำกินทั้งหมด ร้อยละ 14.0 และเป็นผู้เช่าที่ดินทำกินบางส่วนร้อยละ 34.0 และน้อยที่สุดร้อยละ 2.7 - 18.0 จะเป็นชาวบ้านชุมทองที่ไม่มีที่ดินและไม่ได้เช่าที่ดิน เพราะไม่ได้ทำอาชีพทางเกษตรกรรม แต่ไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

แหล่งการเช่าที่ดินทำกินแบ่งเป็นเช่าจากนายทุนสูงเป็นอันดับหนึ่งร้อยละ 54.4 จากเพื่อนบ้าน เป็นอันดับรองร้อยละ 31.0 และญาติร้อยละ 14.7 จากการสอบถามพบว่า การเช่าที่ดินจากญาติมีเป็นส่วนน้อย มาจากสาเหตุที่ญาติเองก็มีที่ดินน้อย และที่อยู่ก็ยังไม่พอเพียงในการเพาะปลูก และส่วนใหญ่ที่ดินก็ได้เปลี่ยนมือเปลี่ยนเจ้าของไปแล้ว

เหตุผลที่เช่า จากการวิจัยพบว่าร้อยละ 54.8 ชาวชุมทองเช่าเพราะไม่มีที่ทำกินเป็นส่วนใหญ่ และความต้องการขยายที่ทำกินให้มากขึ้น เนื่องจากเช่าที่มีอยู่ไม่เพียงพอแก่การทำงานร้อยละ 22.2 และเช่าเพราะในครัวเรือนมีแรงงาน หรือสมาชิกเพิ่มขึ้นทำให้ต้องขยายพื้นที่ทำกินให้เพียงพอกับแรงงานที่เพิ่มขึ้น เป็นเหตุผลที่น้อยที่สุดร้อยละ 1.3 และเหตุผลอื่นๆ เช่น ไม่มีบ้านอยู่ เช่าเป็นโรงคังเก็บสินค้าร้อยละ 21.7

ตารางที่ 10 ความพอใจในสภาพการเป็นเกษตรกรเจ้าของที่ดินในปัจจุบัน

ความรู้สึก	จำนวน	ร้อยละ
พอใจ	105	35
ไม่พอใจ	195	65
รวม	300	100

จากความพอใจในสภาพการเป็นเกษตรกรเจ้าของที่ดินในปัจจุบันพบว่า ชาวบ้านชุมทองร้อยละ 65 ไม่พอใจ และร้อยละ 35 พอใจในสภาพการเป็นเกษตรกรเจ้าของที่ดิน

ตารางที่ 11 ความคิดที่จะขายหรือให้เช่าที่ดินของชาวบ้านชุมทอง

การขายที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
มี	109	36.3
ไม่มีเพราะไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง	191	63.7
รวม	300	100

ความคิดที่จะขายหรือให้เช่าที่ดินของชาวบ้านชุมทองพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ ร้อยละ 63.7 ไม่มีความคิดที่จะขายที่ดิน เนื่องจากไม่มีที่ดินเป็นของตนเองแล้วในปัจจุบัน และจากการสัมภาษณ์พบว่าบางส่วนยังมีความคิดที่จะขายที่ดินหรือให้เช่าที่ดินอยู่ แต่ยังคงรอให้ได้ราคาสูงมีอยู่ร้อยละ 36.3

ตารางที่ 12 สภาพการถือครองที่ดินของชาวบ้านชุมทอง ตั้งแต่เริ่มประกอบอาชีพเกษตรกรรมจนถึงปัจจุบัน

การถือครองที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
มีมากขึ้น	13	4.3
น้อยลง	40	13.3
เท่าเดิม	126	42.0
ไม่มี (ขายให้นายทุน)	121	40.3
รวม	300	100

ตารางที่ 13 ปริมาณผลผลิตและรายได้จากการเกษตรของชาวบ้านชุมทอง

ผลผลิต	ปริมาณผลผลิต		รายได้จากการเกษตร	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพิ่มขึ้น	50	16.66		
ลดลง	75	25.00		
ขึ้นๆ ลงๆ	123	41.00		
คงเดิม	40	13.33		
ไม่ได้ทำการเกษตร	12	4.00		
รวม	300	100		
ดีขึ้น			64	21.40
เลวลง			236	78.70
รวม			300	100

จากตารางที่ 12 และตารางที่ 13 พบว่าชาวบ้านชุมทองตั้งแต่เริ่มประกอบอาชีพเกษตรกรรมจนถึงปัจจุบัน สภาพการถือครองที่ดินมีน้อยลงร้อยละ 13.3 และส่วนใหญ่จะตอบว่ามีที่ดินเท่าเดิม ร้อยละ 42.0 ซึ่งมากที่สุด รองลงมาคือร้อยละ 40.3 ไม่มีที่ดินถือครองสาเหตุจากการขายที่ดินให้แก่นายทุน และชาวบ้านชุมทองที่มีที่ดินมากขึ้น มีเพียงร้อยละ 4.3 ซึ่งได้มาจากการซื้อที่เพื่อขยายที่ทำการเพิ่มขึ้น

ปริมาณผลผลิตและรายได้จากการเกษตร ปริมาณผลผลิตของหมู่บ้านชุมทองไม่แน่นอน ขึ้นๆ ลงๆ ร้อยละ 41.0 สาเหตุจากความไม่แน่นอนของฤดูกาลที่เปลี่ยนแปลงและมลภาวะสภาพน้ำกร่อยจากจังหวัดฉะเชิงเทรา ไหลบ่ามานวดดูแล้ง ทำให้น้ำสำหรับ การเพาะปลูก อุปโภคและบริโภคเค็มข้นไม่ได้ ก่อให้เกิดปริมาณผลผลิตลดลงร้อยละ 25.0 และผลผลิตที่เพิ่มขึ้นมีเพียงร้อยละ 16.66 นอกนั้นผลผลิตคงเดิมมีร้อยละ 13.33

จากผลของปริมาณผลผลิตที่ไม่แน่นอนและมีจำนวนลดลง ส่งผลให้รายได้จากการเกษตรลดลงร้อยละ 78.7 และรายได้เพิ่มขึ้นมีเพียงร้อยละ 21.4

ตารางที่ 14 บัญชีทางการเงินและภาวะการมีหนี้สิน รวมทั้งการแก้ปัญหา

บัญชีทางการเงิน	สาเหตุของปัญหาทางการเงิน			ภาวะการมีหนี้สิน			บุคคลผู้กู้เงิน		
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	ร้อยละ
มี	258	86.00							
ไม่มี	42	13.90							
รวม	300	100							
รายล่าสุด			78	26.00					
รายจ่ายเพิ่มขึ้น			156	52.00					
สมาชิกวนครอบครัวเพิ่มขึ้น			44	14.70					
อื่นๆ (จำนองแพง)			22	7.30					
รวม			300	100					
มี					250	83.3			
ไม่มี					50	16.7			
รวม					300	100			
ญาติ							90	30	
เพื่อนบ้าน							73	24.33	
อื่นๆ (นายทุน ธกส. สหกรณ์)							137	45.66	
รวม							300	100	

จากตารางที่ 14 สภาพสาเหตุปัญหาทางการเงินและภาวะการมีหนี้สิน รวมทั้งการแก้ปัญห ชาวบ้านชุมทองร้อยละ 86 มีปัญหาทางการเงิน และส่วนใหญ่มิฐานะยากจน ร้อยละ 13.9 ไม่มีปัญหาทางการเงิน สาเหตุปัญหาทางการเงินชาวบ้านชุมทอง ร้อยละ 52.0 พบว่ามีปัญหามาเรื่องรายจ่ายอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นเป็นอันดับแรก และปัญหา รายได้ลดลงร้อยละ 26.0 ปัญหา รองลงมาได้แก่จำนวนสมาชิกในครอบครัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.7 และปัญหาสุดท้าย ได้แก่ปัญหาอื่นๆ เช่น ราคาของข้าวของแพงมากขึ้น ร้อยละ 7.3

ชาวบ้านชุมทองมีหนี้สินสูงร้อยละ 83.3 และ 16.7 ไม่มีสถานะหนี้สินเลย เมื่อมีปัญหาทางการเงิน ชาวบ้านร้อยละ 45.66 จะกู้เงินจากนายทุนท้องถิ่น ธนาคาร เพื่อการเกษตรและสหกรณ์ รองลงมากู้จากญาติร้อยละ 30 และจากเพื่อนบ้านร้อยละ 24.33

ตารางที่ 15 ความต้องการของชาวบ้านชุมทองที่จะปรับปรุงกิจการไร่นาของตนเอง

ความต้องการ	จำนวน	ร้อยละ
ประสงค	129.5	43.16
ไมประสงค (เพราะไมมีที่เป็นของตนเอง)	170.5	56.83
รวม	300	100

ชาวบ้านชุมทองร้อยละ 56.83 ไมประสงค จะปรับปรุงกิจการไร่นาของตัวเอง ทั้งนี้เนื่องจากที่นาที่ทาอยูไมใชเป็นของตนเอง และตนเองเป็นเพียงฐานะผูเช่าเท่านั้น การที่จะปรับปรุงที่ทาเกินตนเองก็ไมสามารถจะตัดสินใจได ต้องไดรับอนุญาตจากเจาของนาหมถึงแมมีความตองการอยากจะทำปรับปรุงที่ดินทาเกินก็ตาม และผูประสงคจะทำปรับปรุงที่ดินทาเกินมีร้อยละ 43.16

ตารางที่ 16 การเปลี่ยนอาชีพ อาชีพใหม่ และความต้องการผู้ทดแทนเป็นเกษตรกร

ทัศนคติ	การเปลี่ยนอาชีพ		อาชีพใหม่		ความต้องการผู้ทดแทนเป็นเกษตรกร	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เปลี่ยน	166	55.30				
ไม่เปลี่ยน	134	44.70				
รวม	300	100				
เป็นลูกจ้างโรงงาน			89	22.60		
รับจ้างทั่วไป			34	11.30		
นึกคิดจะเปลี่ยน			22	7.30		
ค้าขาย			137	45.66		
รับราชการ			18	6.00		
รวม			300	100		
ต้องการ					66	22.00
ไม่ต้องการ					234	78.00
รวม					300	100

จากตารางที่ 16 การเปลี่ยนอาชีพ อาชีพใหม่และความต้องการอยากให้ลูกหลานเป็นเกษตรกรหรือไม่ ชาวบ้านชุมทอง ร้อยละ 55.3 มีความคิดที่จะเปลี่ยนอาชีพ สาเหตุจากการทำนาไม่ได้ผล และแรงงานที่จะช่วยครอบครัว คือคนหนุ่มสาวไม่คิดที่จะทำนาเหมือนรุ่นพ่อแม่ ชอบที่จะทำงานรับเงินเดือน มีเพื่อนฝูงและกลุ่มสังคมที่ทันสมัย และค่าเนียมการทำนาเป็นงานหนักได้รับค่าตอบแทนน้อย อีกทั้งรายได้จากการเกษตรขึ้นอยู่กับสภาวะทางตลาดและฤดูกาลที่ไม่แน่นอน ตลอดจนสภาวะความผันผวนทางการเมืองของรัฐบาล จึงทำให้ชาวบ้านชุมทองคิดที่จะเปลี่ยนอาชีพใหม่ และร้อยละ 44.7 ไม่คิดที่จะเปลี่ยนอาชีพเกษตรกร

ความคิดที่จะเปลี่ยนอาชีพใหม่ ร้อยละ 45.66 ชาวบ้านอยากทำอาชีพค้าขายมาก ถ้าทำได้และมีทุน สาเหตุมาจากความยากจนและเห็นว่าเป็นอาชีพที่ทำรายได้สูงรองลงมาได้แก่อาชีพลูกจ้าง หรือคนงานตามโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ร้อยละ 22.6 ส่วนใหญ่จะเป็นคนหนุ่มสาวและวัยผู้ใหญ่ ที่ไม่ต้องใช้วุฒิหรือความรู้สูง วิชาชีพแต่แรงงานและทักษะทางฝีมือช่าง และร้อยละ 11.3 เป็นอาชีพรับจ้างทั่วไปที่ทำทั้งในฤดูกาลและนอกฤดูกาลเพาะปลูก โดยมากจะเป็นวัยที่มีอายุระหว่าง 20-40 ปี และอาชีพสุดท้ายที่ชาวบ้านชุมทองนิยมเปลี่ยนอาชีพน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 6.0 ได้แก่ อาชีพรับราชการ และผู้ไม่คิดที่จะเปลี่ยนอาชีพจากการเป็นเกษตรกรเลยมีร้อยละ 7.3

ความต้องการให้ลูกหลานเป็นเกษตรกร ชาวบ้านชุมทองร้อยละ 78.0 ไม่ต้องการให้รุ่นลูกหลานเป็นเกษตรกรเหมือนตน และร้อยละ 22.0 มีความต้องการให้ลูกหลานดำเนินการสืบทอดต่อไป

2. กิจกรรมด้านการพักผ่อนสันทนาการและงานอดิเรก

ตารางที่ 17 แสดงการใช้จ่ายเวลาว่างในกิจกรรมต่างๆ

กิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ดูทีวี ฟังวิทยุ อ่านหนังสือพิมพ์	143	47.7
ทำงานอดิเรก	148	49.3
ไปท่องเที่ยว	5	1.7
เล่นการละเล่นต่างๆ	4	1.3
รวม	300	100

กิจกรรมที่ชาวบ้านชุมทองทำงานยามว่างมากที่สุดคือ การทำงานอดิเรกร้อยละ 49.3 รองลงมาได้แก่ การดู วิทยุ ฟังวิทยุ อ่านหนังสือพิมพ์ร้อยละ 47.7 ไปท่องเที่ยว ร้อยละ 1.7 และน้อยที่สุดคือ เล่นการละเล่นต่างๆ ร้อยละ 1.3

ตารางที่ 18 แสดงการมีสถานที่พักผ่อนในหมู่บ้าน

สถานที่พักผ่อน	จำนวน	ร้อยละ
มี	38	12.7
ไม่มี	262	87.3
รวม	300	100

ในหมู่บ้านชุมชนทองสวนใหญ่ร้อยละ 87.3 ชาวบ้านบอกว่าไม่มีสถานที่พักผ่อนในหมู่บ้านเลยและ 12.7 มีสถานที่พักผ่อนได้แก่ บริเวณวัด และศาลาหน้ามัสยิด

ตารางที่ 19 แสดงประเภทงานอดิเรก

ประเภท	จำนวน	ร้อยละ
ปลูกพืชผักสวนครัว	196.5	65.5
พักผ่อน (เช่น อ่านนสพ. เลี้ยงนก)	96.5	32.1
ค้าขาย	7	2.3
รวม	300	100

ประเภทงานอดิเรกที่ชาวบ้านทำมากที่สุดได้แก่ การปลูกพืชผักสวนครัวร้อยละ 65.5 รองลงมาคือการพักผ่อน เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ เลี้ยงนกร้อยละ 32.1 และค้าขายเป็นอันดับสุดท้ายร้อยละ 2.3

3. กิจกรรมด้านสังคม ศาสนาประเพณี ความเชื่อ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต

ตารางที่ 20 แสดงลักษณะการให้ความช่วยเหลือเมื่อถูกเชิญให้ไปร่วมงานทั้งชาวไทยพุทธ และไทยมุสลิม

ลักษณะความช่วยเหลือ	จำนวน	ร้อยละ
ให้เงิน	152	50.7
ช่วยทางด้านแรงงาน	87	29.0
ให้หรือให้ยืมเครื่องอุปโภค.บริโภค	10	3.3
อื่นๆ เช่นช่วยทุกอย่างตามโอกาส	51	17.0
รวม	300	100

ทั้งชาวไทยพุทธและไทยมุสลิมเมื่อได้รับเชิญให้ไปร่วมงานต่างๆ ทั้ง 2 เชื้อ-ชาติจะให้ความช่วยเหลือมากที่สุดคือ การให้เงิน ร้อยละ 50.7 รองลงมาได้แก่ การช่วยเหลือทางด้านแรงงาน ทำอาหาร จัดเตรียมงานร้อยละ 29.0 การให้ความช่วยเหลือทุกอย่างตามโอกาส เช่น อาจจะช่วยทั้งเงินสิ่งของและแรงงานร้อยละ 17.0 และน้อยที่สุดได้แก่ การให้หรือให้ยืมเครื่องอุปโภคบริโภคร้อยละ 3.3

ตารางที่ 21 แสดงลักษณะพฤติกรรมการเข้าไปร่วมงาน

ลักษณะการเข้าไปร่วมงาน	จำนวน	ร้อยละ
เฉพาะพิธีกรรมทางศาสนา	113	37.7
เฉพาะพิธีกรรมทางสังคม	36	12.0
ร่วมงานพิธีกรรมทั้งหมด	151	50.3
รวม	300	100

ชาวไทยพุทธและไทยมุสลิมร้อยละ 50.3 จะเข้าร่วมในพิธีกรรมทั้งหมดของตน รองลงมาร้อยละ 37.7 จะเข้าไปร่วมงานเฉพาะพิธีกรรมทางศาสนาและสุดท้ายจะเข้าไปร่วมงานเฉพาะพิธีกรรมทางสังคมร้อยละ 12.0 สาเหตุจากทั้งชาวไทยพุทธและไทยมุสลิมมีข้อห้ามบางอย่างทางศาสนาที่ไม่สามารถให้เข้าร่วมในพิธีทางศาสนาได้ เลยทำให้ทั้งชาวไทยพุทธและไทยมุสลิมอาจเลือกเข้าร่วมได้เฉพาะพิธีกรรมทางสังคม

ตารางที่ 22 สาเหตุที่ท่านไปร่วมงานทำบุญต่าง ๆ

สาเหตุ	จำนวน	ร้อยละ
ความเป็นเพื่อน	83	27.7
ความรู้สึกรู้สึกจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน	165	55.0
ความเข้าใจภาษาซึ่งกันและกัน	31	10.3
การใช้บริการสาธารณสุขร่วมกัน	21	7.0
รวม	300	100

ชาวบ้านชุมทองส่วนใหญ่อ้อยละ 55.0 ไปร่วมงานสาเหตุจากการเคยให้
 ความช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันและกัน และความเป็นเพื่อนบ้านร้อยละ 27.7 การเป็น
 เพื่อนบ้านต่างศาสนาแต่เข้าใจภาษาซึ่งกันและกันร้อยละ 10.3 และน้อยที่สุดการใช้บริการ
 สาธารณสุขร่วมกันร้อยละ 7.0

ตารางที่ 23 แสดงเวลาที่ชาวบ้านนิยมไปทำบุญที่วัดหรือมัสยิด

เวลา	จำนวน	ร้อยละ
เป็นประจำทุกวันพระและวันศุกร์	129	43.0
ไปเฉพาะงานประจำปีหรืองานวันรื่นเริง	70	23.3
นานๆ ครั้ง	101	33.7
รวม	300	100

เวลาที่ชาวบ้านนิยมไปทำบุญที่วัดหรือมัสยิดส่วนใหญ่ร้อยละ 43.0 จะไปเป็นประจำทุกวันพระและวันศุกร์สำหรับชาวไทยมุสลิมรวมทั้งวันที่สำคัญทางศาสนา ทั้งชาวไทยพุทธและไทยมุสลิม รองลงมา คือการไปนานๆ ครั้งร้อยละ 33.7 และการไปเฉพาะงานประจำปีหรืองานรื่นเริงร้อยละ 23.3

4. กิจกรรมด้านครอบครัวการอบรมเลี้ยงดู บทบาทของครอบครัวสัมพันธ์ภายในครอบครัว

ตารางที่ 24 ประเภทของครอบครัว

ประเภท	จำนวน	ร้อยละ
เฉพาะพ่อ-แม่-ลูก	208	69.3
มีญาติพี่น้องอยู่ร่วมกัน	92	30.6
รวม	300	100

ครอบครัวของชาวบ้านชุมทองส่วนใหญ่ร้อยละ 69.3 จะเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีพ่อ-แม่-ลูก และลักษณะครอบครัวขยายที่มีญาติพี่น้องอยู่ร่วมกัน มีเป็นส่วนน้อยร้อยละ 30.6

ตารางที่ 25 ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจต่างๆ ภายในครอบครัว

บุคคล	จำนวน	ร้อยละ
พ่อ	128	42.7
แม่	39	13.0
ลูก	3	1.0
ช่วยกันตัดสินใจ	130	43.3
รวม	300	100

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจต่างๆ รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ร้อยละ 43.3 จะช่วยกันตัดสินใจและพ่อเป็นผู้ตัดสินใจอยู่ร้อยละ 42.7 แม่ร้อยละ 13.0 และลูก 1.0

ตารางที่ 26 ผู้ดูแลค่าใช้จ่ายภายในบ้าน

บุคคล	จำนวน	ร้อยละ
พ่อ	118	39.3
แม่	139	46.3
อื่นๆ เช่นทุกคนที่มีงานทำ, พ่อและแม่ร่วมกัน	43	14.3
รวม	300	100

ผู้ดูแลค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ส่วนใหญ่ร้อยละ 46.3 คือ แม่ รองลงมาคือ พ่อ ร้อยละ 39.3 และอื่นๆ ร้อยละ 14.3 ซึ่งได้แก่ทุกคนที่มีงานทำ หรือทั้งพ่อและแม่ร่วมกัน

ตารางที่ 27 การให้ความสนับสนุนให้ลูกสาวทำงานนอกบ้าน

ประเภท	จำนวน	ร้อยละ
สนับสนุน	195	65.0
ไม่สนับสนุน	105	35.0
รวม	300	100

ชาวบ้านชุมทองส่วนใหญ่ร้อยละ 65.0 ให้ความสนับสนุนให้ลูกสาวทำงานนอกบ้าน เพื่อเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว และส่วนน้อยที่ไม่ให้การสนับสนุนมีอยู่ร้อยละ 35.0

ตารางที่ 28 แสดงที่ตั้งของครอบครัว

ที่ตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
อยู่ในบริเวณเดียวกับญาติพี่น้อง	238	79.3
ไม่อยู่ในบริเวณเดียวกัน	62	20.7
รวม	300	100

ที่ตั้งของครอบครัวชาวบ้านชุมทองร้อยละ 79.3 จะตั้งอยู่ในพื้นที่หรือละแวกใกล้เคียงกันกับบ้านญาติพี่น้อง เป็นส่วนน้อยและร้อยละ 20.7 จะไม่ตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกันกับญาติพี่น้องเลย

5. กิจกรรมด้านชุมชน การรวมกลุ่มและการเคลื่อนย้ายประชากร

ตารางที่ 29 ผู้นำของชุมชน

บุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ผู้นำบ้าน	144	48.0
กำนัน	55	18.3
ชาวบ้านทุกคน	68	22.6
อื่นๆ มัคทายก รัตตะอิหม่าม	33	11.0
รวม	300	100

ชาวบ้านให้ความสำคัญแก่ผู้นำชุมชนมากที่สุดคือ ผู้นำบ้านร้อยละ 48.0 รองลงมาได้แก่ ชาวบ้านทุกคนร้อยละ 22.6 กำนันร้อยละ 18.3 และสุดท้ายอื่นๆ ร้อยละ 11.0 เช่น มัคทายก รัตตะอิหม่าม

ตารางที่ 30 แสดงลักษณะการย้ายที่อยู่ของชาวบ้าน

ประเภท	จำนวน	ร้อยละ
ย้ายไปอยู่กทม.	93	31.0
ย้ายไปอยู่ต่างจังหวัด	33	11.0
ย้ายไปอยู่หมู่อื่น แต่อยู่ในเขตลาดกระบัง	174	58.0
รวม	300	100

จากตารางพบว่าชาวบ้านร้อยละ 58.0 จะย้ายที่อยู่ไปอยู่หมู่อื่น แต่ก็อยู่ในเขตเดิมคือเขตลาดกระบังมากที่สุด รองลงมาคือ การย้ายจากบริเวณชานเมืองรอบนอกเข้าสู่ในตัวเมืองกรุงเทพฯ ร้อยละ 31.0 และการย้ายที่น้อยที่สุด ก็คือการย้ายไปอยู่ต่างจังหวัดร้อยละ 11.0

ตารางที่ 31 สาเหตุของการย้ายที่อยู่

สาเหตุ	จำนวน	ร้อยละ
การแต่งงาน	80	26.7
ทำมาหากินไม่ดี	88	29.3
ไม่มีที่ดินไม่มีทุน	93	31.0
ชายที่เก่าบออยู่ที่อยู่ใหม่	18	6.0
อื่นๆ (ถูกไล่ที่)	21	7.0
รวม	300	100

การย้ายที่อยู่สาเหตุส่วนใหญ่มาจาก ไม่มีที่ดินทำกินไม่มีทุนร้อยละ 31.0 รองลงมา ได้แก่ ทำมาหากินไม่ดี ร้อยละ 29.3 การแต่งงานร้อยละ 26.7 อื่นๆ ร้อยละ 7.0 เช่น ถูกไล่ที่ และสาเหตุสุดท้ายคือ การชายที่เก่าบออยู่ที่อยู่ใหม่ร้อยละ 6.0

ตารางที่ 32 วัยของผู้ย้ายถิ่น

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
วัยรุ่น (15-20)	72	24.0
วัยผู้ใหญ่ (21-40)	162	54.0
วัยสูงอายุ (40 ขึ้นไป)	66	22.0
รวม	300	100

ช่วงอายุที่ชาวบ้านชุมทอง ย้ายถิ่นที่อยู่มากที่สุดคือวัยผู้ใหญ่ระหว่างอายุ 21-40 ปี ร้อยละ 54.0 รองลงมาคือวัยรุ่นระหว่างอายุ 15-20 ปี ร้อยละ 24.0 และน้อยที่สุดคือวัยสูงอายุ (40 ปีขึ้นไป)

6. กิจกรรมด้านการศึกษา

ตารางที่ 33 สภาพการศึกษาที่ผู้ปกครองสนับสนุนให้เรียน

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ป.6	49	16.3
มัธยม	117	39.0
บวช-ปวส	44	14.7
มหาวิทยาลัย	87	29.0
ไม่สนับสนุน	3	1.0
รวม	300	100.0

ชาวบ้านชุมทองส่วนใหญ่นับสนุนที่จะให้บุตรหลานของตนได้รับการศึกษาให้มากที่สุด ร้อยละ 39.0 สนับสนุนให้เรียนจนถึงระดับชั้นมัธยม รองลงมาคือระดับมหาวิทยาลัย ร้อยละ 29.0 ระดับชั้นป.6 ร้อยละ 16.3 และบวช. ปวส. ร้อยละ 14.7 และไม่สนับสนุนน้อยที่สุดร้อยละ 1.0

ตารางที่ 34 โอกาสทางการศึกษาของผู้หญิง

โอกาส	จำนวน	ร้อยละ
บุตรชายควรจะเรียนสูงกว่าบุตรหญิง	69	23.0
เรียนสูงเท่าเทียมกัน	213	71.0
บุตรหญิงควรจะเรียนสูงกว่าบุตรชาย	11	3.7
อื่น ๆ	7	2.3
รวม	300	100

โอกาสทางการศึกษาของผู้หญิงที่ชุมนุมทองพบว่าความเสมอภาคที่ผู้ปกครองสนับสนุนและให้โอกาสบุตรหญิงได้เรียนสูงเท่าเทียมกับบุตรชายมีสูงร้อยละ 71.0 บุตรชายควรจะเรียนสูงกว่าบุตรหญิงร้อยละ 23.0 และบุตรหญิงควรจะเรียนสูงกว่าบุตรชายร้อยละ 3.7 และอื่นๆ ร้อยละ 2.3 เช่น ควรเรียนแค่การศึกษาภาคบังคับ เรียนการบ้านการเรือนเท่านั้น

ตารางที่ 35 ความนิยมนการส่งให้บุตรหลานเรียนในโรงเรียน

โรงเรียน	จำนวน	ร้อยละ
โรงเรียนประจำหมู่บ้าน	199	66.3
โรงเรียนในกรุงเทพฯ	45	15.0
เรียนที่ร.ร.สอนศาสนาควบคู่กับร.ร.ไทยพุทธ	56	18.7
รวม	300	100

ชาวบ้านชุมทองให้ความนิยมนการส่งให้บุตรหลานเรียนในโรงเรียนที่ใกล้บ้าน
คือโรงเรียนประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 66.3 รองลงมาคือเรียนที่โรงเรียนสอนศาสนาควบ
คู่กับโรงเรียนไทยพุทธ ร้อยละ 18.7 และโรงเรียนในกรุงเทพฯ ร้อยละ 15.0

ตารางที่ 36 ความต้องการของชาวบ้านชุมทองที่มีต่อการพัฒนาการศึกษา

ความต้องการ	จำนวน	ร้อยละ
เน้นฝึกอาชีพให้กับนักเรียน	113	37.7
ให้ทุนช่วยเหลือแก่นักเรียนที่ยากจน	143	47.7
พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน	44	14.6
รวม	300	100

ความต้องการของชาวบ้านชุมทองที่มีต่อการพัฒนาการศึกษา ในเรื่องต้องการให้มีการให้ทุนช่วยเหลือแก่นักเรียนที่ยากจน ร้อยละ 47.7 รองลงมา ร้อยละ 37.7 ในเรื่องการเน้นฝึกอาชีพให้กับนักเรียน และสุดท้ายในเรื่องของการพัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ร้อยละ 14.6

7. กิจกรรมด้านสาธารณสุข สุขภาพ อนามัยและบริการชุมชน

ตารางที่ 37 การให้บริการสถานอนามัยประจำหมู่บ้าน

ประเภท	จำนวน	ร้อยละ
ดี	51	17.0
พอใช้	136	45.3
ต้องปรับปรุง	113	37.7
รวม	300	100

การให้บริการของสถานอนามัยประจำหมู่บ้านชุมชนของชาวบ้านให้ความคิดเห็นว่าการบริการพอใช้ ร้อยละ 45.3 และส่วนใหญ่อยากให้ปรับปรุง ร้อยละ 37.7 และที่เห็นว่าการบริการอยู่ในสภาพดี ร้อยละ 17.0

ตารางที่ 38 การรักษาพยาบาลของชาวบ้านชุมทอง

ประเภท	จำนวน	ร้อยละ
ซื้อยากินเอง	135	45.0
บด้อยาให้หายเอง	41	13.6
ไปสถานีอนามัยหมู่บ้าน	78	26.0
ไปโรงพยาบาลลาดกระบัง	46	15.3
รวม	300	100

ชาวบ้านชุมทองส่วนใหญ่ยามที่เจ็บป่วยไม่สบายมักจะรักษาตัวเอง โดยซื้อยา
กินเองร้อยละ 45.0 ไปสถานีอนามัยหมู่บ้านร้อยละ 26.0 ไปโรงพยาบาลลาดกระบัง
ร้อยละ 15.3 และการบด้อยาให้หายเองร้อยละ 13.6

ตารางที่ 39 จำนวนแพทย์และพยาบาลในปัจจุบัน

สภาพ	จำนวน	ร้อยละ
เพียงพอ	109	36.3
ไม่พอ	191	63.6
รวม	300	100

ชาวบ้านชุมทองร้อยละ 63.6 ต้องการให้มีแพทย์เพิ่มขึ้นจากที่มีเพียงพยาบาลคอยประจำอยู่ตลอดเวลา แต่แพทย์จะมาอาทิตย์ละครั้ง และผู้ที่ตอบว่าเพียงพอแล้วมีเพียงร้อยละ 36.3

ตารางที่ 40 สภาพการมีน้ำใช้ของชาวบ้าน

การมีน้ำใช้	จำนวน	ร้อยละ
น้ำประปาใช้	80	26.7
ใช้น้ำคลอง	150	50.0
ใช้น้ำบ่อ .บาดาล	70	23.3
รวม	300	100

ชาวบ้านชุมทองส่วนใหญ่อ้อยละ 50.0 ใช้น้ำคลองในการอุปโภคสาเหตุจาก
 บางหมู่บ้านน้ำประปายังไปไม่ถึง และตั้งบ้านเรือนริมคลองจึงสะดวก ร้อยละ 26.7 มีน้ำ
 ประปาใช้ และน้อยที่สุดคือการใช้น้ำบ่อบาดาลร้อยละ 23.3

ตารางที่ 41 แหล่งน้ำดื่มของชาวบ้านชุมทอง

แหล่งน้ำดื่ม	จำนวน	ร้อยละ
น้ำฝน	256	85.3
น้ำบ่อ	16	5.3
น้ำประปา	14	4.7
น้ำตม	5	1.7
น้ำกรอง	9	3.0
รวม	300	100

แหล่งน้ำดื่มของชาวบ้านชุมทองที่สำคัญคือการใช้น้ำฝนร้อยละ 85.3 รองลงมาคือน้ำบ่อ ร้อยละ 5.3 น้ำประปาร้อยละ 4.7 น้ำตมร้อยละ 1.7 และน้ำกรองร้อยละ 3.0

8. กิจกรรมด้านการเมืองการปกครอง

ตารางที่ 42 ความคิดเห็นของชาวบ้านชุมทองที่มีต่อระบบการเลือกผู้ใหญ่บ้าน

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
ยุติธรรม	126	42.0
ต้องปรับปรุง	174	58.0
รวม	300	100

ชาวบ้านชุมทองมีความคิดเห็นต่อระบบการเลือกผู้ใหญ่บ้านว่าควรจะต้องปรับปรุงสูงสุดร้อยละ 58.0 และเห็นว่าระบบในปัจจุบันยุติธรรมดีแล้วร้อยละ 42.0

ตารางที่ 43 บุคคลที่ชาวบ้านให้ความไว้วางใจและเป็นที่ยอมรับ

บุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ใหญ่บ้าน	112	37.3
กำนัน	31	10.3
ครู	6	2.0
พระ	15	5.0
โต๊ะอิหม่าม	59	19.7
ตัวท่านเอง	77	25.7
รวม	300	100

บุคคลที่ชาวบ้านชุมทองนับถือและให้ความไว้วางใจรวมทั้งเป็นที่ยอมรับในยามที่ตนมีปัญหาคือ ผู้ใหญ่บ้านร้อยละ 37.3 รองลงมาคือตนเองร้อยละ 25.7 โต๊ะอิหม่ามร้อยละ 19.7 กำนันร้อยละ 10.3 พระร้อยละ 5.0 และครู 2.0

ตารางที่ 44 ลักษณะการเลือกผู้ใหญ่วัย

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
อาวุโส	16	5.3
ฐานะดี	7	2.3
ให้คำปรึกษาและแก้ปัญหาได้	248	82.7
ชอบพอกัน	29	9.7
รวม	300	100

ชาวบ้านชุมชนทอง เลือกผู้ใหญ่วัยจากการที่บุคคลนั้น สามารถช่วยแก้ปัญหาได้สำเร็จและให้คำปรึกษายามที่ตนต้องการได้สูงสุดร้อยละ 82.7 จากการชอบพอกันร้อยละ 9.7 และน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 2.3

ตารางที่ 45 บทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านตามความคิดเห็นของชาวบ้านชุมทอง

บทบาท	จำนวน	ร้อยละ
ดูแลทุกข์สุขของลูกบ้าน	174	58.0
อำนวยความสะดวกต่างๆแก่ลูกบ้านได้	45	15.0
สามารถให้กู้ยืมได้	7	2.3
รับปรึกษาปัญหาต่างๆ	74	24.7
รวม	300	100

ชาวบ้านชุมทองร้อยละ 58.0 เห็นว่าบทบาทและหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านควรเน้นในเรื่องการดูแลทุกข์สุขของลูกบ้าน รองลงมาคือรับปรึกษาและแก้ไข้ปัญหาต่างๆ ร้อยละ 24.7 สามารถพัฒนาความเจริญสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่หมู่บ้านได้ร้อยละ 15.0 และน้อยที่สุดร้อยละ 2.3 สามารถให้กู้ยืมเงินได้ยามที่ตนเดือดร้อน

ตารางที่ 46 ความต้องการการปรับปรุงหมู่บ้านชุมทอง

ความต้องการ	จำนวน	ร้อยละ
มีโรงพยาบาล	99	33.0
มีถนนหนทางเพิ่มขึ้น	128	42.7
มีสถานีตำรวจ	40	13.3
อื่นๆ	33	11.0
รวม	300	100

ชาวบ้านชุมทองส่วนใหญ่อยู่ว่าต้องการให้มีถนนเพิ่มสูงร้อยละ 42.7 มีโรงพยาบาล ร้อยละ 33.0 สถานีตำรวจร้อยละ 13.3 อื่นๆ 11.0 ได้แก่ ที่ทำการไปรษณีย์ รถรับ-ส่งผู้โดยสารเพิ่มขึ้น

๑. กิจกรรมด้านสาธารณสุขป้องกันและการติดต่อสื่อสาร

ตารางที่ ๔๗ พาหนะที่ชาวบ้านใช้เดินทางเข้าเมือง

พาหนะ	จำนวน	ร้อยละ
รถโดยสารสองแถว	154	51.3
รถไฟ	127	42.3
เรือ	7	2.3
อื่นๆ เช่นรถส่วนตัว	12	4.0
รวม	300	100

ชาวบ้านชุมทองส่วนใหญ่อ้อยละ 51.3 นิยมใช้รถโดยสารสองแถวเข้าเมือง
 รถไฟร้อยละ 42.3 อื่นๆเช่นรถส่วนตัวร้อยละ 4.0 และน้อยที่สุดใช้เรือร้อยละ 2.3

ตารางที่ 48 สภาพโทรศัพท์ของหมู่บ้านชุมทอง

โทรศัพท์	จำนวน	ร้อยละ
มี	21	7.0
ไม่มี	279	93.0
รวม	300	100

ชาวบ้านชุมทองร้อยละ 93.0 ไม่มีโทรศัพท์ใช้ และเป็นส่วนน้อยเท่านั้นที่มีโทรศัพท์ร้อยละ 7.0 ซึ่งจะเห็นตามหมู่บ้านที่ใกล้กับเขตลาดกระบังเท่านั้น

ตารางที่ 49 ปัญหาของหมู่บ้านชุมทอง

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
ขาดแคลนน้ำดื่มที่สะอาด	137	45.7
มีโรคติดต่อ	12	4.0
โจรผู้ร้ายชุกชุม	68	22.7
เด็กวัยรุ่นไม่มีงานทำ	77	25.7
อื่นๆ	6	2.0
รวม	300	100

จากการศึกษาพบว่า ชาวบ้านชุมทองส่วนใหญ่ร้อยละ 45.7 มีปัญหาขาดแคลนน้ำดื่มที่สะอาดรองลงมาคือเด็กวัยรุ่นไม่มีงานทำร้อยละ 25.7 โจรผู้ร้ายชุกชุมร้อยละ 22.7 มีโรคติดต่อร้อยละ 4.0 และอื่นๆ 2.0 ได้แก่ ไม่มีไฟฟ้า น้ำประปา ถนนในบางหมู่บ้าน

ตารางที่ 50 สภาพถนนเข้าหมู่บ้านชุมทอง

สภาพ	จำนวน	ร้อยละ
สภาพดี	46	15.3
เป็นหลุมเป็นบ่อ	140	46.7
มีฝุ่นมาก	114	38.0
รวม	300	100

สภาพถนนเข้าหมู่บ้านชุมทองส่วนใหญ่อ้อยละ 46.7 เป็นหลุมเป็นบ่อ รองลงมา มีฝุ่นมากร้อยละ 38.0 และมีสภาพดีน้อยที่สุดร้อยละ 15.3

ตารางที่ 51 ลักษณะการส่งจดหมายของชาวบ้านชุมทอง

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
ส่งตู้ไปรษณีย์ในหมู่บ้าน	117	39.0
ไปส่งที่ทำการไปรษณีย์	128	42.7
ฝากให้คนนำไปจัดการในหมู่บ้าน	55	18.3
รวม	300	100

ชาวบ้านชุมทองไม่มีที่ทำการไปรษณีย์ในหมู่บ้านเลยทำให้ชาวบ้านต้องไปส่งเองที่ทำการไปรษณีย์ในเขตลาดกระบัง ร้อยละ 42.7 และส่งตู้ไปรษณีย์ในหมู่บ้านที่มีเพียงตู้เดียวร้อยละ 39.0 และฝากให้คนนำไปจัดการในหมู่บ้านร้อยละ 18.3

ตารางที่ 52 การแก้ไขอุบัติเหตุเพลิงไหม้

การแก้ไข	จำนวน	ร้อยละ
มีตำรวจดับเพลิงมาดำเนินการ	136	45.3
จัดการเอง	164	54.7
รวม	300	100

เมื่อเกิดเพลิงไหม้ชาวบ้านชุมทองจะจัดการแก้ไขเองเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 54.7 และให้ตำรวจดับเพลิงมาแก้ไขร้อยละ 45.3 สาเหตุจากอยู่ไกลจากตัวเมืองมาก ทำให้ชาวบ้านต้องแก้ไขเอง

บทที่ 5

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิเคราะห์

การวิจัยเรื่องวิถีชีวิตของชาวชุมชนชุมทองเพื่อมุ่งศึกษาถึงวิถีชีวิตของชาวชุมชนชุมทองใน 9 ด้าน คือด้านอาชีพ เศรษฐกิจและการงาน ด้านการพักผ่อนสันทนาการและงานอดิเรก ด้านสังคม ศาสนาประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิต ด้านครอบครัวการอบรมเลี้ยงดู บทบาทของครอบครัวและสัมพันธภาพภายในครอบครัว ด้านกิจกรรมของชุมชน การรวมกลุ่มและการเคลื่อนย้ายประชากร ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุขสุขภาพอนามัยและบริการชุมชน ด้านการเมืองและการปกครอง ด้านสาธารณูปโภคและการติดต่อสื่อสาร ผลการวิจัยช่วยให้ทราบถึงปัญหาในการดำเนินชีวิต เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะประกอบแนวทางการจัดกิจกรรม ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชุมชนชุมทอง

ขอบเขตของการวิจัยนี้เน้นกรณีศึกษาเฉพาะชาวชุมชนชุมทอง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจาก 7 หมู่บ้าน จำนวน 300 หลังคาเรือน

วิธีดำเนินการวิจัย คือ

1. การเก็บข้อมูลลักษณะทั่วไปของชาวชุมชนชุมทอง เป็นการขอรายละเอียดแบบสถิติจากเขตลาดกระบังเป็นการเก็บข้อมูลด้านเอกสาร โดยแยกเป็นหัวข้อ ด้านที่ตั้ง ประชากร ศาสนา ประเพณี การคมนาคม และเศรษฐกิจ

2. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม โดยใช้แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ชื่อผู้ตอบ อายุ ศาสนา บ้านเลขที่อยู่ที่ จำนวนปีที่อยู่ สมาชิกในครอบครัว ส่วนตอนที่ 2 ถ้ามถึงวิถีชีวิต 9 ด้าน ได้แก่ ด้านอาชีพ ด้านการพักผ่อน ด้านสังคม ด้านครอบครัว ด้านกิจกรรมของชุมชน ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านการเมืองและการปกครองและด้านสาธารณูปโภคและการติดต่อสื่อสาร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ

3. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ

4. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมประเพณีบางอย่าง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่และร้อยละ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของบ้านชุมชนหมู่ 1-7 เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีอาณาเขตติดต่อกับมีนบุรี จังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดสมุทรปราการ พื้นที่ของท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มกว้างใหญ่ มีคลองเล็กคลองน้อยมาก การคมนาคมจึงใช้ทางรถยนต์และทางรถไฟ รวมทั้งทางเรือ มีพื้นที่ประมาณ 7,000 ไร่ อาชีพหลักของชาวบ้านคือ ทำสวน เลี้ยงปลา ปลูกเนื้อ ปลูกผลไม้ เป็นต้น นอกจากนี้มีแนวโน้มที่จะไปรับจ้างเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมมีนบุรี ลาดกระบังและสุวินทวงศ์มากขึ้น

ชาวชุมชนชุมชนหมู่ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36-45 ปี มีประมาณร้อยละ 41.7 เป็นประชากรในวัยแรงงานและเป็นคนที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นตั้งแต่แรก โดยจำนวนปีที่ชาวบ้านเฉลี่ยอาศัยอยู่ในพื้นที่ 30-40 ปี ร้อยละ 34.66 โดยอยู่อาศัยกันมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษพ่อแม่ปู่ย่าตายายจนถึงรุ่นปัจจุบัน ถึงจะมีการโยกย้ายถิ่นอยู่ก็แต่เฉพาะในบริเวณหมู่บ้านใกล้เคียง และเป็นครอบครัวเดี่ยวประกอบด้วยพ่อแม่ลูกเป็นส่วนใหญ่ โดยลักษณะการตั้งบ้านเรือนจะเกาะกลุ่มกันบริเวณที่สะดวกแก่การคมนาคม เช่น บริเวณถนนอ่อนนุช ถนนชุมชน-ลาต้อยตั้ง และบริเวณริมน้ำคลองใหญ่ ย่านร้านค้า ตลาด วัดและมีสียัด ประชากรมีทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิม ทำให้ชาวบ้านที่นับถือศาสนาพุทธ มีอยู่ร้อยละ 70.3 และนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 29.7 ถึงแม้ประชากรจะมีความแตกต่างกันด้านการนับถือศาสนา แต่ก็ไม่ได้แตกต่างกันจนเกิดความขัดแย้งในด้านความสัมพันธ์ การให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันในการพัฒนาหมู่บ้านแต่อย่างใด จะเห็นได้จากการตั้งมีสียัดและวัดอยู่ในบริเวณเดียวกัน

ตอนที่ 2 ข้อมูลจากแบบสอบถามด้านวิถีชีวิตของชาวชุมชนทั้ง 9 ด้าน ผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้

1. ด้านอาชีพเศรษฐกิจและการทำงาน สรุปได้ว่าอาชีพหลักคือ รับจ้างทั่วไป รองลงมาได้แก่ ทำนา ทำสวน อาชีพรองก็เป็นการรับจ้างทั่วไปและไม่ทำอาชีพรอง รายได้

จากอาชีพไม้แน่นอนและมีประมาณร้อยละ 30 ที่มีรายได้ 3,000 บาทขึ้นไป ประเภทของ การถือครองเป็นเจ้าของที่ดินร้อยละ 35 การเช่าที่ดินมีประมาณร้อยละ 65 รวมทั้งการ มีความคิดที่จะขายที่ดินสูงถึงร้อยละ 35 การประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรมีแนวโน้มลดลง ทั้งจากจำนวนที่ดิน ปริมาณผลผลิตและรายได้จากการทำนา ทำสวน ลดลงถึงร้อยละ 78 และมีหนี้สินสูงขึ้นร้อยละ 83 โดยต้องกู้จากนายทุนท้องถิ่น สาเหตุของความยากจนเกิด จากรายจ่ายเพิ่มขึ้นและรายได้ลดลง แต่อย่างไรก็ตามชาวบ้านมีความประสงค์จะปรับปรุง ที่ดินของตนประมาณร้อยละ 43 ชาวชุมชนชุมทองร้อยละ 55 มีความคิดจะเปลี่ยนแปลง อาชีพ เนื่องจากการทำเกษตรไม่ได้ผลและอยากมีอาชีพค้าขายมากถึงร้อยละ 45 และ ร้อยละ 78 โดยไม่ต้องการาให้ลูกหลานมีอาชีพเกษตร

2. ด้านการพักผ่อนสันทนาการและงานอดิเรก การใช้เวลาว่างของชุมชนมี งานอดิเรกคือ การปลูกพืชผักสวนครัวร้อยละ 49.3 และการพักผ่อนโดยการดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ อ่านหนังสือพิมพ์ เน้นกิจกรรมที่รองลงมาร้อยละ 47.7

3. ด้านสังคม ศาสนา ประเพณี ความเชื่อ วัฒนธรรมในด้านความช่วยเหลือใน งานกุศล ส่วนใหญ่ให้เงินร้อยละ 50 รองลงมาคือช่วยด้วยแรงงาน พิธีกรรม ที่เข้าร่วมพบว่า ร้อยละ 50 จะเข้าร่วมทั้งพิธีทางศาสนาและพิธีทางสังคม การไปร่วม ทำบุญเพราะความรู้สึกถึงความจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันและกันร้อยละ 55 วันเวลาที่นิยม ไปทำบุญได้แก่วันพระและวันศุกร์มีร้อยละ 43 และนานๆ ครั้งมีร้อยละ 33

4. ด้านครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู บทบาทของครอบครัว สัมพันธภาพภาย ในครอบครัว ครอบครัวเป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยวอยู่ตามลำพังพ่อแม่ลูกสูงถึงร้อยละ 70 ผู้มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจภายในครอบครัวคือ พ่อหรือร่วมกันตัดสินใจมีร้อยละ 43 ส่วนผู้ดูแลค่าใช้จ่ายภายในบ้านได้แก่แม่ร้อยละ 46 ครอบครัวยินดีสนับสนุนให้ลูกสาวทำงาน นอกบ้านร้อยละ 65 และที่ตั้งของครอบครัวร้อยละ 79 อยู่ในบริเวณเดียวกับญาติพี่น้อง

5. ด้านชุมชน การรวมกลุ่มและการเคลื่อนย้ายครอบครัว ผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน การย้ายที่อยู่ยังคงย้ายอยู่ในชุมชน แต่เป็นหมู่อื่นร้อยละ 58 เนื่องจากการไม่มีที่ดิน ไม่มีทุน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่วัย 21-40 ปี

6. ด้านการศึกษา การศึกษาของบุตรหลาน ผู้ปกครองเห็นว่าควรเรียนถึง ระดับมัธยมศึกษาสูงถึงร้อยละ 40 และเรียนถึงมหาวิทยาลัยร้อยละ 30 ชายหญิงมีโอกาส

เรียนสูงเท่าๆ กันร้อยละ 70 ความนิยมในการส่งบุตรหลานเรียนในโรงเรียนประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 66 ความต้องการของชาวชุมชนชุมทองที่มีต่อการพัฒนาการศึกษา โดยการให้ทุนช่วยเหลือแก่เด็กนักเรียนที่ยากจน ร้อยละ 47 และเน้นการฝึกอาชีพให้แก่นักเรียน ร้อยละ 37

7. ด้านสาธารณสุข สุขภาพและอนามัยและบริการชุมชน การให้บริการสถานีอนามัยประจำหมู่บ้าน มีความเห็นว่าพอใจร้อยละ 45 และต้องปรับปรุงร้อยละ 37 การรักษาพยาบาลของชาวชุมชนส่วนใหญ่ซื้อยามากินเอง ร้อยละ 45 จำนวนแพทย์และพยาบาลในปัจจุบันไม่เพียงพอ สภาพการใช้น้ำโดยใช้น้ำจากคลองร้อยละ 50 แหล่งน้ำดื่มยังเป็นน้ำฝนร้อยละ 85

8. ด้านการเมืองและการปกครอง ความคิดเห็นต่อระบบการเลือกผู้ใหญ่บ้าน ยังต้องปรับปรุงร้อยละ 58 บุคคลที่ชาวชุมชนให้ความไว้วางใจและเป็นທີ່ปรึกษา คือผู้ใหญ่บ้านโดยเลือกจากบุคคลที่สามารถให้คำปรึกษาได้และแก้ปัญหาได้ร้อยละ 82 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านคือ การดูแลทุกข์สุขของลูกบ้าน ชาวชุมชนต้องการให้มีการปรับปรุงระบบการเลือกผู้ใหญ่บ้าน

9. ด้านสาธารณสุขและการติดต่อสื่อสาร พาหนะที่ชาวชุมชนใช้เดินทางเข้าเมือง ได้แก่ รถโดยสารสองแถวร้อยละ 51 และรถไฟร้อยละ 42 และในหมู่บ้านยังไม่มีโทรศัพท์ใช้

สรุปปัญหาของหมู่บ้านได้ดังนี้

1. ขาดแคลนน้ำดื่มน้ำใช้ร้อยละ 45
2. เด็กวัยรุ่นไม่มีงานทำร้อยละ 25
3. วิจารณ์ร้ายชุกชุมร้อยละ 22
4. มีโรคติดต่อ ร้อยละ 4
5. ปัญหาอื่นๆ ได้แก่ การไม่มีไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ โทรเลข ถนนหนทางเข้าหมู่บ้าน สภาพถนนเข้าหมู่บ้านเป็นหลุมเป็นบ่อและมีฝุ่นมาก ร้อยละ 85 การส่งจดหมายต้องไปส่งที่ไปรษณีย์ร้อยละ 42 และการแก้ไขเหตุเพลิงไหม้ยังต้องจัดการเองร้อยละ

ข้อคิดเห็นจากการวิจัย

จากข้อมูลทางกายภาพของหมู่บ้านชุมทอง เขตลาดกระบังชานเมืองกรุงเทพมหานครทางด้านตะวันออกพบว่า บ้านชุมทองเป็นเขตที่จะทวีความสำคัญในอนาคต เนื่องจากมีอาณาเขตติดต่อกันระหว่างจังหวัดด้านฝั่งตะวันออกถึง 2 จังหวัด คือจังหวัดฉะเชิงเทรา และสมุทรปราการ ซึ่งทั้งสองจังหวัดนี้ในวันจะมีความเจริญเติบโต และความสำคัญเรื่อยๆ จังหวัดสมุทรปราการเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมมากมาย และมีเขตติดต่อกับปากอ่าวที่จะออกอ่าวไทยได้ ส่วนจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญ นอกจากเป็นทางเชื่อมติดต่อกับจังหวัดชลบุรี ทางด้านที่เป็นเขตอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออกแล้ว ยังเป็นจังหวัดที่มีแนวโน้มจะเป็นเมืองใหม่ โดยการย้ายสถานที่ราชการไปตั้งที่นั่น

แม้ปัจจุบัน ชุมทองจะมีถนนหลักเส้นเดียวคือ ถนนอ่อนนุช-ชุมทอง-ลาต้อยตั้ง แต่เส้นทางนี้ก็สามารรถเดินทางไปถึงอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทราได้ ถ้าในอนาคตรัฐบาลได้ปรับปรุงถนนสายนี้ เพื่อเชื่อมติดต่อกับจังหวัดชลบุรีอย่างไรก็ตาม ที่ดินที่หากินของชาวบ้านในการทำนา ทำสวน เลี้ยงเป็ดไก่ ก็มีบางส่วนได้ถูกนายทุน หรือผู้มีเงินกว้านซื้อไปกว่าครึ่งแล้ว ในขณะที่ที่ดินบูมและขึ้นราคาเมื่อ 3-4 ปีที่ผ่านมา ที่ดินบางส่วนจึงไม่ได้ใช้ประโยชน์เต็มที่เนื่องจากเจ้าของที่ดิน ไม่มีความจำเป็นต้องอาศัยผืนดินหากิน แต่ต้องการเก็บไว้เพื่อขายต่อเก็งกำไรราคาที่ดินที่เพิ่มขึ้น ประมาณ 20-30 เปอร์เซ็นต์ ทำให้ชาวบ้านส่วนหนึ่งรีบขายเพื่อนำเงินมาใช้จ่ายและปลดเปลื้องหนี้สิน เหตุผลเหล่านี้ทำให้วิถีดำเนินชีวิตเริ่มเปลี่ยนแปลง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงมีทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น ความเจริญทางด้านวัตถุที่เพิ่มเข้ามา ความต้องการข้าวของเครื่องใช้ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ จักรยานยนต์ เครื่องไฟฟ้าที่อำนวยความสะดวกสบาย เป็นปัจจัยที่ชาวบ้านต้องการเพื่อความความสะดวกสบายในชีวิต และความมีหน้ามีตาของการแสดงออกของความมีฐานะ การได้มาของเครื่องใช้ สิ่งอำนวยความสะดวกสบายทำให้ต้องทำงานหนักมากขึ้น แต่ความคืบหน้าการศึกษาในระดับสูง การขาดทักษะในด้านฝีมือ จึงทำให้มีอาชีพในด้านแรงงาน และการรับจ้างทำงาน ประกอบกับการมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้น โดยเฉพาะการส่งเสริมจากรัฐบาลในการตั้งนิคมอุตสาหกรรมตามชานเมือง ความต้องการแรงงานมีสูงขึ้น ลูกหลานของชาวชุมชนส่วนหนึ่ง จึงเป็นแรงงานที่เข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรม และทำงานานสูงขึ้น รวมทั้งผู้ที่อยู่ในชุมชนที่ใกล้เคียงที่อพยพเข้ามาอยู่บ้านพักชุมชนชุมทองในอดีต จึงเริ่มเปลี่ยนแปลงไปในการดำเนินชีวิตทั้ง 9 ด้าน ดังนี้

โครงสร้างวิถีชีวิตของกลุ่มตัวอย่างในลักษณะ 9 ด้าน

1. ด้านอาชีพ เศรษฐกิจและการงาน

ชาวบ้านชุมชนทองประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่และเป็น ชาวนาที่มีฐานะยากจน มีขนาดครอบครัวที่ค่อนข้างใหญ่ เพราะมีบุตรมาก (4-8 คนขึ้นไป) มีความรู้น้อยยากที่จะเปลี่ยนอาชีพจากภาคการเกษตรมาเป็นนอกการเกษตรได้ ส่วนคนที่ ไม่มีเงินทุนแต่มีที่ดินก็ทำการขายที่ดิน เพื่อนำเงินมาปลดเบียดหนี้สิน ส่วนบุตรหลานของ เกษตรกรเมื่อไม่มีที่ทำกินต่อกับบิดา มารดา และเนื่องจาก บิดา มารดาก็ไม่ได้มีความ ต้องการที่จะให้ดำเนินอาชีพเกษตรกรต่อไป การหางานทำเท่าที่จะเป็นไปได้ คือการเป็น ลูกจ้างในโรงงาน ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นลูกจ้างที่ไม่มี ความชำนาญ ไม่มีประสบการณ์ ราย ได้จากการประกอบอาชีพย่อมยากที่จะเพียงพอค้ำจุนครอบครัวซึ่งมี บิดา มารดา รวมอยู่ด้วย จึงทำให้มีอาชีพรองที่พยายามว่างหรือควบคู่กับอาชีพหลัก คือการรับจ้างทั่วไป เช่น รับปัก เย็บผ้า หรือ ร้อยละ 41.0 การทำเกษตรกรรม เลี้ยงปลา ร้อยละ 17.0

ปัญหาคุณภาพของที่ทำกินในปัจจุบัน เนื่องจากมีการก่อสร้างเกิดขึ้นมากทำให้ที่ นาเริ่มเสื่อมคุณภาพและไม่เหมาะสมที่จะใช้ที่ทำนาอีกต่อไป เช่น การมีถนนกั้นแนวคลอง ส่งน้ำทำให้มีการขาดแคลน น้ำ ปยุ ในดินซึ่งเกิดจากน้ำแข็งงานนาย่อมหมดไปด้วย นอกจากนี้การมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นใกล้ เคียงอาจทำให้เกิดสภาพแวดล้อมเป็นพิษ ตลอด จนมีปัญหาหน้าร่องยในฤดูแล้งที่ไหลมาจากจังหวัดละ เชียง เทรา ทำให้เป็นปัญหาทั้งการอุปโภค บริโภคและการขาดทุนของบ่อเลี้ยงปลาเป็นจำนวนมาก

ปัญหาเรื่องที่ทำกิน เป็นปัญหาที่กำลังเผชิญหน้าของชาวชุมชนชุมชนทอง กำลัง ประสบความเดือดร้อนเช่น ครอบครัวของบ้านบุญธรรม ที่เกิดขึ้นโดยอาจมีการบอกเลิกสัญญาเช่า ในอีก 2 หรือ 3 ปีข้างหน้า ซึ่งต่างก็ทำให้ชาวบ้านมีความหวาดวิตก ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะยังไม่หมดสิ้นสัญญาก็ตาม การที่สัญญาเช่ากำลังจะหมดไปในระยะอีกไม่นานนัก ชาว บ้านย่อมไม่ต้องการที่จะลงทุนและลงแรงบนที่นาอย่างเต็มที่ เช่น ในเรื่องของการใส่ปุ๋ย และพื้นที่นาสำหรับการเพาะปลูกในปีต่อไป จึงย่อมมีผลมาถึงการลดลงของผลผลิตตลอด จนขวัญของชาวบ้าน รวมทั้งผลของการที่ดินได้ถูกขายไป เปลี่ยนเจ้าของใหม่ เพื่อจัด สร้างหมู่บ้านหรือสถานประกอบการต่างๆ และการไม่ต้องการให้ชาวบ้านเช่าที่ต่อไป จึง ทำให้ที่ทำกินของชาวบ้านลดลง

ปัญหาหนี้สิน ทำให้ชาวนาต้องขายที่บางส่วนหรือทั้งหมดเพื่อปลดหนี้ เช่น ครอบครัว ของลุงพื้นที่นี้ เนื่องจากทำนาไม่ค่อยได้ผล ข้าวราคาผลผลิตต่ำ ขายไม่ได้ราคา และต้นทุนในการทำนาไปก็หนี้ยืมเขามาสูง ทำให้ชาวนาไม่มีเงินที่จะลงทุนอย่างเต็มที่ในปีต่อไป ก็ขายเพื่อปลดหนี้และด้วยความยากจนของชาวนายังทำให้ไม่สามารถลงทุนจัดหาปุ๋ย มาเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินได้ ไม่รู้วิธีการปรับปรุงดินอย่างถูกต้อง

ปัญหาขาดแคลนแรงงาน ทั้งนี้เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันรวมทั้งการทำนาที่ไม่ได้ผลมีแต่จะยากจนลง ทำให้บุตรหลานที่ยังมีที่ดินอยู่และถูกขายไปแล้วไม่นิยมทำนาต่อไป จึงไปรับจ้างนอกเขตชุมทอง ไปเป็นแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบังเอง หรือตามสถานที่ของหน่วยราชการต่างๆ ดังกรณีที่ศึกษามา และ บิดา มารดา ต่างก็ปรารถนาให้บุตรหลานได้หางานในภาคนอกการเกษตร จึงเกิดการขาดแคลนแรงงานในการทำนาและการขอซื้อเพื่อนบ้านในลักษณะการ "ลงแขก" ดังที่เคยทำมาก็ทำไม่ได้ยาก เพราะแต่ละครอบครัวของชุมทองคนหนุ่มสาว เมื่อมีการศึกษาแล้วก็ไม่นิยมทำนา ทำให้ต้องว่าจ้างเป็นรายวันในการช่วยเก็บเกี่ยวเกี่ยวเกี่ยวทำที่ดินทุนการผลิตสูง ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ ทำให้ชาวบ้านคิดขายที่ดินไป

การที่ชาวนาไม่ต้องการขายที่นา เช่น ครอบครัวของ นางอามีนะ และข้าบุญธรรม ทำให้เหตุผลว่าเป็นที่ดินมรดกของบรรพบุรุษที่สืบทอดต่อกันมา อยากที่จะรักษาเอาไว้ว่าให้ลูกหลานทำกินต่อไป ถ้าขายก็จะไม่มีที่อยู่และจะลำบากภายหลัง การที่จะไปซื้อที่ดินที่อื่นก็มีราคาสูงมาก รวมทั้งการอยู่ชานเมือง เช่นนี้ก็ไม่เคียดร้อน มีแต่อยากจะทำซื้อเพิ่ม ถ้าราคาที่ดินไม่สูงเพราะปีหน้าถนนเข้าสู่หริภังค์ก็จะเสร็จแล้ว

ประเภทของผู้เป็นเจ้าของที่ดินในชุมทอง

จากกรณีศึกษา สามารถแบ่งได้เป็น ผู้เป็นเจ้าของที่ดินที่เป็นคนในพื้นที่ชุมทอง แต่กำเนิด และผู้ให้เช่าที่ในมาช้านานท้องที่ชุมทอง แต่เป็นคนที่ย้ายมาจากเจ้าของเดิม จะเป็นคนที่มีฐานะร่ำรวยอาศัยอยู่ ณ กรุงเทพมหานคร ซื้อทั้งไว้และให้เจ้าของเดิมเช่าทำกินต่อไปได้ และผู้ให้เช่ารายใหญ่อีกประเภทหนึ่ง คือ เจ้าของที่ดินซึ่งอาศัยอยู่ในตลาดลาดกระบัง และเป็นเจ้าของที่ดินผืนใหญ่ของหมู่บ้านที่มีที่ดินตั้งแต่ ตลาดหลวงแห่งจนถึง หน้าวัดราชรักษา ปัจจุบันนี้ชาวบ้านส่วนใหญ่อยุ่กลายเป็นผู้เช่าบางส่วน ของที่ดินและผู้เช่าทั้งหมด ประมาณ 20 ถึง 80% เจ้าของที่ดินที่เป็นคนท้องที่เดิมเหลือประมาณ 30% นอกนั้นเจ้าของอยู่กรุงเทพฯ เป็นส่วนน้อย

ที่มาของการมีกรรมสิทธิ์ที่ดิน

จากการศึกษาที่มาของการถือครองที่ดินพบว่า ได้รับมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษเป็นส่วนใหญ่ และจะมีขนาดที่ดินเฉลี่ยประมาณครอบครัวละ 20 ไร่ - 40 ไร่ จากการสอบถามชาวบ้านถึงปริมาณของที่ดินที่ชาวบ้านมีอยู่ในปัจจุบัน พบว่าไม่ว่าจะเป็นเจ้าของที่ดินเอง หรือ ผู้เช่าที่ทำกินก็ตามจะมีปริมาณที่ดินเท่าเดิมจะไม่เพิ่มขึ้น จะมีแต่ที่ทำกินลดลง เนื่องมาจากเป็นผู้เช่าที่นาและภายหลังเจ้าของที่นาไม่ให้เช่าอีกต่อไป ผู้ที่มีที่นามากขึ้นมักได้มาจากการซื้อหาเพิ่มเติม ส่วนชาวนาซึ่งมีที่ทำกินเท่าเดิม มีความต้องการเช่าที่นาเพิ่มขึ้น แต่ไม่สามารถจะหาได้ เนื่องจากเจ้าของที่นาไม่เปิดโอกาสให้เช่าต่อไป และปัจจุบันนี้ พบว่า หัวหน้าครอบครัวส่วนใหญ่ของหมู่บ้านชุมทองไม่มีความต้องการที่จะขาย หรือให้เช่าที่ทำกินของตน เนื่องจากต้องการจะรักษาที่ทำกินที่เหลืออยู่นี้ไว้เพราะส่วนใหญ่ก็ขายให้คนกรุงเทพฯ กันมาก

ชุมทองซึ่งในอดีต เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญแห่งหนึ่งทางตะวันออก ของกรุงเทพมหานคร เป็นบริเวณที่บรรพบุรุษของไทย ในอดีตมุ่งมันจะให้เป็นท้องทุ่งนา อดยากพยายามตัดकुคลองเชื่อมเรียงเป็นตาข่าย เพื่อให้เกษตรกรได้มีน้ำใช้ น้ำกินตลอดจนเป็นเส้นทางคมนาคมและขนส่งผลผลิต ชุมทองยังมีลักษณะชนบทและรักษาสภาพ "พื้นที่สีเขียว" สำหรับคนกรุงเทพฯ แต่การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเป็นลักษณะเมืองเริ่มปรากฏ และมีอัตราเร่งมากในระยะหลัง โดยเริ่มจากช่วงเวลากระบังเป็นต้นมา ซึ่งมีถนนลาดกระบังตัดผ่านเข้ามายังชุมทองทางถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง การใช้ที่ดินไปในการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมของบริษัทต่างๆ เริ่มมีให้เห็นตามแนว 2 ปากถนน ทั้งถนนลาดกระบังและถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ตัดผ่านชุมทองไปทางถนนหลวงแพ่งแล้วเข้าเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา และถนนชุมทอง-ลาดน้อยตั้ง ซึ่งกำลังจะเป็นทำเลทองของนักจัดสรรที่ดิน นายทุนนักเก็งกำไรทั้งคนในท้องถิ่น ตั้งแต่ผู้ใหญ่วัยบ้าน พ่อค้า ลูกบ้าน รวมทั้งนายทุนมาติดต่อกับเจ้าของที่ดินด้วยตนเอง และจากการเปิดโครงการสนามบินหนองงูเห่า แล้วนอกจากจะหาใช้ที่ดินบริเวณลาดกระบัง บริเวณมีราคาสูงแล้ว การเคหะยังมีโครงการที่จะตั้งเมืองใหม่บริเวณย่านชุมทองหลวงแพ่ง จำนวนกว่า 1,000 ไร่ (ผู้จัดการรายลับดาห์ 2536:51) หากมิได้มีการกำหนดนโยบายและการวางแผนการใช้ที่ดินพื้นที่การเกษตร แถบชานเมืองอย่างเหมาะสม ในอนาคตพื้นที่สีเขียวของชุมทองผืนนี้ ก็จะค่อยๆ หมดไปจากขอบของกรุงเทพฯ อาจนำไปสู่ปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาที่อยู่อาศัยของชาวนาดั้งเดิม ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ ปัญหาการขาดแคลนเงินทุน เนื่องจากที่ทำกินและผลผลิตลดลง

2. กิจกรรมด้านการพักผ่อนสันทนาการและงานอดิเรก

ในหมู่บ้านชุมทอง ไม่มีสถานที่พักผ่อนหรือสวนสาธารณะ แต่ชาวบ้านมักจะไปรวมกลุ่ม พบปะพูดคุยกันที่ตลาด ร้านกาแฟนหมู่บ้าน บริเวณลานวัดและศาลาทำน้ำชาหน้ามัสยิด กิจกรรมที่ชาวบ้านนิยมทำในยามว่าง คือ การทำงานอดิเรกปลูกพืชผักสวนครัวร้อยละ 49.3 และการพักผ่อนโดยการดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ อ่านหนังสือพิมพ์ เป็นกิจกรรมที่รองลงมาร้อยละ 47.7

3. กิจกรรมด้านสังคม ศาสนาประเพณี ความเชื่อ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต

ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและไทยมุสลิมต่างก็ให้ความสำคัญและสนใจในประเพณีประจำปีของแต่ละศาสนา และช่วยเหลือกันในด้านความร่วมมือ ช่วยกันหาบุญในเทศกาลต่างๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมนั้นๆ ให้ดำรงอยู่ โดยส่วนใหญ่นักแล้วชาวบ้านมักจะไปร่วมงานทั้งพิธีทางศาสนาและสังคม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวและส่วนรวม รวมทั้งก่อให้เกิดการผสมผสานทางสังคมระหว่างชาวไทยพุทธและไทยมุสลิม สำหรับประเพณีไทยพุทธของชุมชนชุมทอง ได้แก่ การแต่งงาน บวชนาค สงกรานต์ ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า งานศพ เข้าพรรษา ออกพรรษา ตลอดจนงานบุญในแต่ละเดือน ประจำปีตามประเพณีของไทย สำหรับประเพณีไทยมุสลิมมีประเพณีการละหมาดถือศีลอด ประเพณีวันฮารีรายอ การแต่งงาน การเข้าสู่หนัด งานศพ และทุกวันศุกร์ (ฮารียามออัต) ตามบัญญัติของศาสนาอิสลาม ชาวมุสลิมทุกคนที่เป็นผู้ชายและอายุ 15 ปี จะต้องไปละหมาดที่มัสยิดทุกวันศุกร์ ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรขาด ถ้ามุสลิมคนใดขาดการละหมาดวันศุกร์ 3 ครั้งติดต่อกันจะมีบาปใหญ่หลวง

ผู้ประกอบพิธีทางศาสนาของไทยพุทธคือ พระภิกษุสงฆ์

ผู้ประกอบพิธีทางศาสนาอิสลามคือ โต๊ะอิหม่าม

นอกจากประเพณีและพิธีกรรมเนื่องในพุทธศาสนาแล้ว ชาวบ้านยังมีพิธีกรรมต่างๆ ในรอบปีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ซึ่งอาจจะเหมือนคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันบ้างในการปฏิบัติของแต่ละท้องถิ่นแต่ก็จะพบมาก ในลักษณะของหมู่บ้านที่ยังเป็นชนบทอยู่ และจากคำบอกเล่าของชาวบ้านอาวุโสมีดังนี้

- เดือนอ้าย เก็บเกี่ยวข้าว และเริ่มหว่านข้าวนาปรัง
- เดือนยี่ นวดข้าวและนาข้าวขึ้นยุ้ง
- เดือนสาม ว่างงานนา แต่จะทำสวนผลไม้ มะม่วง ปลูกลงแกนนตาลูป อ้อย เลี้ยงปลา ปลุกะน้ำ ปลุกผัก รั้งจ้างปักหมอน มีงานประจำปีวัด-
ราชาธิราช
- เดือนสี่ ปลายเดือนสี่ต่อเดือนห้า เป็นวันตรุษ มีการกว่นข้าวเหนียวแดง ทำบุญตักบาตร ข้าวเหนียวแดง และเก็บเกี่ยวข้าวนาปรัง
- เดือนห้า งานสงกรานต์ มีการทำบุญและฉลองสงกรานต์ 3 วัน
- เดือนหก ช่วงของการทานาปีและผู้ชายเริ่มบวชในช่วงนี้
- เดือนแปด ทำบุญเข้าพรรษา แห่เทียนเข้าพรรษา งานประจำปีวัดชุมชนทอง
- เดือนเก้าและเดือนสิบ ทำบุญเดือนสิบ ออกพรรษา
- เดือนสิบเอ็ด ทำบุญทอดกฐิน
- เดือนสิบสอง เริ่มเก็บเกี่ยวข้าวนาปี งานเทศกาลลอยกระทง

4. ด้านครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู บทบาทของครอบครัวและสัมพันธ์ภายในครอบครัว

ลักษณะครอบครัว ของชาวบ้านชุมชนทองเป็นครอบครัวเดี่ยวประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก จำนวนสมาชิกในตัวเรือนโดยเฉลี่ย 4-6 คน ครอบครัวที่เป็นญาติสนิท จะตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณเดียวกันเป็นกลุ่ม ครอบครัวชาวไทยพุทธจะตั้งบ้านเรือนกระจุกกระจายอยู่ทั่วไป แต่ครอบครัวชาวไทยมุสลิม จะตั้งบ้านเรือนรวมกลุ่มกันอยู่ในละแวกเดียวกัน พบมากในชุมชนหมู่ 2.5.7 และลักษณะการทำงานภายในครอบครัว จะแบ่งหน้าที่กัน เช่น ในฤดูทำนาผู้ชายจะมีหน้าที่ในการไถนา ส่วนการเก็บเกี่ยวก็จะช่วยกันทำทั้งครอบครัว งานบ้านค่าใช้จ่ายภายในบ้าน และการทำอาหารเป็นหน้าที่ของผู้หญิง แต่ปัจจุบันลูกสาวก็ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวให้ออกมาทำงานนอกบ้าน เพื่อช่วยเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว อาณาจักรครอบครัว ส่วนใหญ่จะมีลักษณะผู้ชายเป็นใหญ่ในครอบครัว ระบบเครือญาติและการแต่งงานส่วนใหญ่ จะแต่งงานกันระหว่างชาวบ้านที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันเป็นกันเองมากกว่าต่างท้องถิ่น ทำให้ชาวบ้านยังมีความรู้สึกที่พวกตนทุกคนในหมู่บ้านมีความรู้สึกถึงพื้นที่นี้เอง พร้อมจะช่วยเหลือซึ่งหากัน ในกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน เช่น งานทำบุญ งานบวช แต่งงาน งานศพ

5. ด้านกิจกรรมของชุมชน การรวมกลุ่มและการเคลื่อนย้ายประชากร

ชาวบ้านชุมทอง ส่วนใหญ่มีความสามัคคีกันและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการที่จะพัฒนาหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มจัดตั้งศูนย์รวมผู้คนอยู่ที่หมู่ 2 ชมรมสร้างสรรค์สังคม เพื่อเป็นที่ชุมนุมของชาวบ้านในการมาประชุมปรึกษาจัดงานของหมู่บ้าน ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนคือที่ตลาดหลวงแพ่ง ปัจจุบันนี้สมาชิกของชมรมได้เรียบริจัดการทุนการศึกษา ให้แก่เด็กนักเรียนโรงเรียนวัดราชรักษาที่เรียนดีแต่ยากจนทุกปี จำนวนปีละ 2 ทุน ครงการเผยแพร่สัจจะธรรมอิสลาม และกลุ่มเยาวชนอาสาพัฒนาผู้เฒ่าผู้แก่ของชาวพุทธอิสลาม ทั้งนี้เพื่อเป็นการเผยแพร่ศาสนาอิสลามของหมู่บ้าน การจัดตั้งศูนย์พัฒนาและฝึกอาชีพให้แก่สตรี และแม่บ้าน เช่น การจัดอบรมทำอาหาร ในวันเสาร์อาทิตย์ที่หมู่ 1 แต่ปัจจุบันครงการนี้ได้ซบเซาลง การย้ายที่อยู่และการเคลื่อนย้ายประชากร มักจะเป็นการย้ายในท้องถิ่นและแวกหมู่บ้านในเขตที่ใกล้เคียงกัน ร้อยละ 58.0 มากกว่าที่จะเป็นการย้ายไปอยู่ต่างจังหวัด และสาเหตุจากการย้ายคือการไม่มีที่ดินไม่มีทุนทำมาหากินไม่มีดี การแต่งงาน วยของผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่างอายุ 21-40 ปี ร้อยละ 54.0 รองลงมาก็คือวัยรุ่นระหว่างอายุ 15-20 ปี แต่จากการศึกษาพบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่จะเป็นคนในพื้นที่และอยู่อาศัยในหมู่บ้านมาเป็นระยะเวลาอันนานคือ 30-44 ปี ร้อยละ 34.66 และมีเป็นส่วนน้อยที่จะมีคนต่างพื้นที่อพยพเข้ามาเพราะหมู่บ้านที่ 3.4.5 ตั้งอยู่ในบริเวณริมคลอง การคมนาคมไม่สะดวก

6. ด้านการศึกษา

ชาวบ้านชุมทองส่วนใหญ่สนับสนุนที่จะให้บุตรหลานของตนได้รับการศึกษาให้มากที่สุด และเปิดโอกาสให้การศึกษาแก่บุตรเท่าเทียมกัน และนิยมที่จะส่งบุตรหลานให้เรียนในโรงเรียนประจำหมู่บ้าน ทั้งนี้เพื่อความสะดวก และการจะเดินทางไปเรียนในเมืองก็จะมีปัญหาทางด้านคมนาคม เพราะปัญหาเรื่องรถยนต์โดยสารมีน้อยและการปล่อยรถที่เว้นเวลานานมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะมีโรงเรียนเฉพาะแก่การศึกษาภาคบังคับเท่านั้น ในด้านความต้องการของชาวบ้านชุมทองที่มีต่อการพัฒนาการศึกษา พบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ดังนั้นความต้องการในด้านการศึกษาให้ทุนช่วยเหลือแก่นักเรียนที่ยากจน จึงมีความต้องการมาก ร้อยละ 47.7 รองลงมาก็คือความต้องการให้มีการฝึกอาชีพให้กับนักเรียน และต้องการให้มีการพัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน

7. ด้านสาธารณสุข สุขภาพ อนามัยและบริการชุมชน

หมู่บ้านชุมทองมีศูนย์บริการสาธารณสุขแขวงชุมทอง ตั้งอยู่ในบริเวณของหมู่ 1 ชุมทอง เป็นสถานอนามัย บ้านไม้ชั้นเดียว มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์คอยให้คำแนะนำและ

รักษาพยาบาล ชื่อคุณอมรรัตน์ นิมพงษ์ ส่วนใหญ่ชาวบ้านเป็นโรคไข้เลือดออก และท้องร่วงกัน แต่ปัจจุบันนี้ โรคดังกล่าวลดน้อยลง มีศูนย์สัตว์แพทย์เคลื่อนที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ เกษตรอำเภอ มาให้คำแนะนำปรึกษาแก่ชาวบ้านบ้างในบางครั้ง

ในด้านสุขภาพอนามัย จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 45.0 ชาวบ้านส่วนใหญ่มียมเจ็บป่วยไม่สบายมักจะรักษาตัวเอง โดยซื้อยามากินเอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระยะทางไกลระหว่างบ้านกับสถานอนามัย และการคมนาคมที่ไม่สะดวก ตลอดจนการเจ็บป่วยเล็กน้อย และค่ารักษาที่แพง จึงทำให้ชาวบ้านมักรักษาด้วยตนเอง ถ้าไม่สบายมากถึงจะไปสถานอนามัยหรือโรงพยาบาลลาคระบัง

8. ด้านการเมืองและการปกครอง

ผู้นำของหมู่บ้านและเป็นบุคคลที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ และปรึกษายามมีปัญหา คือ ผู้ใหญ่บ้าน และโต๊ะอิหม่าม

ลักษณะการเลือกผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านอยากให้มีการปรับปรุง โดยเลือกจากบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ และสามารถแก้ปัญหา ตลอดจนให้ค่าปรึกษาแก่ลูกบ้านได้ไม่ควรเล่นพรรคเล่นพวกเอาผลประโยชน์มาแลกเปลี่ยนและใช้อิทธิพลท้องถิ่น

9. ด้านสาธารณูปโภค และการติดต่อสื่อสาร

หมู่บ้านชุมทองถึงแม้จะเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร แต่ก็ยังเป็นหมู่บ้านในเขตชานเมือง และยังมีสภาพความเป็นชนบททั้งเมืองอยู่ การสาธารณูปโภค เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ และไปรษณีย์ รถยนต์โดยสาร ยังมีไม่ถึง ร้อยละ 50 ใช้น้ำคลอง ในการอุปโภค เนื่องจากบางหมู่บ้านน้ำประปายังไปไม่ถึง และตั้งบ้านเรือนริมคลองจึงสะดวกในการใช้ ร้อยละ 26.7 มีน้ำประปาใช้ สำหรับน้ำดื่มชาวบ้านใช้น้ำฝน ร้อยละ 85.3 โทรศัพท์ในหมู่บ้านมีเฉพาะจุดที่สำคัญใกล้ตัวเมืองอำเภอเท่านั้น นอกนั้นไม่มีโทรศัพท์ใช้ ร้อยละ 93.0 สภาพถนนในหมู่บ้านมีสภาพไม่ดี เป็นหลุมเป็นบ่อ และมีฝุ่นเยอะมากในฤดูร้อน และมีน้ำท่วมในฤดูฝน ชาวบ้านต้องการให้ปรับปรุงถนนและขยายตัดถนนให้เข้าไปสู่มีสยิดเพื่อสะดวกในการมาหาพิธีทางศาสนา รวมทั้งให้ขยายบริการรถยนต์โดยสาร รถสองแถวเข้าเมือง ในด้านการไปรษณีย์ ใช้บริการรับจดหมายโดยไปรษณีย์ทางเรือ ซึ่งไม่สะดวกและช้ามากโดยอาทิตย์ละ 1 ครั้ง ด้านการส่งจดหมายมีตู้ไปรษณีย์ในหมู่บ้านเพียง 1 ตู้และอยู่บริเวณตลาด ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการของชาวบ้านที่อยู่ห่างไกลออกไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องวิถีชีวิตของชาวชุมชนชุมทองสรุปเป็นข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. ด้านอาชีพ จากข้อมูลและการสัมภาษณ์พบว่าอาชีพของชาวชุมชนชุมทองได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือ จากอาชีพเกษตรกรรมทำนา ทำสวน เลี้ยงโคนม เบ็ดเตล็ด เป็นอาชีพรับจ้างทั่วไป และแรงงานบางส่วนได้เข้าสู่นิคมอุตสาหกรรม ทั้งนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง และนิคมอุตสาหกรรมบางชัน การรับจ้างทั่วไป รายได้ไม่แน่นอน และค่อนข้างต่ำ มีหนี้สิน และมีแนวความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงในด้านอาชีพเกษตรเป็นอาชีพอื่น เช่น ค้าขาย ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับทางด้านการศึกษา เช่น โรงเรียน วิทยาลัย หรือสถาบันในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง น่าจะมีบทบาทด้านการบริการการศึกษาเพื่อพัฒนางานอาชีพให้ชุมชน โดยเสนอแนะเป็น 2 ลักษณะคือ

1.1 จัดโครงการฝึกอบรมวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นให้กับชุมชน ศึกษาสำรวจความต้องการของชุมชนในด้านวิชาชีพ

1.2 จัดโครงการให้ทุนการศึกษาต่อเนื่องกับเยาวชนของชุมชน ให้มีโอกาสในการเล่าเรียนที่สูงขึ้น

2. ด้านการพักผ่อน สันทนาการและงานอดิเรก ชาวชุมชนขาดสถานที่ในการพักผ่อน น่าที่จะได้ปรับปรุงวัดหรือมีสียัดให้เป็นที่พักผ่อนและเล่นกีฬาของชุมชน โดยเฉพาะในด้านการกีฬา หรือการส่งเสริมงานอดิเรกอื่นๆ ที่ชุมชนสนใจ

3. ด้านสังคม ศาสนา ประเพณี ความเชื่อและวัฒนธรรม จากแบบสำรวจได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ชาวชุมชนยังเข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมทางสังคม โดยไม่มีปัญหาด้านต่างศาสนา จึงควรได้รับการอนุรักษ์และส่งเสริมต่อไป

4. ด้านครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู พบว่าสัมพันธ์ภาพในครอบครัวดี แม้ผู้หญิงจะมีบทบาทในการเป็นผู้นำครอบครัวน้อยกว่าผู้ชาย แต่ก็พบว่ามีการตัดสินใจร่วมกันและค่าใช้จ่ายของครอบครัวยังอยู่ในความดูแลของแม่ รวมทั้งการส่งเสริมให้บุตรหลานทั้งชายและหญิง ได้มีการศึกษาที่ทัดเทียมกัน แต่ก็ไม่อยากจะบุตรสาวทำงานนอกบ้าน หากสามารถให้ความรู้วิชาชีพที่ผู้หญิงสามารถทำงานในบ้านโดยไม่ละทิ้งครอบครัวก็จะทำให้สถาบันครอบครัวมีความมั่นคงขึ้นในด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตร

5. ด้านชุมชนการรวมกลุ่มและการเคลื่อนย้าย ส่วนใหญ่มักมีการเคลื่อนย้ายภายในชุมชน และผู้ที่อาศัยใกล้เคียงกันเป็นญาติพี่น้อง จึงไม่ค่อยมีปัญหาในด้านนี้

6. ด้านสาธารณสุข สุขภาพอนามัย ค่อนข้างมีปัญหาในด้าน การขาดถนนหนทาง ถนนมีฝุ่นและเป็นหลุมเป็นบ่อ จึงควรได้มีการปรับปรุงในด้านการคมนาคม นอกจากนี้ชุมชนยังขาดสถานอนามัย โรงพยาบาล สถานโประษณีย์ การประปา อยู่แบบไม่เพียงพอ รวมทั้งต้องเดินทางมาที่เขตลาดกระบัง น้ำที่ใช้ดื่มเป็นน้ำฝน จึงมีปัญหาในหน้าแล้งที่ฝนไม่ตก ชุมชนชุมชนทองน้บวันจะขยายเป็นชุมชนกิ่งเมือง เพราะมีโรงงานอุตสาหกรรมและเป็นที่ตั้งที่ใกล้เคียงสนามบินหนองจุกเท่า

7. ด้านการเมืองการปกครอง ผู้นำชุมชนได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านจึงมีบทบาทที่สำคัญมากต่อชาวบ้านคือเป็นที่ไว้วางใจเป็นที่พึ่งและที่ปรึกษา แต่ระบบการเลือกผู้ใหญ่บ้านยังต้องปรับปรุง ชาวชุมชนมีถึง 7 หมู่บ้าน และประชากรกว่า 4,000 คน จึงควรจะได้มีระบบการบริหารชุมชนที่มีคณะกรรมการ รวมทั้งวิธีอื่นมาใช้ หรือการยกฐานะชุมชนขึ้นเป็นระดับเขต

8. ด้านสาธารณูปโภค และการติดต่อสื่อสาร แม้ชุมชนชุมชนทองน้บวันเมืองของกรุงเทพมหานคร แต่ยังมีลักษณะเป็นชนบทมาก คือ ถนนหนทาง การประปา ไฟฟ้า ยังไม่มีโทรศัพท์ จึงควรได้มีการพัฒนาปรับปรุงด้านสาธารณูปโภคและการติดต่อสื่อสารให้มีความสะดวกและรวดเร็วขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้ สิ่งที่จะควรติดตามและให้ความสนใจต่อไปคือ

1. ด้านสังคม เดิมชุมชนชุมทองมีสภาพความเป็นชนบทมากกว่าความเป็นเมือง แต่หลังจากผลกระทบทางด้านความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและโครงการต่างๆ ของการพัฒนาเศรษฐกิจจะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างเดิมของชุมชนในเขตรอบนอกของกรุงเทพฯ เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

2. ด้านเศรษฐกิจ สภาพความเป็นอยู่ การทำงานและอาชีพมีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้น หรือเกิดปัญหาที่ติดกักทาง การเกษตรที่เป็นอาชีพหลักของชุมชนต้องลดน้อยลง การบริโภคอุปโภคแบบชาวเมือง อิทธิพลของทุนนิยมจะมีผลต่อความเป็นอยู่ การเลื่อนฐานะหรือยากจนลงของชาวบ้านอย่างไร และความต้องการที่จะพัฒนาตนเองของชุมชนอย่างไรในด้านอาชีพที่นอกเหนือจากการเกษตร

3. ด้านวัฒนธรรม-ประเพณี น่าจะศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงหรือปัญหาของชุมชนหลังจากที่มีโครงการต่างๆ ของรัฐบาลมาตั้งแล้วเกิดผลกระทบอย่างไรต่อวัฒนธรรม-ประเพณีและสภาพสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านจะลดน้อยลง เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือคงสภาพอยู่

4. ด้านการศึกษา ชาวบ้านส่วนใหญ่โดย เฉพาะสตรีกลุ่มแม่บ้านและผู้สูงอายุมีความรู้น้อยจบการศึกษาภาคบังคับ แต่ยังมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเอง น่าจะศึกษาถึงความต้องการด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนในด้านการศึกษาอาชีพ เสริมให้แก่สตรีกลุ่มแม่บ้านและผู้สูงอายุต่อไป

ภาคผนวก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. นายยิ่งสุข อึ้งสมรรถโรกษา

ประวัติส่วนตัว บุคลิกลักษณะ รูปร่างสูงใหญ่ 173 ซม. สุขภาพแข็งแรง ตัดผมสั้นเกรียน ผิวสีน้ำตาลเข้ม หน้าตาขี้มยิ้ม เป็นคนกว้างขวาง พูดจาเสียงดัง

บ้านเกิด 67 ม.1 ต.ชุมทอง อ.ลาดกระบัง

อายุ 61 ปี

การศึกษา อ่านออกเขียนได้

การแต่งงาน นางละมุล อึ้งสมรรถโรกษา

บุตร จำนวน 4 คน
 1. น.ส.จินดา อึ้งสมรรถโรกษา อายุ 24 ปี สำเร็จชั้นบ.ว.ส.
 2. นายภากรณ์ อึ้งสมรรถโรกษา อายุ 23 ปี กำลังเรียนมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปี 4
 3. นายสุวรรณ อึ้งสมรรถโรกษา อายุ 19 ปี กำลังเรียนมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปี 2
 4. ด.ญ.ทรายทิพย์ อึ้งสมรรถโรกษา อายุ 13 ปี กำลังเรียน ม.2 รร.พรตพิทยพยัต

สมาชิกภายในครอบครัว มี 7 คน โดยรวม น.ส.สมจิตร ม่วงงาม อายุ 42 ปี ซึ่งเป็นน้องภรรยาอยู่ร่วมด้วย

อาชีพ ค้าขายข้าวเปลือก และเลี้ยงปลา ทำสวนมะม่วง เดินที่ดิน มีนาทั้งหมด 107 ไร่ ครอบคลุมทั้งมรดกของภรรยาและน้องสาว

บุคลิกลักษณะ เป็นผู้นำที่ใหม่เป็นทางการ ในการร่วมมือกับชาวบ้าน ทำถนน เข้าสู่หมู่บ้าน

กิจวัตรประจำวัน ตื่นนอนเวลา 05.00 น. และออกไปท้องนารับซื้อข้าวเปลือก (9.00-15.00 น.) เวลา 16.00-17.00 น. ให้อาหารปลา เข้านอนเวลา (20.00)

2. นางทองคำ ชื่นชม

ประวัติส่วนตัว บุคลิกลักษณะ หัวม ผิวขาว ไร้ผมยาว สูง 155 ซม.

บ้านเกิด 151 ม.2 ต.ชุมทอง อ.ลาดกระบัง

อายุ 58 ปี

การศึกษา จบประถมศึกษา รร.วัดราชาธิราช

การแต่งงาน นายจางงค์ ชื่นชม

บุตร จำนวน 5 คน

1.นางจันทนา อายุ 22 ปี แต่งงานแล้วและอยู่รวมครอบครัวเดียวกับมารดา มีบุตร 1 คน

2.นางพรนภา อายุ 21 ปี แต่งงานแล้วและอยู่รวมครอบครัวเดียวกับมารดา ยังไม่มีบุตร

3.นายจิรวัดณ์ อายุ 20 ปี จบ ม.3 รร.มาเรียลัย

4.นายอภิสิทธิ์ อายุ 19 ปี กำลังเรียน วิทยาลัยเทคนิค ฉะเชิงเทรา

5.นายนิรุตย์ อายุ 15 ปี กำลังเรียน ม.3 รร.พรตพิทยพยัต

สมาชิกภายในครอบครัว มี 10 คน

อาชีพ รับจ้าง เย็บหมอน ฝ้าบุทีนอน

ศาสนา	พุทธ และยั้งศรัทธาในกายริยเร ของศาสนาญี่ปุ่น
ความสำคัญ	เป็นผู้นำที่ใหม่เป็นทางการ ในด้านเศรษฐกิจ มีฐานะปานกลาง เป็นบุคคลที่ส่งเสริม ให้มีโครงการศูนย์สาธิตผลิตภัณฑ์อาหาร ประจำหมู่บ้าน ตำแหน่งเหรัญญิก และเป็นคนกลาง รับ-ซื้อ การเย็บผ้าบุทีนอน หมอน มาจำหน่ายให้ชาวบ้านเย็บส่งเป็นเงินๆ ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจของแม่บ้าน
กิจวัตรประจำวัน	ตื่นนอนเวลา 05.30 น. เวลา 06.00 น.ใส่บาตร เวลา 8.00-22.00 น. ตำแหน่งกิจการรับ-ส่ง การเย็บหมอนนอน ของหมู่บ้าน เข้านอนเวลา 24.00 น.
3. นายประสพ อาปีติน (ยูซูป อาปีติน)	
ประวัติส่วนตัว	บุคลิกลักษณะ ห้วม ผิวคล้ำ นมสันสูง 157 ซม.
อายุ	46 ปี
การศึกษา	ประถมศึกษา รร.วัดราชาธิราช จบ ป.6 รร.ศาสนาอิสลาม กรุงเทพฯ
การแต่งงาน	นางมะลิ อาปีติน อายุ 40 ปี
บุตร	8 คน เป็นหญิง 3 ชาย 5 คน ทุกคนยังใหม่แต่งงาน
สมาชิกภายในครอบครัว	9 คน
อาชีพ	ทานา เลี้ยงโคนม
ศาสนา	อิสลาม
ความสำคัญ	เป็นโต๊ะอิหม่าม ผู้นำศาสนาอิสลาม นาละหมาด ประจำมัสยิด ตัดสินทางศาสนา มรดก ปัญหาต่างๆ ของชาวไทยมุสลิม

4. ครอบครัวลุงพิน ชมทอง

บ้านเลขที่ 51 หมู่ 1 ชมทอง ลักษณะบ้านเป็นบ้านไม้ใต้ถุนสูงมีสะพานไม้ทอดยาวมาหน้าบ้านลงสู่คลองประเวศบุรีรมย์ หลังคามุงสังกะสี พื้นชั้นล่างเป็นพื้นดินและมูมหนึ่งเป็นที่ประกอบอาหาร และมีกรงเลี้ยงนกขุนทอง 1 กรง มีแคร่ไม้ยาวสำหรับนั่งเล่นอยู่ใต้ถุนบ้าน รอบบ้านเป็นสวนมะม่วง และทำนาบริเวณลานดินหลังบ้านเป็นที่นวดข้าวและยุงเก็บข้าวตลอดจนวางกระสอบยุบ และยาฆ่าแมลง ชั้นบนบ้านมี 2 ห้องใหญ่เป็นห้องนอนของลูกสะใภ้และลูกชายกับหลานๆ เครื่องใช้ไฟฟ้า มีพัดลม วิทยุ โทรทัศน์ ไม้มีตุ้ยีน และน้ำประปา ใช้น้ำฝนและน้ำคลองในการอุปโภคบริโภค มีห้องน้ำแยกต่างหากจากตัวบ้าน

ลุงพิน ชมทอง อายุ 75 ปี อาชีพทำนาเป็นลูกของนายพิศ และนางเพื่อนเอี่ยมสะอาด ปัจจุบันพ่อแม่ของลุงพินเสียชีวิตแล้ว ลุงพินมีพี่น้อง 5 คนดังนี้

1. นายพัฒนา อายุ 80 ปี อาชีพค้าขาย ต่อมาได้บวชเป็นพระและเสียชีวิตแล้ว แต่งงานกับนางคง ขวัญพิบูล ไม่มีบุตร

2. นายเล็ก อายุ 78 ปี (เสียชีวิตแล้ว) แต่งงานกับนางย้อย เป็นคนพระประแดง แต่งงานแล้วก็ไปค้าขายอยู่ที่พระประแดงมีบุตร 1 คน

3. ลุงพิน ชมทอง อายุ 75 ปี อาชีพทำนา แต่งงานกับนางเกด เม่นรัต อายุ 75 ปี เป็นคนหมู่บ้านเดียวกัน มีลูก 6 คน

4. นางผิว ชมทอง อายุ 73 ปี แต่งงานกับนายชม เอี่ยมละออ มีบุตร 4 คน เป็นคนทับยาว อาชีพทำสวน

5. นายศรี สารวย อายุ 70 ปี อาชีพทำนา แต่งงานกับนางบุญมา มีบุตร 3 คน ครอบครัวลุงพินมีบุตร 6 คน ดังนี้

1. น.ส.สาภา อายุ 46 ปี จบชั้น บ.4 รร.วัดราชโกลา อาชีพทำนา ปัจจุบันอยู่บ้านกับลุงพิน

2. นายสมพงษ์ อายุ 42 ปี จบชั้น ป.4 รร.วัดราชรึกษา อาชีพทำนา
แต่งงานกับนางจางงค์ ข่าซุ่ม ลูกของ นายโปรย ข่าซุ่ม อยู่หมู่บ้านเดียวกันว่ามีบุตร

3. นางสาวเรียง อายุ 37 ปี จบชั้น ป.4 แต่งงานกับ นายสาัญญ์ ภูสกุล
อาชีพทำนา ย้ายครอบครัวมาอยู่แปดริ้ว มีลูก 3 คน ผู้หญิง 2 คน ชาย 1 คน

4. นายบุญส่ง อายุ 35 ปี จบชั้น ป.7 รร.วัดราชรึกษา อาชีพขับรถรับ
จ้าง แต่งงานกับนางวิรัตน์ มีลูก 3 คน

5. นางวิไล อายุ 32 ปี แต่งงานกับนายสมศักดิ์ ทำงานโรงงานอยู่บางนา
มีลูก 3 คน ชาย 2 คน หญิง 1 คน

6. นายวิรัตน์ อายุ 29 ปี แต่งงานกับนางจิว สุทธิศรี ทำงานโรงงาน
สบู่ที่สมุทรปราการ มีลูก 1 คน

ลุงพินเล่าว่าแต่ก่อนที่หมู่บ้านนี้มีแต่ป่ารกคลุ้มป่าหมัด ฉันทัดกับแม่เด็กเพราะ
บ้านอยู่ใกล้ๆ กันก็เกิดชอบพอแต่งงานกัน ที่นาของฉันทัดกับป่าเกิด (ภรรยา) เป็นมรดก
ตกทอดมา มี 20 ไร่ เดี่ยวนี้ฉันทัดขายไป 10 ไร่ เมื่อ 6-7 ปีที่แล้ว ไร่ละหมื่นบาท ฉันทัด
ขายให้กับคนที่มาขอซื้อเขาเป็นคนแขก มาจากบางกะปิ เขามาขอซื้อที่ดินจากฉันทัดพอซื้อแล้ว
เขาก็ย้ายมาอยู่ที่หัวนา เขาก็ไม่ได้ไ้ใช้ที่นาเขาเพียงแต่เขาลงมะม่วงไว้ที่ขายไปดินมันก็ยังดี
อยู่ แต่ฉันทัดเอาไปใช้หนี้ข้าวมันถูก ทาไม่ค่อยได้ราคา ทาปีหนึ่งพอใช้ฉันทัดแล้วก็เป็น
หนี้พอกเอาไว้ เอาไปจางองไว้กับธนาคารบ้าง แบ่งขายไปชะบ้าง เมื่อปีที่แล้วนี้ฉันทัดไม่มี
นาของฉันทัดเป็นนาดอนก็ขาดทุน แต่ฉันทัดคิดว่า 10 ไร่ที่เหลืออยู่นี้จะขายแล้วเก็บไว้เป็นที่อยู่
หากินของลูกๆ แต่ถ้ามันไม่ไหวก็จะขายแต่เดี๋ยวนี้ ถนนมันผ่านที่มาจากสุพรรณ ไร่ข้าก็ลง
ถึงที่ของฉันทัดติดถนนเขาให้ไร่ละ 900.000-1.000.000 บาท ที่ดินยังไม่มียอดในปี 2531
ก็ราคาไร่ละ 4 แสน - 5 แสนบาท แต่เดี๋ยวนี้ชุดถนนมาถึงสุพรรณและจะต่อไปยังนิคม
อุตสาหกรรมที่ทับยาวราคาก็สูงขึ้นเรื่อยๆ

ลุงพิน มีความรู้หนังสืออ่านออกเขียนได้แต่ชื่อ รดยเขียนกับพ่อ พอหน้าทำ
นาก็ออกไปรับจ้างเขาเลี้ยงควาย พอว่างจากนั้นก็มานั่งเขียนหนังสือกับพ่อ พอถึงหน้า
เกี่ยวเขาจ้างฉันทัดไปเลี้ยงควาย พอกลับมาก็มาเขียนหนังสือมันก็รู้บ้างลืมบ้าง ก็พออ่าน

ออก พอเขียนก็จำตัวสะกดไม่ได้ก่อนนั้นยังไม่เป็นโรงเรียนวัดราชรถฯ เป็นแต่โรงเรียนเอกชน เขามีครูมาสอนเก็บเดือนละหลายร้อยบาทต่อคนยังไม่มีการเรียนพระราชบาลันก็อยากเรียนหนังสือ แต่หัวก็ไม่ดีพ่อแม่ก็ยากจนเลยเอาแค่อ่านออกเขียนได้เท่านั้นทุกวันนี้ลุงพื้นนอกจากทำนาที่ยังมีรายได้จากการขายส่งมะม่วง มีมะม่วงพันธุ์เขียวเสวย น้ำดอกไม้ มะม่วงแรด หนองแขง ขายส่งตลาดลาดกระบัง ก็ลดละ 15-25 บาท ลุงพื้นไม่ยอมให้หลานๆ มาทำนาเหมือนลุง อยากส่งให้เขาเรียนหนังสือสูงๆ เพราะทำนามีแต่จะจนลง ทำแล้วข้าวก็ราคาไม่ดี ต้นทุนก็สูง รัฐบาลงานรับจ้างงานนิคมอุตสาหกรรมไม่ได้อย่างน้อยค่าแรงวันละ 95-100 บาท ฉันทันทีขายข้าวได้ 100 ถึง เจ็ดสุขมาซื้อจากฉันให้ราคาแค่ 3,000 บาท แล้วไปขายต่อที่ตลาดลาดกระบัง แค่นี้ฉันก็ขาดทุนแล้วราคาข้าวมันไม่แน่นอน

5. ครอบครัวของนางอำมิตะ นาคนาวา

บ้านเลขที่ 112 หมู่ 1 ชุมทอง เป็นบ้านไม้ชั้นเดียวใต้ถุนสูง หลังคามุงกระเบื้องมีสะพานไม้ทอดยาวลงสู่คลองประเวศบุรีรมย์ ด้านข้างสะพานไม้มีอยู่เก็บเรือหางยาวและเรือพาย 2 ลำ ใต้ถุนบ้านเป็นฟาร์มเลี้ยงไก่ ประมาณ 300 ตัว มีคุ่มน้ำ 10 ไร่ล้อมรอบใต้ถุนบ้าน และมีห้องเก็บอาหารไร่ ปลายข้าวไว้เลี้ยงไก่ ถัดจากหลังบ้านเป็นนาข้าว และบ่อเลี้ยงปลาพื้นนาใหญ่จำนวน 10 ไร่ อดีเป็นที่ทำกินปัจจุบันของพี่น้อง 10 คน ที่อยู่อาศัยบ้านใกล้ๆ กันโดยที่อำมิตะ บอกว่าพ่อแม่ยังไม่แบ่งมรดกเราก็ยังช่วยกันทำนาอยู่ ลักษณะภายในบ้านมี 3 ห้อง ใหญ่และมีเครื่องใช้ไฟฟ้า หัดลม วิทยุ สเตอริโอ ตู้เย็น ทีวีสี ทีวีขาวดำ ตู้ไม้สักใส่ข้าวด้วยขามสังครอก และใช้แก๊สหุงต้มอาหาร

ที่อำมิตะ อายุ 44 ปี อาชีพเลี้ยงไก่ทำนาและเลี้ยงปลา เป็นบุตรของนายแพะอายุ 62 ปี และนางแยม บุญมาเลิศอายุ 60 ปี พ่อของที่อำมิตะ ทำหน้าที่เป็นคอบุติบอยู่ที่สุเหร่าบ้านคือมีสยิดรู้ลมูกีม คอยทำหน้าที่นำสวดมนตร์ มีพี่น้อง 10 คนดังนี้

1. ที่อำมิตะ เป็นคนธ อายุ 44 ปี แต่งงานกับนายสว่าง นาคนาวา มีบุตร 7 คน

2. นางราพิชะ อายุ 42 ปี แต่งงานกับนายสมบุรณ์ เลี้ยวเซ็น เป็นคนมาจากแคลาย อาชีพทำนา มีลูก 5 คน ชาย 2 หญิง 3 ปัจจุบันอยู่ในหมู่บ้านนี้ จบชั้นป.4 โรงเรียนสุเหร่าบ้านม้า

3. นางพาติมะ อายุ 39 ปี แต่งงานกับนายแสละ ขาววิไล มีลูก 3 คน ชาย 1 หญิง 2 ปัจจุบันอยู่ที่ชุมทองนี้

4. นางเวดีะ อายุ 36 ปี แต่งงานกับนายกอเข็ม บุญมาเลิศ มีลูก 4 คน ชาย 1 หญิง 3 ปัจจุบันอยู่ที่ชุมทองนี้

5. นายเมฆาเส้าะ อายุ 34 ปี แต่งงานกับนางกุหลาบ นาคนาวา มีลูก 3 คน ชาย 1 หญิง 2 ปัจจุบันอยู่ที่ชุมทองนี้

6. นายพาริ อายุ 32 ปี แต่งงานกับมารีพะ มีลูก 1 คน 1 ไปอยู่หัวหมาก

7. นายอับดุลเส้าะ อายุ 29 ปี แต่งงานกับหีบเขาะ มูซอฮีบี มีลูก 1 คน 1 ไปอยู่พัฒนาการ กรุงเทพฯ

8. น.ส.เขาะห์ อายุ 27 ปี ยังไม่แต่งงาน ปัจจุบันอยู่ที่ชุมทองนี้

9. นายอาหมัด อายุ 25 ปี แต่งงานกับนางระเบียบ นาคนาวา มีลูก 1 คน

10. นายวัฒนา นาคนาวา อายุ 20 ปี ยังไม่แต่งงานปัจจุบันอยู่ที่ชุมทองนี้

ครอบครัวของพี่อามีนะกับนายสว่าง นาคนาวา มีลูก 7 คนดังนี้

1. นายอับดุลเลาะห์มาน อายุ 24 ปี จบชั้น ม.6 โรงเรียนอิสลามศรีอยุธยา อาชีพขับรถ แต่งงานกับนางสุไรพร หวังเกษม ครอบครัวอยู่ประเทศ

2. นายมุบัมหมัด อายุ 21 ปี จบชั้น ม.6 โรงเรียนอิสลามศรีอยุธยา อาชีพขายของอยู่หัวหมาก

3. น.ส.หะวอส อายุ 20 ปี จบชั้น บ.6 โรงเรียนวัดราชโกลา อาชีพรับจ้างปักผ้าเย็บเสื้อผ้า

4. นายเกษม อายุ 19 ปี จบ บวช. เทคนิคมีนบุรี ทำงานโรงงานซ่อมรถยนต์ที่นิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง

5. น.ส.นิตยา อายุ 18 ปี จบป.6 โรงเรียนวัดราชโศภิต รับจ้างปักผ้า

6. ด.ช.กอเข้ม อายุ 14 ปี กำลังเรียนอยู่โรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม
วิทยาลัยสุรดี

7. ด.ช.เมฆาเลื้อ อายุ 12 ปี กำลังเรียนอยู่โรงเรียนวัดราชโศภิต

พี่อำมีนะ ก่อนที่จะมาอยู่ที่ชุมทองนี้ รุ่นตายายเขาเป็นคนกรุงเทพฯ อยู่ที่หัวหมากและอพยพย้ายมาอยู่ที่ชุมทองนี้นานแล้ว 70 ปี จนมีที่ทางเป็นมรดกตกทอดมา 100 ไร่ จินเป็นคนมีพี่น้องเยอะและแพนเขา (พี่สว่าง) ก็มีที่ดินเป็นมรดกอีก 20 ไร่ แต่พี่น้องเขาก็ยังไม่แบ่งมรดกเหมือนกันเขาก็เอาไว้เลี้ยงปลา แต่ 100 ไร่นี้จินได้เอามาปลูกบ้านและทำสวนมะม่วงเลี้ยงปลา 20 ไร่ ที่เหลือ 80 ไร่ น้องๆ 10 คน เขาก็เอาไว้ทำกินแบ่งกันใบแต่พ่อแม่ก็ยังไม่ใส่ชื่อใครเพราะยังมีชีวิตอยู่ทุกวันนี้ ท่านก็ไปทำพิธีทางศาสนา เป็นคอเต็บที่มีสยิดทุกวัน แพนพี่สว่างชอบเลี้ยงไก่เค็มที่มีไม่กี่ตัว เขาก็ไปขอซื้อมาจากฟาร์มเบทาโรที่บริษัทกรุงเทพฯ 100 ตัว แล้วก็เพาะจนเป็นฟาร์มทุกวันนี้มีไก่ 300 กว่าตัวเลย เลิกอาชีพจากท่านมาเลี้ยงไก่แทน เพราะท่านไม่ค่อยได้ผล และยังคงใส่ปุ๋ยเคมีอยู่เรื่อยๆ ไรคข้าวมีเยอะก็เลยเลิกหันมาเลี้ยงไก่กับเลี้ยงปลาแทนขายได้ราคาดีขายไข่ไก่ส่งที่ตลาดลาดกระบังบางที่มีพ่อค้ามาซื้อที่ถนนให้กิโรละ 25 บาท กิโรละถ้าฟองใหญ่ก็มี 12 ฟอง ฟองเล็กก็ 15 ฟอง ส่วนลูกสาวก็ช่วยรับซื้อโรลมาปักส่งในตลาดหลวงแพ่ง ได้ค่าจ้างตัวละ 35 บาท ที่ดินที่มีอยู่ตอนนี้นั้นไม่คิดจะขาย และแพนเขาก็ไม่อยากจะขายกลัวลูกจะไม่มีที่อยู่ ถ้าถนนมาก็ไม่คิดจะขายจะเก็บเอาไว้ แต่พี่น้องของพี่สว่าง บางคนเขาก็ขายเพื่อใช้หนี้มีคนแถวพญาเขามาซื้อ เคยมีคนเขามาเดินที่แต่ฉันบอกว่าพ่อเขา (สามี) ไม่ขาย คนที่มาซื้อเขาต้องการขยายกิจการสาขา สร้างโรงงานทำปลากระป๋องที่ชุมทองเพราะเห็นทำเลดี แต่พ่อเด็กเขาเห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องขาย ก็เก็บไว้ทำกินใบเรื่อยๆ และอีกอย่างพ่อแม่เขาก็ยังไม่ได้แบ่งมรดก ทุกวันนี้ก็อยู่สบายดีแล้วไม่เดือดร้อน

6. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้านแขวงชุมทอง หมู่ 1-7

แบบสอบถาม

โครงการวิจัย เรื่องวิถีชีวิตของชุมชนชุมทอง กรุงเทพมหานคร

เรียน ท่านหัวหน้าครอบครัว

โครงการวิจัย เรื่องวิถีชีวิตของชุมชนชุมทอง กรุงเทพมหานครนี้เป็นการศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในสภาพปัจจุบัน ที่มีต่อวิถีชีวิตของชุมชนชุมทอง และเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชุมชนชุมทอง เขตลาดกระบัง จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการกรอกข้อมูลแบบสอบถามดังหัวข้อต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามด้านประชากร

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับวิถีชีวิตของผู้ตอบแบบสอบถามใน 9 ด้านคือ

- 1) กิจกรรมด้านอาชีพ เศรษฐกิจและการงาน
- 2) กิจกรรมด้านการพักผ่อน สันทนาการและงานอดิเรก
- 3) ด้านสังคม ศาสนาประเพณี ความเชื่อ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต
- 4) ด้านครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู บทบาทของครอบครัว และสัมพันธภาพภายในครอบครัว
- 5) ด้านกิจกรรมของชุมชน การร่วมกลุ่ม และการเคลื่อนย้ายประชากร
- 6) ด้านการศึกษา
- 7) ด้านสาธารณสุข สุขภาพ อนามัยและบริการชุมชน
- 8) ด้านการเมืองและการปกครอง
- 9) ด้านสาธารณูปโภคและการติดต่อสื่อสาร

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนี้ คณะผู้วิจัยจะถือเป็นความลับ

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

รศ.ดร.ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์
หัวหน้าโครงการวิจัย

ตอนที่ 1 วิจารณ์สร้างด้านประชากร

คำชี้แจงในการกรอกข้อมูล ให้หัวหน้าครอบครัวหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้เขียนระบุคำตอบลงในช่องว่างที่เว้นว่างไว้ให้

1. ชื่อผู้กรอกแบบสอบถาม.....อายุ.....ปี
ศาสนา.....
2. บ้านเลขที่อยู่.....หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....
3. จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในที่อยู่ปัจจุบันนี้.....ปี
4. สมาชิกในครอบครัวมี.....คน

ตอนที่ 2 โครงสร้างวิธีชีวิตของผู้ตอบแบบสอบถาม 9 ด้าน

คำชี้แจงในการกรอกข้อมูล ให้เขียนระบุดำตอบและ (0) วงกลมล้อมรอบหน้าข้อความที่ท่านเลือกแสดงความคิดเห็น

กิจกรรมด้านอาชีพ

1. อาชีพหลักได้แก่

- 1.1 รัฐบาล
- 1.2 รับจ้างทั่วไป
- 1.3 ทานา ทาสวน
- 1.4 ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ

2. อาชีพรองได้แก่.....

3. รายได้จากอาชีพปัจจุบัน

- 3.1 3,000 บาทขึ้นไป / 1 เดือน
- 3.2 1,000-2,000 บาท / 1 เดือน
- 3.3 ต่ำกว่า 1,000 บาท / 1 เดือน
- 3.4 รายได้ไม่แน่นอน

4. ท่านมีที่ดินถือครองหรือเช่า

- 4.1 ถือครอง
- 4.2 เช่า
- 4.3 ทั้งไม่มีและไม่ได้เช่า

5. ประเภทการถือครองที่ดิน

- 5.1 เจ้าของที่ดิน (มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน)
- 5.2 ผู้เช่าบางส่วน
- 5.3 ผู้เช่าทั้งหมด
- 5.4 ไม่มีที่ทำกิน (เป็นลูกจ้าง)

6. ถ้าท่านเช่าที่ดิน (ทั้งบางส่วนและทั้งหมด) ท่านเช่าจากใคร

- 6.1 คนในครอบครัวหรือญาติ
- 6.2 เพื่อนบ้าน
- 6.3 อื่นๆ.....

7. เหตุผลที่เช่า

- 7.1 ไม่มีที่หากิน
- 7.2 ที่ดินหากินไม่พอ
- 7.3 วนครัวเรือนมีแรงงานเกิน
- 7.4 อื่นๆ.....

8. ท่านมีความพอใจในสภาพการเป็นเกษตรกรเจ้าของที่ดินประกอบการเกษตรเองหรือไม่

- 8.1 พอใจ เพราะ.....
- 8.2 ไม่พอใจ เพราะ.....

9. ท่านมีความคิดที่จะขายหรือให้เช่าที่ดินของท่านหรือไม่

- 9.1 มี
- 9.2 ไม่มี

10. ตั้งแต่เริ่มประกอบอาชีพเกษตรกรรมจนถึงปัจจุบันที่ดินถือครองของท่านมีปริมาณ

- 10.1 มากขึ้น เพราะ.....
- 10.2 น้อยลง เพราะ.....
- 10.3 เท่าเดิม เพราะ.....

11. ปริมาณผลผลิตของท่าน

- 11.1 เพิ่มขึ้นทุกปี เพราะ.....
- 11.2 ลดลงทุกปี เพราะ.....
- 11.3 ขึ้นๆ ลงๆ เพราะ.....
- 11.4 คงเดิม เพราะ.....

12. รายได้จากการเกษตรของท่านใน 2-3 ปีหลัง

- 12.1 ดีขึ้น เพราะ.....
- 12.2 ลดลง เพราะ.....

13. ท่านมีปัญหาทางการเงินหรือไม่

- 13.1 มี
- 13.2 ไม่มี

14. ท่านมีปัญหาทางการเงินเพราะ

- 14.1 รายได้ลดลง
- 14.2 รายจ่ายเพิ่มขึ้น
- 14.3 สมาชิกในครอบครัวเพิ่มขึ้น
- 14.4 อื่นๆ (ระบุ).....

15. ท่านคิดว่ามาตรฐานการครองชีพ (ความอยู่ดี-กินดี) ของท่านในปัจจุบันนี้

- 15.1 ดีมาก
- 15.2 ดี
- 15.3 ปานกลาง
- 15.4 เลว

16. ท่านมีหนี้สินหรือไม่

16.1 มี

16.2 ไม่มี

17. ถ้าท่านมีหนี้สินท่านกู้ยืมเงินจากใคร

17.1 ญาติ

17.2 เพื่อนบ้าน

17.3 อื่นๆ.....

18. ท่านประสงค์จะปรับปรุงกิจการไร่นาของท่านหรือไม่

18.1 ประสงค์ เพราะ.....

18.2 ไม่ประสงค์ เพราะ.....

19. ท่านคิดจะเปลี่ยนอาชีพหรือไม่

19.1 คิด

19.2 ไม่คิด

20. ถ้าท่านคิดจะเปลี่ยนอาชีพ ท่านต้องการประกอบอาชีพอะไรใหม่ (ระบุ).....

21. ท่านต้องการให้ลูกหลานของท่านเป็นเกษตรกรเหมือนอย่างท่านหรือไม่

21.1 ต้องการ

21.2 ไม่ต้องการ

กิจกรรมด้านการพักผ่อน สันทนาการและงานอดิเรก

1. ท่านใช้เวลาว่างในการ

- 1.1 ดูทีวี ฟังวิทยุ อ่านหนังสือพิมพ์
- 1.2 ทำงานอดิเรก
- 1.3 ไปท่องเที่ยว
- 1.4 เล่นการละเล่นต่างๆ

2. ในหมู่บ้านของท่านมีสถานที่พักผ่อน เช่น สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น หรือไม้

- 2.1 มี
- 2.2 ไม่มี

3. งานอดิเรกของท่านคือ

- 3.1.....
- 3.2.....

กิจกรรมด้านสังคม ศาสนาประเพณี ความเชื่อ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต

1. ในหมู่บ้านมีศาสนสถาน.....แห่ง โรงเรียน.....แห่ง
2. ประเพณีที่สำคัญของหมู่บ้านในรอบปี.....
3. ประเพณีที่สำคัญของศาสนาพุทธในรอบปี.....
4. ประเพณีที่สำคัญของศาสนาอิสลามในรอบปี.....
5. คนในหมู่บ้านได้รับเชิญจากหมู่บ้านชาวไทยพุทธ (หรือชาวไทยมุสลิม) ไปร่วมงานประเพณีอะไรบ้าง.....
6. เมื่อท่านได้รับเชิญแล้ว ได้ช่วยเหลืออย่างไรบ้าง
 - 6.1 ทางการเงิน
 - 6.2 ช่วยทางด้านแรงงาน
 - 6.3 ให้นำหรือให้ยืมเครื่องอุปโภค บริโภค
 - 6.4 อื่นๆ.....
7. การไปร่วมงานประเพณี จะไปร่วมในพิธีกรรมตอนไหนบ้าง
 - 7.1 เฉพาะพิธีกรรมทางศาสนา
 - 7.2 เฉพาะพิธีกรรมทางสังคม
 - 7.3 ร่วมในพิธีกรรมทั้งหมด
8. สาเหตุที่ท่านไปร่วมงานประเพณีของหมู่บ้านชาวไทยพุทธ (หรือชาวไทยมุสลิม) เพราะ
 - 8.1 ความเป็นเพื่อน
 - 8.2 ความรู้สึกจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน
 - 8.3 ความเข้าใจภาษาซึ่งกันและกัน
 - 8.4 การใช้บริการสาธารณสุขร่วมกัน

9. ท่านมักจะไปทำบุญที่วัดหรือมีสัทธิศรัทธา

- 9.1 เป็นประจำทุกวันพระและวันศุกร์
- 9.2 ไปเฉพาะงานประจำปีหรืองานวันขึ้นเริง
- 9.3 นานๆ ครั้ง

10. ท่านอยากจะทำให้มีการพัฒนาสังคม ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมโดย.....
.....

ด้านครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู บทบาทของครอบครัวและสัมพันธภาพภายในครอบครัว

1. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน

2. ในครอบครัวของท่านมีสมาชิก

2.1 เฉพาะพ่อ-แม่-ลูก

2.2 มีญาติพี่น้องอยู่ร่วมกัน

3. ถ้ามีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นในครอบครัว ผู้ตัดสินใจคือ

3.1 พ่อ

3.2 แม่

3.3 ลูก

3.4 ช่วยกันตัดสินใจ

4. เรื่องค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ผู้ดูแลคือ

4.1 พ่อ

4.2 แม่

4.3 อื่นๆ.....

5. ครอบครัวของท่านสนับสนุนให้ลูกผู้หญิงหางานนอกบ้านได้

5.1 สนับสนุน

5.2 ไม่สนับสนุน

6. ท่านมักจะตั้งครอบครัวของท่านโดย

6.1 อยู่ในบริเวณเดียวกับญาติพี่น้อง

6.2 ไม่อยู่ในบริเวณเดียวกัน

ด้านกิจกรรมของชุมชน การรวมกลุ่มและการเคลื่อนย้ายประชากร

1. ท่านคิดว่าในหมู่บ้านของท่านมีกิจกรรมคือ

- 1.1 กิจกรรมกลุ่มแม่บ้านคือ
- 1.2 กิจกรรมกลุ่มเยาวชนคือ
- 1.3 กิจกรรมกลุ่มศาสนา (ทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิม) คือ
- 1.4 กิจกรรมกลุ่มผู้สูงอายุคือ
- 1.5 กิจกรรมด้านอาชีพคือ
- 1.6 ไม่มีกิจกรรมใดๆ เลย

2. ผู้นำของกิจกรรมชุมชนคือ

- 2.1 ผู้ใหญ่บ้าน
- 2.2 กำนัน
- 2.3 ชาวบ้านทุกคน
- 2.4 อื่นๆ

3. ในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมา ท่านคิดว่าชาวบ้านย้ายไปอยู่หมู่บ้านอื่นๆ โดย

- 3.1 ย้ายไปอยู่ในกรุงเทพมหานคร
- 3.2 ย้ายไปอยู่ต่างจังหวัด
- 3.3 ย้ายไปอยู่หมู่บ้านอื่น แต่อยู่ในเขตลาคกระบัง

4. สาเหตุของการย้ายคือ

- 4.1 การแต่งงาน
- 4.2 ทหารหากินไม่ดี (ผลผลิตน้อย ทานาไม่ไ้ผล)
- 4.3 ไม่มีที่ดิน ไม่มีทุน
- 4.4 ขายที่เก่าไปซื้อที่อยู่ใหม่
- 4.5 อื่นๆ

5. ท่านคิดว่าวัยของผู้ย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย

5.1 วัยรุ่น (15-20 ปี)

5.2 วัยผู้ใหญ่ (21-40 ปี)

5.3 วัยสูงอายุ (40 ปีขึ้นไป)

6. ปัญหาในการทำกิจกรรมของชุมชนคือ.....

.....

ด้านการศึกษา

1. ท่านสนับสนุนให้บุตรหลานของท่านมีการศึกษาในระดับ
 - 1.1 ประถมศึกษาปีที่ 6
 - 1.2 มัธยมศึกษา
 - 1.3 บวช . . . บวส .
 - 1.4 มหาวิทยาลัย
 - 1.5 ไม่สนับสนุน เพราะ.....

2. ท่านคิดว่าลูกผู้หญิงและลูกผู้ชาย ในด้านการศึกษาควรจะ
 - 2.1 ลูกผู้ชาย ควรจะได้เรียนสูงกว่าลูกผู้หญิง
 - 2.2 ทั้งผู้หญิงและผู้ชายควรจะได้เรียนสูงเท่ากัน
 - 2.3 ลูกผู้หญิง ควรจะได้เรียนสูงกว่าลูกผู้ชาย
 - 2.4 อื่นๆ.....

3. ท่านมักจะส่งบุตรหลานให้เรียนที่
 - 3.1 โรงเรียนประจำหมู่บ้าน
 - 3.2 โรงเรียนในกรุงเทพฯ
 - 3.3 เรียนที่โรงเรียนสอนศาสนาควบคู่กับเรียนโรงเรียนไทยพุทธ

4. ท่านคิดว่าควรพัฒนาการศึกษาในเรื่อง
 - 4.1 การเน้นฝึกอาชีพให้กับนักเรียน
 - 4.2 การให้ทุนช่วยเหลือแก่นักเรียนที่ยากจน
 - 4.3 การพัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน

5. ปัญหาในการศึกษาคือ.....

ด้านสาธารณสุข สุขภาพอนามัยและบริการชุมชน

1. การให้บริการของสถานอนามัยประจำหมู่บ้าน

- 1.1 ตี
- 1.2 พอใช้
- 1.3 ต้องปรับปรุง

2. เวลาที่ท่านป่วยท่านมักจะ

- 2.1 ซื้อยากินเอง
- 2.2 บล่อยไว้ให้หายเอง
- 2.3 ไปสถานอนามัยในหมู่บ้าน
- 2.4 ไปโรงพยาบาลลาดกระบัง

3. ที่สถานอนามัยมีหมอเพียงพอรึหรือไม่

- 3.1 เพียงพอ
- 3.2 ไม่เพียงพอ

4. สุขภาพของท่านโดยทั่วไป

- 4.1 แข็งแรง
- 4.2 ไม่แข็งแรง
- 4.3 มีโรคประจำตัว

5. โรคประจำตัวของท่านคือ

- 5.1.....
- 5.2.....

6. ที่บ้านของท่านมี

6.1 น้ำประปาใช้

6.2 ใช้น้ำคลอง

6.3 ใช้น้ำบ่อ

7. น้ำดื่มที่ท่านใช้

7.1 น้ำฝน

7.2 น้ำบ่อ

7.3 น้ำประปา

7.4 น้ำดื่ม

7.5 น้ำกรอง

ด้านการเมืองและการปกครอง

1. ท่านคิดว่า ระบบการเลือกผู้ใหญ่บ้านใหญ่บ้านของท่านยุติธรรมหรือไม่

- 1.1 ยุติธรรม
- 1.2 ต้องปรับปรุง

2. เวลาที่ท่านมีปัญหากับเพื่อนบ้าน ท่านจะไปปรึกษา

- 2.1 ผู้ใหญ่บ้าน
- 2.2 กำนัน
- 2.3 ครู
- 2.4 พระ
- 2.5 ใต้ะอิตหม่าม
- 2.6 ตัวท่านเอง

3. ท่านเลือกผู้ใหญ่บ้านเพราะมีคุณสมบัติ

- 3.1 อารุโธ
- 3.2 มีฐานะดี
- 3.3 สามารถปรึกษาและแก้ปัญหาได้
- 3.4 ซื่อซื่อพอกัน

4. ท่านคิดว่าผู้ใหญ่บ้านควรมีบทบาทหน้าที่

- 4.1 ดูแลทุกข์สุขของลูกบ้าน
- 4.2 อำนวยความสะดวกต่างๆ ได้
- 4.3 สามารถทำให้อยู่เย็นได้
- 4.4 รับผิดชอบปัญหาต่างๆ

5. หมู่บ้านของท่านควรปรับปรุง

5.1 มีโรงพยาบาล

5.2 มีถนนหนทางเพิ่มขึ้น

5.3 มีสถานีตำรวจ

5.4 อื่นๆ.....

ด้านสาธารณสุขโรคและการติดต่อสื่อสาร

1. เมื่อท่านเดินทางเข้าเมืองท่านใช้

- 1.1 รถโดยสาร
- 1.2 รถไฟ
- 1.3 เรือ
- 1.4 อื่นๆ.....

2. ที่บ้านของท่าน

- 2.1 มีโทรศัพท์
- 2.2 ไม่มีโทรศัพท์

3. หมู่บ้านของท่านประสบปัญหา

- 3.1 ขาดแคลนน้ำดื่มที่สะอาด
- 3.2 มีโรคติดต่อ
- 3.3 ไร้อุ้งน้ำดื่ม
- 3.4 เด็กวัยรุ่นไม่มีงานทำ
- 3.5 อื่นๆ.....

4. ถนนเข้าหมู่บ้าน

- 4.1 สภาพดี
- 4.2 เป็นหลุมเป็นบ่อ
- 4.3 มีฝุ่นมาก

5. เมื่อท่านต้องการส่งจดหมายทางไปรษณีย์

- 5.1 ส่งไปตู้ไปรษณีย์ในหมู่บ้าน
- 5.2 ไปที่ทำการไปรษณีย์ที่ลาดกระบัง
- 5.3 ผูกให้คนนำไปจัดการที่ในเมือง

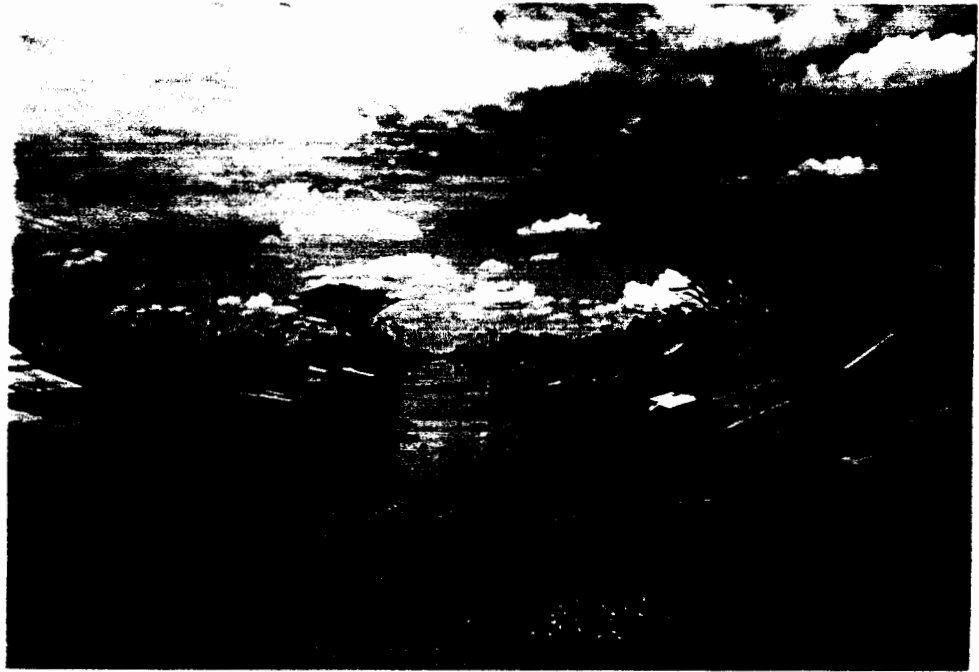
6. เมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือเพลิงไหม้

6.1 มีตำรวจมาดำเนินการ

6.2 จัดการเอง

6.3

ภาพทิวทัศน์บ้านเรือน & ทุ่งนาตอนเช้า

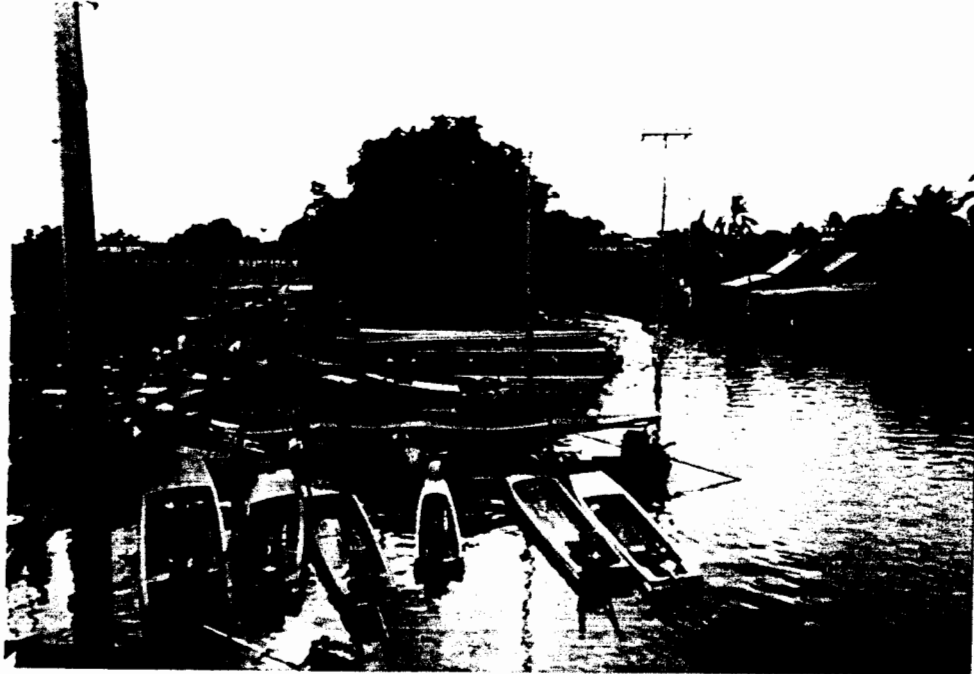
ตลาดกลางโพธิ์

อุทยานมฤต - ลำยองบุรี

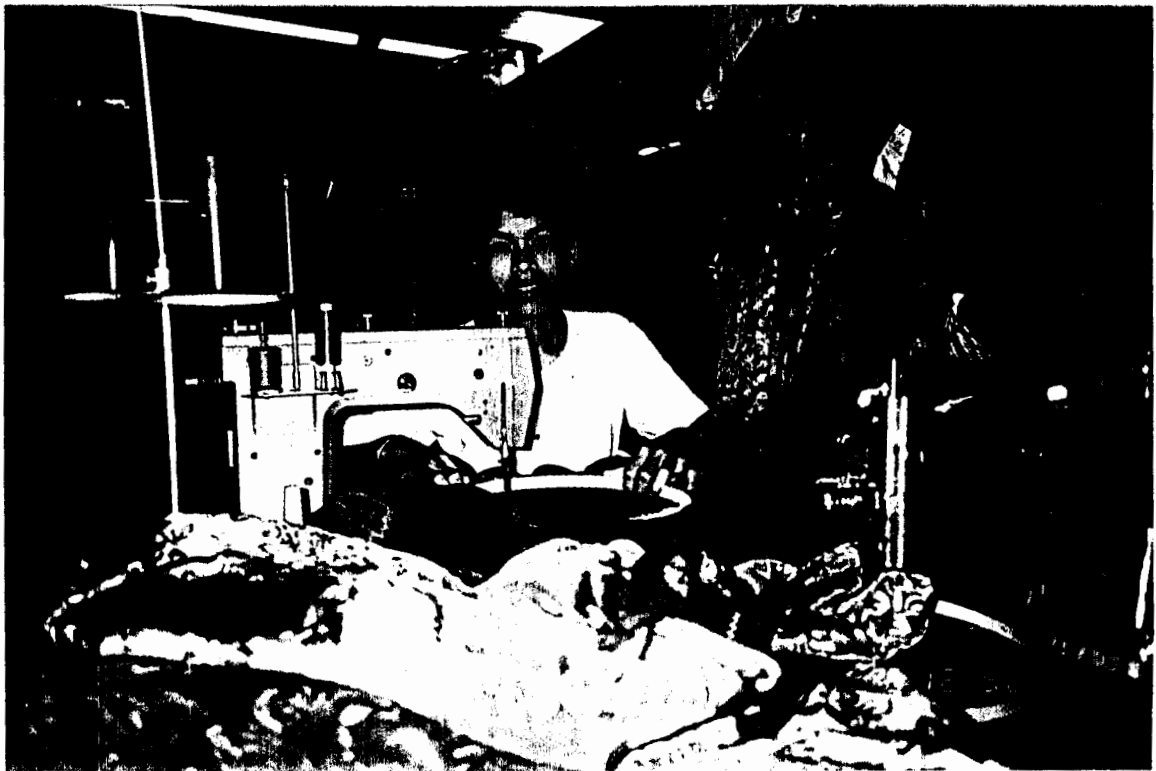

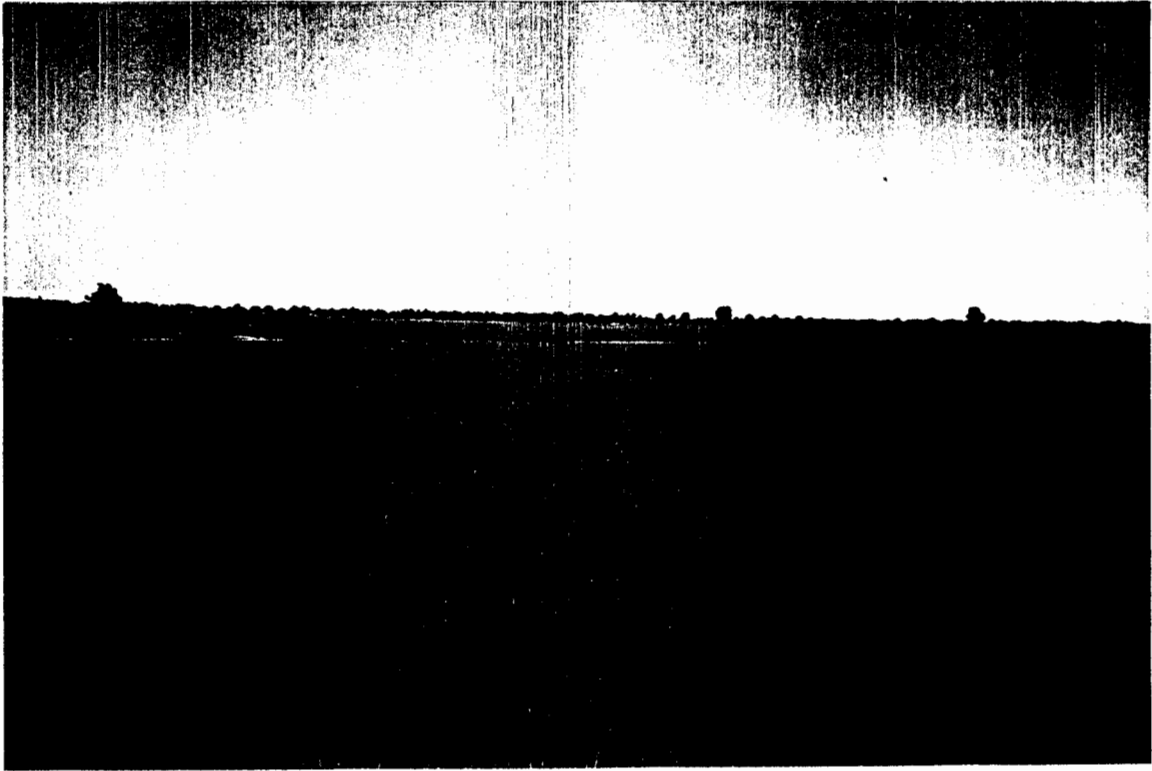
การกมพาคม
ทวงเวือ๓นค
ทวงรค๓นค
และทวงเวือ
รับจ้าว๓๓๓,
น้า๓

การรับจ้างงานเหมา เย็บเสื้อผ้า ของ กลุ่มแม่บ้าน

นาไฟเกษตรกรรม นาไฟดั้งเดิมของหมู่บ้าน

ชายพอรันจ้างท้าวไปทำงานในชุมชนอุตสาหกรรม
และนอกชุมชนอุตสาหกรรม

ด้านการศึกษา

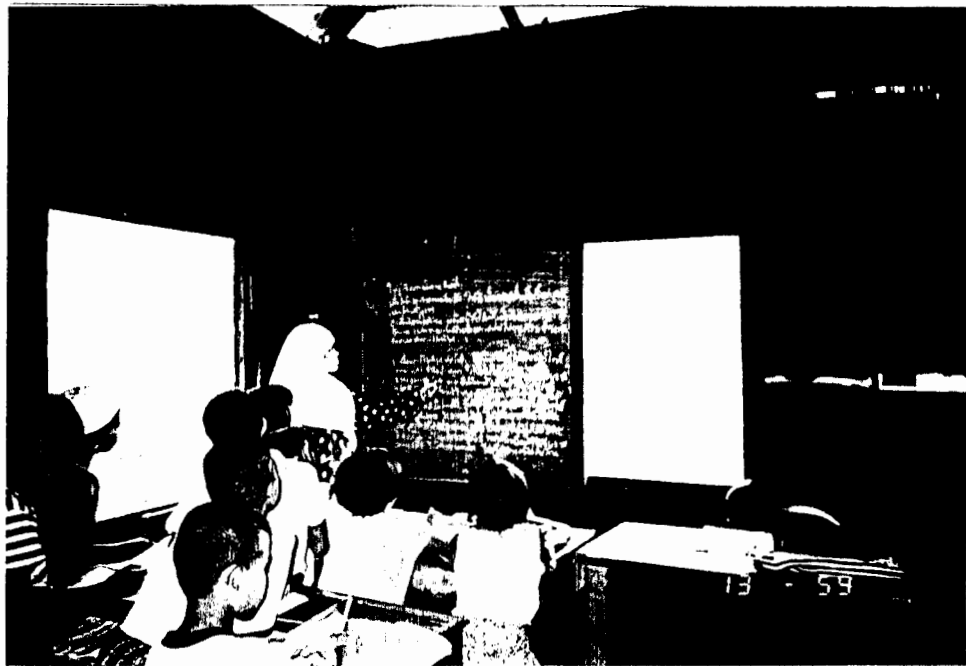

ภาพโรงเรียนประจำหมู่บ้าน คือ โรงเรียนวัดราชโกษา
โรงเรียนชุมทอง

โรงเรียนประจำหมู่บ้าน

ด้านทอได้กษา
โรงเรียนสอนศาสนา อิสลาม ประจำ หมู่บ้าน เชน ชาวไทยมุสลิม

ด้านกิจกรรมของชุมชน การรวมกลุ่ม และการเคลื่อนไหวช่วย ประชารา

ป้ายประกาศประจำหมู่บ้านชุมชน

ชมรมสร้างศรัทธาสังคม

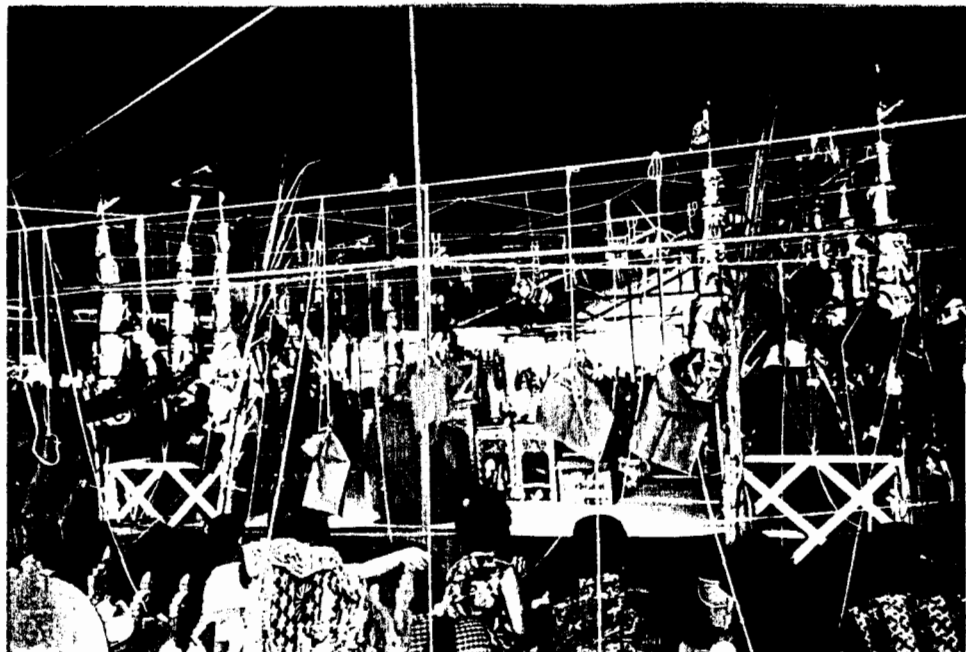
ศูนย์รวมด้านนมชุมชน ของกลุ่มชาวบ้าน ผู้เลี้ยงโคนมชุมชน

ถ้ำหลวง ด่านป่าแม่เพน্থี ด่านเรือ วัดหนองและวัดชีวัด

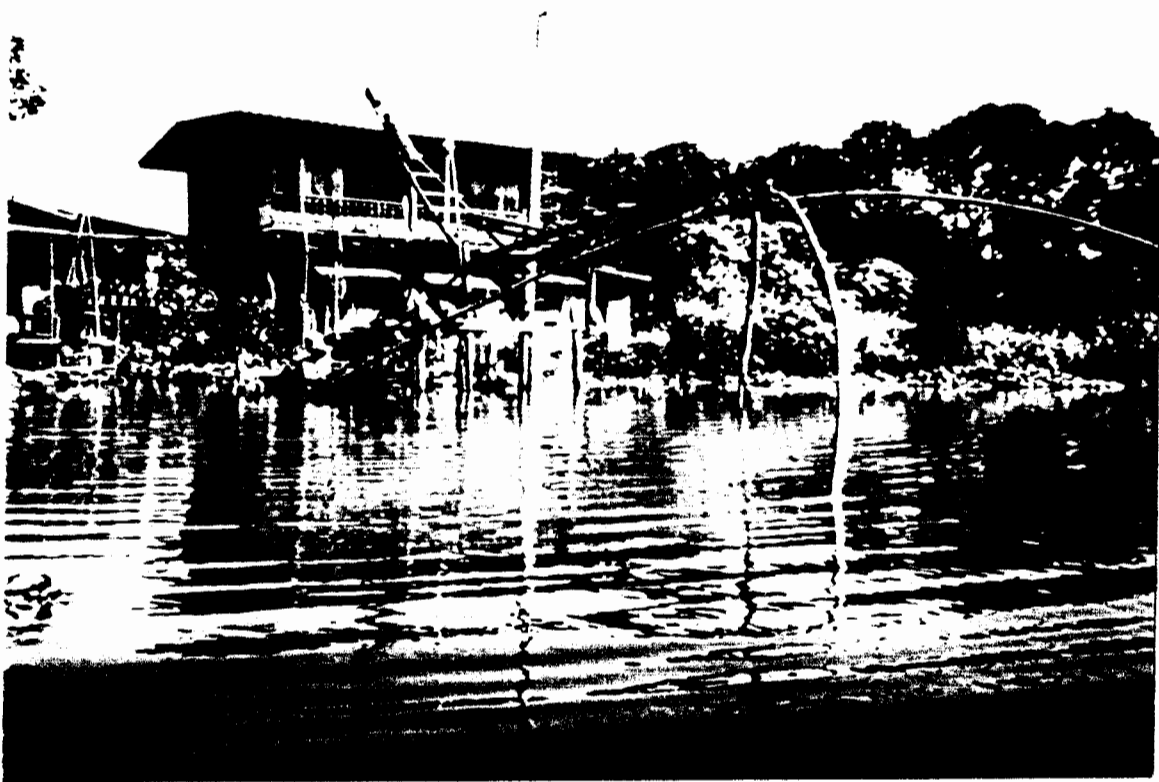
การทรมานที่วัด รามโกนา และวัดชุมทอง วัดป่าจำบากบ้าน

ด้านศาลากลาง, ศูนย์ภาพและเสียง, การบริหารจัดการ

ตำหนักพื้กพ่อน สันทนาการ งานอดิเรก

บ้านท่ามะพร้าว และ ทรัพย์ภักดิ์

เจ้าอาวาสวัดชุมทอง

วัดชุมทอง

ผู้เฒ่าบ้าน ขมทอง หมู่ 3, 5 ตำบลไทยมุตลัม และไทยพุทธ

บรรณานุกรม

- ทองแก้ว สุวรรณประกร "ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม
ในชนบทของประเทศไทย" วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2515
- กฤตยา กฤษณาวิวัฒน์ "การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประเพณี และบุคลิกภาพของบุตรที่บิดา
มารดา มีระดับการศึกษาต่างกัน" วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย 2514
- กุสุมา รกเศยะโยธิน "แบบแผนการเข้าสู่อาชีพและความพึงพอใจในอาชีพของสตรีที่ย้าย
ถิ่นเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ: ศึกษากรณีสตรีที่ประกอบอาชีพคนรับใช้ คนงาน
ก่อสร้างคนงานโรงงานและแม่ค้าหาบเร่" วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษย
วิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2526
- เกื้อกูล ทาสีทิพย์ "การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประเพณีและบุคลิกภาพของบุคคลจากครอบ
ครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน" วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหา
บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514
- คณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ
ประจำปี 2526 "เรื่องประเทศไทยคือกรุงเทพฯ" 2526
- จางงศ์ อติวัฒน์สิทธิ์ ประวัติแนวความคิดทางสังคม กรุงเทพฯ : หิระพัชณา 2524
- ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ และคณะ รายงานการวิจัย "ประเพณีที่ช่วยส่งเสริมการผสม
ผสานทางสังคมระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิม" สถาบันเอเชีย จุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย 2524
- ณรงค์ เพชรประเสริฐ "เมืองในทรรศนะ เศรษฐศาสตร์การเมือง" วัฏจักร 2531
- เทียนฉาย กิระนันท์และคณะ รายงานการวิจัย "สภาวะทางเศรษฐกิจสังคมและประชากร
ของกรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525

- เทียนฉาย กิระนันท์ และคณะ รายงานการวิจัย "กรุงเทพมหานคร 2545" จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2529
- บุญยิ่ง เจริญยิ่ง และดวงเดือน พันธมนาวิน "การวิจัยคดีของสตรีมีครรภ์เกี่ยวกับการควบคุมการเกิดและการบริหารทารก" วารสารการวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ 2518 : 5. 1-18
- ปราโมทย์ ประสาทกุล ทฤษฎีที่น่าสนใจทางประชากรศาสตร์ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล 2522
- รัชนิกร เศรษฐ์ สังคมและวัฒนธรรมไทย กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนส 2523
- วิทยาลัยครูนครราชสีมา "ครู" เอกสารทางวิชาการ ในโอกาสครบรอบ 70 ปี โรงพิมพ์ออสเช็ทการพิมพ์ 2530
- ศรีสวัสดิ์ ชลวิสุทธิ "การอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมปานกลางในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและธนบุรี" กรุงเทพฯ ปรินต์นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2505
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม รายงานการสัมมนา "นัยบายการย้ายถิ่นในประเทศไทย การสัมมนาเรื่องข้อมูลที่น่าสนใจ" มหาวิทยาลัยมหิดลร่วมกับกองวางแผนทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2533
- สุขสมร ประพัฒน์ทอง "อิทธิพลของการใช้นิทานสำหรับเด็กและการเลี้ยงดูที่มีต่อพฤติกรรมของผู้สัมฤทธิ์ของเด็กไทย" กรุงเทพฯ ปรินต์นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521
- สุนันทา สุวรรณอดม และคณะ รายงานการวิจัย "ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเมืองกับการพัฒนาประเทศ" สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2531